Хајнрих Бел

ИЗГУБЉЕНА ЧАСТ КАТАРИНЕ БЛУМ

Heinrich Böll
IZGUBLjENA ČAST KATARINE BLUM
ili
KAKO NASTAJE NASILjE I KUDA VODI

PRIPOVETKA

MATICA SRPSKA

Naslov originala
Heinrich Böll
DIE VERLORENE EHRE DER KATHARINA BLUM
oder:
Wie Gewalt entstehen und wohin sie führen kann

S nemačkog prevela Sonja Perović

Na osnovu mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, nauku i kulturu SAPV br. 06-657/76. od 14. januara 1976. god. ova knjiga oslobođena je osnovnog poreza na promet.
Štamparsko preduzeće „Budućnost" Novi Sad, 1976.

Lica u ovoj pripoveci i njena radnja su izmišljeni. Ako bi se prilikom opisivanja izvesnih novinarskih postupaka pokazale sličnosti sa postupcima novina „Bild"-Zeitung, ove sličnosti neće biti ni namerne ni slučajne, nego neizbežne.

1.

Izveštaj koji sledi ima nekoliko sporednih i tri glavna izvora koje ćemo na početku navesti, ali ih zatim više nećemo pominjati. Glavni izvori su: zapisnici o saslušanjima kod policijskih vlasti, advokat dr Hubert Blorna i njegov drug iz škole i sa studija, državni tužilac Peter Hah, koji je — razume se, poverljivo — dopunio isleđenje i saopštio izvesne mere islednih vlasti i rezultate istrage koje zapisnici nisu sadržali; tome je neophodno dodati da se ove dopune nisu mogle koristiti službeno, one su bile namenjene samo za privatnu upotrebu, jer ga je do srca darnula ucviljenost njegovog druga i prijatelja Blorne, koji sve to naprosto nije mogao da shvati, mada je naposletku ipak zaključio „kad bolje razmislim nije to ni tako nepojmljivo, štaviše, kanda je i logično".

Budući da je slučaj Katarine Blum, s obzirom na držanje optužene i na veoma složeni položaj njenog branioca, ionako više ili manje fiktivan, to su izvesne sitne veoma ljudske nekorektnosti, kakve je počinio Hah, možda ne samo razumljive nego i oprostive.

Bilo bi izlišno da ovde pomenemo i sporedne izvore od kojih neki imaju veći a drugi manji značaj, jer njihova isprepletenost, zamršenost, sadržajnost, snebivljivost, zbunjenost i snaga iskaza proizilaze iz samog izveštaja.

2.

Izvinjavamo se ako se ovaj izveštaj — budući da se tako mnogo govori o izvorima — tu i tamo učini „zbrzan", takav utisak se nije mogao izbeći. S obzirom na tolike „izvore" i „tokove" ne može se govoriti o kompoziciji, umesto toga možda bi trebalo uvesti pojam slivanja (kao strani izraz predlažemo reč kondukcija), koji bi bio jasan svakom ko se kao dete (ili i kao odrastao) igrao kraj barica i sa njima, pa ih je razlivajući povezivao kanalima, odvodio ih i skretao da bi naposletku sav raspoloživi vodeni potencijal bare slio u jedan sabirni kanal, koji bi zatim pravilno ili uredno, a možda čak i propisno, na nekom nižem nivou uputio ili usmerio u neku zvaničnu komunalnu podjažu ili kanal. Izvršićemo, prema tome, samo neku vrstu drenaže ili isušivanja. A to je nepobitno postupak radi uvođenja reda! Ako, dakle, ova pripovetka mestimično poteče, a da se pri tom javljaju i izvesne razlike u nivou i ravnoteži, ne zamerite, molim vas, najzad, postoje i zastoji, retrospektive, neuspele kondukcije i izvori koji „se ne mogu spojiti", osim toga, ima i podzemnih struja itd., itd.

3.

Činjenice koje bi trebalo izneti u prvom redu su surove: u sredu, 20. 2. 1974. godine, uoči ženskih poklada, jedna mlada žena od dvadeset i sedam godina napušta svoj dom u jednom gradu predveče oko 18,45 časova i odlazi na plesnu zabavu koja se priređuje u privatnom stanu.

Četiri dana kasnije, nakon dramatičnog razvoja događaja — zacelo je to pravi izraz (time ukazujemo na neophodne razlike u nivou koji omogućuju tok) — u nedelju uveče gotovo u isto vreme — tačnije oko 19,04 časova — ona je pozvonila na vratima stana višeg kriminalnog komesara Valtera Medinga, koji se u taj mah upravo prerušavao u šejha, iz službenih a ne privatnih pobuda, saopštivši zaprepašćenom Medingu da je u podne, oko 12,15 časova, u

svom stanu hicem iz pištolja ubila novinara Vernera Tetgesa, stoga on treba da naredi da se obiju vrata njenog stana i da se „ode po njega"; što se nje tiče, ona je lutala po gradu od 12,15 do 19,00 časova jer je očekivala da će je obuzeti kajanje, ali se nije pokajala; osim toga, ona moli da bude uhapšena kako bi se našla tamo gde se nalazi i njen „dragi Ludvig".

Meding, koji je mladu ženu upoznao tokom raznih saslušanja i za nju oseća izvesnu simpatiju, ni trenutka ne sumnja u istinitost njenih navoda, već je svojim privatnim kolima vozi do Uprave policije, obaveštava svog pretpostavljenog, glavnog krivičnog komesara Bajcmenea, naređuje da se mlada žena odvede u ćeliju, sastaje se četvrt časa kasnije sa Bajcmeneom pred vratima njenog stana, gde stručno obučena grupa razvaljuje vrata i nalaza potvrdu za navode mlade žene.

O krvi ovde nećemo mnogo govoriti budući da se samo nužne razlike u nivou smatraju za neizbežne, stoga čitaocu ukazujemo na televiziju i bioskop, na komade strave i užasa i odgovarajuće mjuzikle, ako pak ovde nešto treba da poteče, onda to neće biti krv. Trebalo bi ukazati jedino na izvesne efekte boja: ubijeni Tetges je na sebi imao improvizovani kostim šejha iskrojen od prilično izlizanog krevetskog čaršava, a svakom je znano šta obilje crvene krvi može da napravi na mnogo beline; pištolj se u takvom slučaju neminovno pretvara u pištolj-prskalicu, a kako se kod ovog kostima radi o platnu, pre nam se nameće pomisao na moderno slikarstvo i scenografiju negoli na drenažu. U redu. To su, dakle, činjenice.

4.

Neko vreme se nije isključila mogućnost da je i novinar lista Bild, Adolf Šener, koji je tek u pepeljavu sredu nađen isto tako ubijen hicem iz pištolja u delu šume zapadno od veselog grada, takođe žrtva Blumove, ali kasnije, kada je unet izvesni hronološki red u tok događaja, to se pokazalo „dokazano neumesnom" pretpostavkom. Neki vozač taksija izjavio je kasnije da je Šenera, takođe prerušenog u šejha, vozio do pomenute šume u društvu mlade ženske osobe prerušene u Andalužanku. Elem, Tetges je ubijen u nedelju u podne, a Šener tek u utorak pre podne. Mada je ubrzo otkriveno da oružje koje je nađeno pored Tetgesa ni u kom slučaju ne može biti istovetno sa oružjem kojim je Šener usmrćen, ipak se sumnja tokom nekoliko časova zadržala na Blumovoj, najviše zbog motiva. Naime, ukoliko je imala razloga da se sveti Tetgesu, to je u najmanju ruku imala isto toliko razloga da se osveti Šeneru. Ali naposletku se i istražnim vlastima učinilo krajnje neverovatno da je Blumova posedovala dva pištolja. Blumova je ubistvo izvršila hladno i vispreno, a kada su je upitali da li je ona ubila i Šenera, zlokobno je odgovorila u vidu protivpitanja: — U stvari, zašto ne i njega? — Ali potom se odustalo od pomisli da je ona ubila i Šenera, utoliko pre što je proverom njenog alibija otpala pouzdano svaka sumnja. Ko god je poznavao Katarinu Blum, ili upoznao njen karakter za vreme istrage, ni za trenutak ne bi posumnjao da bi ona — da je uistinu ubila Šenera — to bez daljeg i priznala. U svakom slučaju, vozač taksija koji je onaj par odvezao do šume („Ja bih to pre nazvao zadivljalom šikarom", rekao je) nije prepoznao Blumovu na fotografijama.

— Bogo moj, — izjavio je — za vreme karnevala na stotine hiljada vrve ovde na sve strane lepuškaste, mrkokose, vitke devojke, visoke od 1,63 do 1,68, između 24 i 27 godina.

U Šenerovom stanu nisu nađeni nikakvi tragovi koji bi ukazivali na Blumovu, i ništa što bi ukazivalo na Andalužanku. Šenerove kolege i poznanici znali su samo da je u utorak oko podne, iz krčme u kojoj se novinari okupljaju, „odgiljao sa nekom ribom".

5.

Jednom visokom funkcioneru karnevala, vinarskom trgovcu i zastupniku određene marke šampanjca, koji se zacelo mogao pohvaliti da je ponovo ustoličio humor, odlaknulo je što se za oba nedela saznalo tek u ponedeljak, odnosno sredu. „Ovakav događaj na samom početku

veselih dana može da upropasti i raspoloženje i posao. Ispostavi li se da se prerušavanje može zloupotrebiti za izvršenje zločinačkih dela, odoše do đavola i veselo raspoloženje i posao. To je pravo pravcijato svetogrđe. Nema razuzdanosti i razdraganosti bez poverenja, ono im je osnova."

6.

LIST je zauzeo prilično čudan stav kada se saznalo da su ubijena dvojica njegovih novinara. Bezumno uzbuđenje! Krupnim slovima štampani naslovi na prvim stranicama. Vanredna izdanja. Posmrtni oglasi predimenzioniranih razmera. Kao da ubistvo novinara — kad se već u svetu puca — predstavlja nešto izuzetno i značajnije od ubistva direktora, službenika ili pljačkaša banke.

Navodimo činjenicu ove preterane pažnje štampe jer su i drugi listovi, ne samo LIST, ubistvo novinara prikazivali kao nešto posebno opako, strašno, bezmalo kao svečani čin, reklo bi se kao ritualno ubistvo. Govorilo se čak i o „žrtvi svog poziva", pri čemu se LIST, po sebi se razume, uporno pridržavao verzije da je i Šener bio žrtva Blumove, jer, mada se mora priznati da Tetges verovatno ne bi nastradao da nije bio novinar (nego, recimo, obućar ili pekar), ipak je trebalo pokušati da se dokuči ne bi li možda bilo umesnije da se govori o profesionalno uslovljenoj pogibiji, budući da tek treba razjasniti zbog čega je jedna tako razborita i gotovo hladna osoba, kakva je Blumova, ne samo planirala već i izvršila ubistvo, zašto se u trenutku koji je odabrala nije samo mašila oružja, već ga je stavila i u dejstvo.

7.

Sa ovog veoma niskog nivoa krenimo opet neposredno ka višim ravnima. Manimo se krvi. Zaboravimo uzbuđenje štampe. U međuvremenu stan Katarine Blum je počišćen, tepisi koji su postali neupotrebljivi dospeli su u smeće, nameštaj je prebrisan i vraćen na svoje mesto, a sve to o trošku i po nalogu dr Blorne, koji je od svoga prijatelja Haha zatražio punomoć da sve to obavi, iako još ni najmanje nije sigurno da će Blorna upravljati imovinom Blumove.

Naposletku, ta ista Katarina Blum je u roku od pet godina u sopstvenički stan u vrednosti od ukupno sto hiljada maraka investirala sedamdeset hiljada u gotovom, prema tome — kako je to izrazio njen brat, koji se trenutno nalazi na izdržavanju manje kazne zatvora — „nije da nema opipljivih stvari sa kojih treba brisati prašinu". Ali ko da preuzme na sebe kamate i amortizaciju za preostalih trideset hiljada maraka, čak i ako se mirne duše može računati sa zamašnijim porastom vrednosti. Stoga, dakle, ne ostaje samo aktiva već i pasiva.

U svakom slučaju, Tetges je odavna sahranjen (po mišljenju mnogih uz neprikladno visok trošak). Šenerova smrt i sahrana začudo nisu izvedeni i propraćeni tolikom bukom i pažnjom. Zašto je to tako? Jer nije bio „žrtva svog poziva", nego najverovatnije ljubomorne drame? Kostim šejha se nalazi u sudskom arhivu, kao i pištolj (kalibra 08) čije je poreklo jedino Blorni poznato, dok su se policija i državno tužilaštvo uzalud trudili da to otkriju.

8.

Istraga o aktivnostima Blumove u toku predmetna četiri dana odvijala se povoljno što se prvih dana tiče, a zapela je tek kada je trebalo izvideti šta se zbilo u nedelju.

U sredu popodne Blorna je Katarini Blum lično isplatio dve pune nedeljne nadnice u visini od po 280 DM, jednu za tekuću i drugu za narednu nedelju, jer je u sredu posle podne sa svojom ženom krenuo na zimski odmor. Supružnicima Blorna Katarina nije samo obećala već se tako reći zaklela da će se i ona, najzad, odmoriti i zabavljati za vreme karnevala, da se neće — kao svih ranijih godina — baciti na sezonske poslove. Supružnicima Blorna je radosno saopštila da

je te večeri pozvana na mali privatni kućni bal kod svoje tetka-kume i prisne prijateljice Elze Voltershajm, što je silno veseli jer već odavna nije imala prilike da pleše. Gospođa dr Blorna joj je na to rekla: — Čim se vratimo, Katrinče, priredićemo i mi zabavu, pa ćeš opet imati prilike da plešeš. — Otkako je pre pet-šest godina došla u grad, Katarina se češće žalila što nema mogućnosti da „ponekad odem i jednostavno plešem". Kao što je pričala Blorni, takvih lokala je, doduše, bilo ali su u njima prvenstveno frustrirani studenti tragali za besplatnim droljama, bilo je zatim i boemskih kafanica u kojima je, za njene pojmove, takođe vladala preterana raskalašnost, dok je razne verske priredbe mrzela iz duše.

Katarina je u sredu posle podne radila još dva časa kod bračnog para Hiperc, povremeno je na njihov poziv odlazila i kod njih na ispomoć, što se lako moglo proveriti. Kako su Hipercovi za karnevalskih dana takođe napuštali grad i odlazili svojoj kćeri u Lemgo, to je Katarina svojim folksvagenom odvezla na železničku stanicu dvoje starih. Uprkos priličnih teškoća oko parkiranja, nije propustila da ih isprati do staničnog perona i da im ponese prtljag. („Ne zbog novca, ni govora, za takve usluge joj ništa nismo smeli ponuditi jer bi je to duboko povredilo", izjavila je gospođa Hiperc). Provereno je da je voz krenuo u 17,30 časova. Odobrimo li Katarini pet do deset minuta da potraži svoja kola usred početka karnevalske gungule, zatim daljih dvadeset ili čak i dvadeset i pet minuta da stigne do svog stana koji se nalazi van grada u jednom stambenom parku, u koji je, prema tome, mogla da kroči tek između 18,00 i 18,15 časova, onda ne ostaje ni minut vremena nepokriven, pogotovo ako joj uz to opravdano priznamo da se umila, presvukla i prezalogajila, jer se već oko 19,25 časova pojavila na zabavi kod gospođe Voltershajm, a došla je tramvajem a ne kolima, osim toga nije bila prerušena u Beduinku, niti u Andalužanku već je samo zadenula crveni karanfil u kosu, na nogama je imala crvene čarape i cipele, nosila je bluzu zakopčanu do vrata od honan-svile boje meda i suknju od tvida iste boje. Možda ćete smatrati nevažnim da li se Katarina kolima ili tramvajem odvezla na zabavu, ali mi smo to morali pomenuti jer je ta okolnost bila veoma značajna u toku istrage.

9.

Istraga je znatno olakšana od trenutka u kome je ušla u stan Voltershajmove, jer se Katarina počev od 19,25 časova — iako ne sluteći — nalazila pod policijskim nadzorom. Tokom cele večeri, od 19,30 do 22,00 časa, odnosno pre no što će zajedno s njim napustiti stan, ona je — kako je kasnije sama izjavila — plesala „isključivo" i „usrdno" sa izvesnim Ludvigom Getenom.

10.

Ovde ne treba smetnuti s uma da dugujemo zahvalnost državnom tužiocu Peteru Hahu, jer jedino blagodareći njemu raspolažemo saopštenjem koje, reklo bi se, nije daleko od internog pravničkog rekla-kazala, naime, da je krivični komesar Ervin Bajcmene naredio da se prisluškuju razgovori preko telefona Voltereshajmove i Blumove od trenutka u kome je Blumova sa Getenom napustila stan Voltershajmove. To se dogodilo na način koji možda zaslužuje da se iznese. U takvim slučajevima Bajcmene bi nazvao po ovom pitanju nadležnog pretpostavljenog, rekavši mu: — Opet su mi potrebni čepčići. Ovog puta dva.

11.

Geten očigledno nije telefonirao iz Katarininog stana. U svakom slučaju, Hah za to nije znao. Pouzdano se zna da je Katarinin stan bio pod strogim nadzorom i kada do 10,30 časova u četvrtak ujutro niko nije telefonirao, niti je Geten napustio stan, i kako je Bajcmene počeo da gubi strpljenje a i živce, u stan je prodrlo osam do zuba naoružanih policijskih službenika, zauzeše ga propisno i na juriš, uz najstrože mere predostrožnosti izvršen je pretres ali Getena

ne zatekoše u stanu već samo „savršeno opuštenu i gotovo bi se moglo reći razdraganu" Katarinu, koja je stojeći kraj kuhinjskog kredenca pila kafu iz povelike čaše i jela krišku belog hleba premazanu maslacem i medom. Ispala je sumnjiva jer nije delovala iznenađena već smirena, štaviše, „kao da je likovala". Na sebi je imala ogrtač za kupanje od zelenog pamuka izvezen belim radama i ispod njega ništa, i kada joj je komesar Bajcmene postavio pitanje („prilično osorno", kako je kasnije izjavila) kuda li se deo Geten, ona je odgovorila da ne zna kada je Ludvig napustio stan. Probudila se oko 9,30 i njega tada više nije bilo. „Otišao je bez zbogom?" „Upravo tako."

12.

Na tom mestu bi trebalo nešto saznati o jednom žestoko osporavanom pitanju koje je Bajcmene postavio, a Hah jednom prilikom ponovio, pa opovrgnuo, zatim još jednom ispričao i po drugi put opovrgnuo. Blorna ovo pitanje smatra važnim jer misli — ukoliko je zaista bilo postavljeno — da bi ono moglo da bude začetak Katarininog ogorčenja, posramljenosti i gneva. Budući da Blorna i njegova žena Katarinu opisuju kao osobu koja je kad se radi o seksu veoma osetljiva i bezmalo čistunica, neophodno je da razmotrimo mogućnost da je Bajcmene — takođe razjaren zbog nestanka Getena koga je sigurno mislio ščepati — uistinu postavio ovo osporavano pitanje. Bajcmene je, naime, navodno upitao Katarinu, koja se izazivački spokojno naslanjala na svoj kredenac: „Je li te ševio?" na šta je Katarina pocrvenevši, ali ponosno i gotovo trijumfujući odbrusila: „Ne bih to tako nazvala."

Mirne duše se može pretpostaviti da od tog trenutka — ukoliko je Bajcmene zaista postavio ovo pitanje — između njega i Katarine više nije moglo biti poverenja. Međutim, činjenicu da između ovo dvoje odista nije uspostavljen odnos poverenja — mada se pouzdano zna da je Bajcmene, koji važi kao čovek koji „nije baš tako loš", to pokušavao — ipak ne treba smatrati konačnim dokazom da je on uistinu postavio ovo kobno pitanje. U svakom slučaju, Hah koji je prisustvovao pretresu stana među svojim poznanicima i prijateljima važi kao „seksualno zakočen", pa nije isključeno da je posmatrajući izvanredno privlačnu Blumovu naslonjenu uz kredenac, njemu samom sinula u glavi ta gruba zamisao i stoga bi joj rado bio postavio ovo pitanje, ili upražnjavao s njom ovu tako prostački definisanu radnju.

13.

U nastavku je izvršena temeljna premetačina stana, pa su tom prilikom neki predmeti zapljenjeni, u prvom redu svaki ispisani komad hartije. Katarini Blum je omogućeno da se obuče u kupatilu u prisustvu službenice Plecer. Ali vrata od kupatila se nisu smela sasvim zatvoriti, njih su strogo čuvala dvojica naoružanih službenika. Budući da nije bilo isključeno da će biti uhapšena, bilo joj je dozvoljeno da sobom ponese svoju ručnu torbicu, pribor za noć, kesu sa toaletnim stvarima i lektiru. Njena biblioteka se sastojala od četiri ljubavna romana i tri krimića, od jedne biografije Napoleona i biografije kraljice Kristine od Švedske. Sve te knjige potekle su iz jednog čitalačkog kluba. Kako je Katarina Blum uporno ponavljala „ali zašto, zbog čega, šta sam skrivila", to joj je policijska službenica Plecer predusretljivo saopštila da je Ludvig Geten bandit za kojim se odavna traga, da je bezmalo dokazano da je izvršio pljačku banke, da se sumnja da je izvršio i ubistvo i počinio druge zločine.

14.

Najzad, kada su Katarinu Blum oko 10,45 časova izveli iz njenog stana da bi je odveli na saslušanje, na kraju krajeva joj ipak nisu stavili lisice na ruke. Bajcmene je, doduše, bio sklon da insistira na lisicama, ali je posle kraćeg dijaloga između službenice Plecer i svog asistenta

Medinga ipak odustao od svog zahteva. Kako je to bio dan uoči ženskih poklada, mnogi ukućani nisu otišli na posao, s druge strane, još nisu bili krenuli da uzmu učešća u saturnalijama sličnim povorkama i svetkovinama itd., koje se održavaju svake godine, pa se u tremu desetospratne stambene zgrade okupilo više od tridesetak stanara u kaputima, jutarnjim i kupaćim ogrtačima, dok je foto-reporter Šener stajao na tri koraka od lifta kada se Katarina Blum pojavila koračajući između Bajcmenea i Medinga, okružena naoružanim policijskim službenicima. Tom prilikom je nekoliko puta snimljena spreda, otpozadi i sa strane, naposletku u trenutku kada je raščupane kose i neprijazna izraza lica, postiđena i zbunjena pokušavala da zakloni lice, mlatarujući bespomoćno svojom ručnom torbicom, kesom sa toaletnim priborom i plastičnom kesom u kojoj su se nalazile dve knjige i pribor za pisanje.

15.

Pola časa kasnije, pošto je upoznata sa svojim pravima i nakon što joj je data prilika da se malo uredi, započe saslušavanje u prisustvu Bajcmenea, Medinga, gospođe Plecer i državnih tužilaca dr Kortena i Haha, o čemu je vođen i zapisnik: — Zovem se Katarina Bretlo, rođena Blum. Rodila sam se 2. marta 1947. godine u Gemelsbrojhu. Moj otac je bio rudar Peter Blum. Umro je kada mi je bilo šest godina, u svojoj trideset i sedmoj godini života od povrede pluća zadobijene u ratu. Otac je posle rata nastavio da radi u majdanu škriljca, iako se sumnjalo da je oboleo od silikoze. Posle njegove smrti moja majka je imala teškoće oko penzije, jer se opskrbni ured i rudarsko udruženje nikako nisu mogli složiti. Od malih nogu sam morala da radim u kući jer je otac često poboljevao i zbog toga manje zarađivao, dok je majka radila na više mesta kao čistačica. U školi nisam imala teškoća mada sam i kao učenica morala da obavljam domaće poslove, i to ne samo kod svoje kuće već i kod suseda i ostalih stanovnika sela, mesila sam, kuvala, pomagala pri spremanju zimnice i klanju svinja. Ispomagala sam i za vreme žetve i obavljala razne domaće poslove. Uz pomoć moje tetka-kume gospođe Elze Voltershajm iz Kuira zaposlila sam se 1961. godine, pošto sam napustila školu, kao kućna pomoćnica u mesarskoj radnji Gerbers u Kuiru, gde sam po potrebi pomagala i kod prodaje mesa. Od 1962. do 1965. godine pohađala sam, uz podršku i finansijsku pomoć moje tetka-kume, školu za domaćice u Kuiru u kojoj je ona bila nastavnik i završila je sa vrlo dobrim uspehom. Od 1966. do 1967. godine radila sam u susednom Oftersbrojhu kao domaćica u celodnevnom dečjem vrtiću firme Kešler, a onda sam dobila mesto kućne pomoćnice kod lekara dr Klutena takođe u Oftersbrojhu, gde sam se zadržala samo godinu dana jer je gospodin doktor sve češće bivao nametljiv, što doktorova goepođa nije htela da trpi. Nisam ni ja volela njegovo nametanje. Bilo mi je odvratno. Kada sam 1968. godine nekoliko nedelja bila bez posla, radila sam u domaćinstvu moje majke i povremeno kao ispomoć na sastancima i kuglarskim večerima društva bubnjara u Gemelsbrojhu, tu sam, posredstvom svoga starijeg brata Kurta Bluma, upoznala tekstilnog radnika Vilhelma Bretloa i udala se za njega nekoliko meseci kasnije. Stanovali smo u Gemelsbrojhu, gde sam povremeno, o vikendima kada je bila velika navala izletnika, ispomagala u gostionici Klog radeći u kuhinji, a katkad i kao servirka. Već nakon pola godine osetila sam prema svom mužu nesavladivu odvratnost. O tome ne bih želela da kažem ništa bliže. Napustila sam muža i odselila se u grad. Brak je razveden mojom krivicom zbog zlonamernog napuštanja bračne zajednice i ja sam opet uzela svoje devojačko prezime. Isprva sam stanovala kod gospođe Voltershajm, sve dok nekoliko nedelja kasnije nisam našla zaposlenje kao domaćica i kućna pomoćnica u domu računoispitača dr Fenerna, kod kojeg sam potom i stanovala. Gospodin dr Fenern mi je omogućio da posećujem večernje kurseve za obrazovanje odraslih i da zatim položim državni ispit kao diplomirana domaćica. Bio je to čovek veoma ljubazan i širokogrud, i tako sam ostala kod njega i pošto sam položila ispit. Krajem 1969. godine gospodina Fenerna uhapsiše u vezi nekih zamašnih poreskih utaja otkrivenih kod velikih firmi za koje je radio. Pre no što će ga odvesti dao mi je omot sa tri moje

mesečne plate i zamolio me da i dalje vodim računa o kući jer će se, kako je rekao, uskoro vratiti. Ostala sam još mesec dana, vodila brigu o njegovim nameštenicima koji su produžili da rade u kancelariji pod nadzorom poreskih službenika, održavala sam red i čistoću u kući i vrtu, starala se o njegovom rublju. Redovno sam gospodinu dr Fenernu donosila u istražni zatvor čisto rublje i hranu, prvenstveno ardena-paštetu, koju sam naučila da pravim kod mesara Gerbersa u Kuiru. Nešto kasnije kancelariju zatvoriše i kuću zapljeniše, te sam morala da napustim svoju sobu. Po svemu sudeći, dokazalo se da je i gospodin dr Fenern učestvovao u proneverama i falsifikovanju, pa je tako dospeo u pravi zatvor gde sam ga ja i dalje posećivala. Htela sam da mu vratim dve mesečne plate koje sam mu ostala dužna. Ali on nije hteo ni da čuje i zamalo da se naljuti. Veoma brzo sam našla novo zaposlenje kod bračnog para Blorna, koje sam upoznala preko gospodina Fenerna.

Supružnici Blorna stanuju u jednom bungalovu park-naselja u južnom delu grada. Mada su mi tamo ponudili i stan, ja sam odbila, želela sam da najzad budem nezavisna i da svoj posao obavljam u vidu slobodne profesije. Supružnici Blorna su bili veoma blagodušni prema meni. Gospođa Blorna, koja radi u jednom velikom arhitektonskom birou, pomogla mi je da dođem do vlastitog stana u prigradskom naselju Jug, koje se reklamira pod motom „Stanovati otmeno uz reku". Gospodin dr Blorna je u svojstvu advokata preduzeća bio upoznat sa projektom ovog naselja, a gospođa Blorna kao arhitekta. Sa gospodinom dr Blornom proračunala sam uslove finansiranja, visinu kamata i amortizacije dvosobnog stana sa kuhinjom i kupatilom na 8. spratu i, budući da sam u međuvremenu bila uštedela i raspolagala ušteđevinom od 7000 DM a supružnici Blorna bili voljni da jamče za kredit u visini od 30 000 DM, već sam početkom 1970. godine mogla da se uselim u svoj stan. Moji minimalni mesečni rashodi iznosili su u početku oko 1100 maraka, ali pošto mi supružnici Blorna nisu zaračunavali troškove ishrane, štaviše, gospođa Blorna bi mi svakoga dana još i tutnula nešto hrane i pića, to sam mogla da živim veoma štedljivo i da svoj kredit amortizujem brže no što je prvobitno bilo proračunato. Od pre četiri godine samostalno ekonomišem i vodim njihovo domaćinstvo; moje radno vreme počinje ujutro u sedam časova a završava se posle podne oko šesnaest i trideset kad posvršavam sve kućne poslove, počistim, nabavim sve što treba i pripremim večeru. Pored toga vodim računa i o celokupnom kućnom rublju. Između šesnaest i trideset i sedamnaest i trideset obavljam sve poslove u svom domaćinstvu, a onda obično radim još sat i po do dva kod bračnog para penzionera Hipercovih. Rad subotom i nedeljom mi oba poslodavca plaćaju posebno. U svom slobodnom vremenu povremeno radim kod ugostitelja Klofta, ili ispomažem na prijemima, zabavama, svadbama, sedeljkama i balovima, većinom kao honorarno angažovana domaćica za paušal po slobodnoj pogodbi i na sopstveni rizik, a katkad i po nalogu firme Kloft. Radim na kalkulacijama i organizovanom planiranju, tu i tamo i kao kuvarica ili servirka. Moj bruto prihod u proseku iznosi 1800 do 2300 maraka mesečno. Pred poreskom upravom se smatram obveznikom slobodne profesije. Porez i osiguranje plaćam sama. Sve ove poslove... prijava poreza itd. za mene besplatno obavlja kancelarija dr Blorne. Od proleća 1972. posedujem folksvagen, godina proizvodnje 1968, koji mi je povoljno ustupio Verner Klormer, zaposlen kao kuvar kod firme Kloft. Vremenom mi je, naime, bilo sve teže da sredstvima javnog saobraćaja stignem do svojih različitih i uvek novih radnih mesta. Sa kolima sam postala dovoljno pokretljiva da mogu da radim i na prijemima i proslavama koji se održavaju u udaljenijim hotelima.

16.

Potrajalo je od 10,45 do 12,30 časova i, posle prekida od jednog časa, od 13,30 do 17,45 da se ovaj deo saslušanja okonča. Za vreme podnevnog odmora Blumova je odbila da od uprave policije primi kafu i sendviče sa sirom, pa ni usrdno nagovaranje njoj očigledno naklonjene gospođe Plecer i asistenta Medinga nije moglo da je pokoleba. Po Hahovom kazivanju, ona

očigledno nije bila u stanju da razluči službeno od privatnog, da uvidi neophodnost ovog saslušanja. Sladeći se kafom i sendvičima, raskopčane kragne i olabavljene mašne, Bajcmene nije samo delovao očinski, već se odista i ponašao očinski, stoga je Blumova tražila da bude odvedena u ćeliju. Pouzdano se zna da su dvojica policijskih službenika, kojima je bilo naređeno da pripaze na nju, pokušavali da je nude kafom i sendvičima ali je ona uporno odmahivala glavom; sedeći na ležaju pušila je i pućila nos i gadljivim izrazom lica izražavala koliko joj je odvratan ostacima izbljuvaka ubrljani zahod u ćeliji. Nešto kasnije — posle dužeg nagovaranja od strane gospođe Plecer i dvojice mladih službenika — dozvolila je da joj gospođa Plecer opipa puls, i kada se pokazalo da joj je puls normalan, pristala je da joj se iz obližnje kafane donese parče biskvita i šolja čaja, ali pod uslovom da to plati iz svog džepa, mada je jedan od dvojice mladih službenika, koji je tog jutra držao stražu na vratima njenog kupatila dok se ona oblačila, bio spreman da „potroši koju paru". Mišljenje dvojice policijskih službenika i gospođe Plecer o ovoj epizodi sa Katarinom Blum: lišena humora.

17.

Između 13,30 i 17,45 produžilo se sa saslušavanjem koje bi Bajcmene rado skratio, ali je Blumova insistirala na opširnom izlaganju, što su joj dvojica državnih tužilaca i odobrili, pa se naposletku i Bajcmene — isprva preko volje, a zatim uviđajući važnost prikaza cele pozadine — složio sa takvom opširnošću.

Oko 17,45 postavljeno je pitanje da li da se saslušanje nastavi ili prekine, da li da se Blumova pusti ili strpa u ćeliju. Oko 17,00 časova ona je snishodljivo pristala na još jedan ibričić čaja i pojela sendvič (sa šunkom), izjavivši da se slaže da se saslušanje nastavi, s obzirom na Bajcmeneovo obećanje da će je pustiti pošto se ono završi. U tom je došao na red njen odnos prema gospođi Voltershajm. Katarina Blum je izjavila da je njena tetka-kuma — jedna dalja rođaka njene majke — oduvek vodila računa o njoj, stoga je stupila s njom u vezu čim se doselila u grad.

— Bila sam 20. 2. pozvana na taj kućni bal, koji je zapravo trebalo da se održi 21. 2. u noći ženskih poklada, ali je priređen nešto ranije jer je gospođa Voltershajm za to veče imala nekih poslovnih obaveza. Za poslednje četiri godine to mi je bila prva zabava sa plesom. Unosim ispravku u ovaj svoj poslednji iskaz: plesala sam nekoliko puta — dva, tri a možda i četiri puta — kod Blorninih, kada sam ispomagala na sedeljkama koje su tu i tamo priređivali. U odmaklim časovima, pošto sam sve pospremila i oprala sudove, poslužila kafu i kada bi dr Blorna preuzeo bar, pozvali bi me u salon gde bih zatim plesala sa gospodinom dr Blornom i drugom gospodom iz akademskih, privrednih i političkih krugova. Kasnije sam se samo ustežući se i veoma nerado odazivala ovim pozivima, naposletku ih više nisam prihvatala jer bi u tim prilikama dolazilo do nametljivosti od strane već pomalo pripite gospode. Tačnije rečeno: odbijala sam ove pozive otkako sam stekla kola. Ranije sam bila zavisna, uvek je neko od gospode trebalo da me odveze kući. — Ponekad sam plesala i s ovim gospodinom ovde — i pokaza Haha, koji je pocrveneo kao bulka. Pitanje da li je i Hah bio nametljiv, nije se postavljalo.

18.

Dužina saslušanja se može objasniti time što je Katarina Blum začudo sitničavo kontrolisala svaku pojedinu formulaciju i zahtevala da joj se pročita svaka rečenica uneta u zapisnik. Tako je, na primer, u poslednjem odlomku zapisnika umesto pomenute nametljivosti bila reč nežnosti, tj. prvobitno je to sročeno „da je od strane gospode dolazilo do nekih nežnosti", što je kod Katarine Blum izazvalo revolt i ona je odlučno odbila takvu formulaciju. Između nje i državnih tužilaca, kao i između nje i Bajcmenea došlo je do žustre prepirke oko definicije ovih

reči, jer je Katarina tvrdila da je nežnost nešto obostrano a nametljivost samo jednostrani čin, međutim, tu se radilo uvek o ovom drugom. Kada su gospoda izrazila mišljenje da sve to nije tako važno, da je ona sama kriva što se saslušanje oteglo duže nego obično, ona je izjavila da nipošto ne bi potpisala zapisnik u kome bi umesto nametljivosti stajala reč nežnosti. Razlika je za nju od odlučujućeg značaja, a jedan od razloga zbog kojih se razvela sa mužem je upravo taj što on nikada nije bio nežan, nego uvek samo nametljiv.

Sličnu raspravu podstakla je i reč „blagodušni", primenjena na bračni par Blorna. U zapisnik je ušlo bili su „ljubazni prema meni", dok je Blumova insistirala na reči blagodušni, pa kad su joj umesto toga predložili izraz dobronamerni, jer blagodušni zvuči prilično zastarelo, ona se opet pobunila i tvrdila da ljubaznost i dobronamernost nemaju nikakve veze sa blagodušnošću, a po njenom shvatanju upravo je takvo bilo držanje Blorninih prema njoj.

19.

U međuvremenu saslušavani su i stanari, od kojih je većina o Katarini Blum znala veoma malo ili baš ništa; susretali bi je u liftu, izmenjali pozdrave, znalo se da je ona vlasnica crvenog folksvagena i, dok su je jedni smatrali za glavnu sekretaricu, drugi su mislili da je možda šef odeljenja u nekoj robnoj kući; uvek je bila uredna i doterana, ljubazna, mada prilično hladna. Od stanara svih pet stanova na osmom spratu, na kome se nalazio i Katarinin stan, samo su dvoje mogli da saopšte nešto bliže. Vlasnica frizerskog salona gospođa Šmil i penzionisani službenik električne centrale po imenu Ruvidl, pri čemu je u oba iskaza bila zapanjujuća istovetna tvrdnja da je Katarina Blum povremeno primala ili dovodila mušku posetu. Gospođa Šmil je tvrdila da je posetilac dolazio redovno otprilike svake druge-treće nedelje, da je to bio gospodin od oko četrdeset godina, koji je delovao veoma gipko i bio „očigledno iz boljih krugova", dok je gospodin Ruvidl opisao posetioca kao priličnu mladu momčinu koji je ponekad sam, a više puta zajedno sa gospođicom Blum ulazio u njen stan. Tokom protekle dve godine kanda osam do devet puta, „a to su samo posete koje sam ja zapazio — o onima koje nisam, naravno, ne mogu ništa ni da kažem".

Kada je Katarina u kasne popodnevne časove suočena s ovim iskazima sa zahtevom da se o njima izjasni, Hah je — pre no što je i sročio pitanje — pokušao da joj iziđe u susret nabacivši da se kod ovih poseta možda radilo o gospodi koja bi je povremeno dopratila kući. Katarina, sva crvena od stida i srdžbe, upitala je na to sa svoje strane zajedljivo, da li je možda zabranjeno primati muške posete; samim tim očigledno nije prihvatila Hahovu prijateljski pružanu pomoć, ili]e ni]e spoznala kao takvu, stoga]e i on nešto oštrijim tonom rekao da treba da joj bude jasno da se ovde vodi istraga o jednom ozbiljnom slučaju, naime o veoma razgranatom slučaju Ludviga Getena sa kojim se policija i državno tužilaštvo bave već više od godinu dana, zato joj on ovim postavlja pitanje, nije li kod tih muških poseta, koje ona očigledno ne poriče, uvek bio u pitanju jedan te isti gospodin. I tu se i Bajcmene brutalno umešao, rekavši: — Vi, dakle, Getena poznajete pune dve godine.

Katarinu je ova tvrdnja prenerazila do te mere da nije nalazila odgovor, odmahujući glavom samo je zurila u Bajcmenea, a kada je potom začuđujuće pitomo promucala: — Ali ne, ne, upoznala sam ga tek sinoć — njene reči zaista nisu zvučale ubedljivo. Na zahtev da identifikuje tu mušku posetu, ona je „bezmalo užasnuta" odmahnula glavom i odbila da bilo šta kaže o tome. Bajcmene je opet zauzeo očinsko držanje i da bi je obodrio rekao da nema ničeg lošeg u tome što ima jednog prijatelja koji — i tu je počinio odlučujuću psihološku grešku — nije nametljiv nego možda nežan prema njoj; najzad, ona je razvedena, nije obavezna na vernost, uostalom — i to je bila treća presudna greška — nije ni za kakvu osudu ako joj ove nenametljive nežnosti donose i izvesnu materijalnu korist. Tu se Katarina do kraja zainatila. Odbivši da daje bilo kakav iskaz, zahtevala je da je vode u ćeliju, ili da je puste kući. Na veliko iznenađenje svih prisutnih, Bajcmene je izjavio blago i umorno — bilo je već 20,40 časova —

da će je jedan od službenika odvesti kući. Ali kada je ona već ustala i počela da skuplja svoju ručnu torbicu, kesu sa toaletnim stvarima i onu drugu plastičnu, on je iznebuha i strogim glasom upita: — Kako li je vaš nežni Ludvig noćas napustio kuću? Svi su ulazi i izlazi bili pod nadzorom, mora da ste znali za neki prolaz i pokazali mu ga, a ja ću to prokljuviti. Do viđenja.

20.

Bajcmeneov asistent, Meding, koji je Katarinu odvezao kući, izjavio je naknadno da ga je uznemirilo stanje u kome se nalazila mlada žena, strahujući da bi mogla da digne ruku na sebe; bila je potpuno skrhana i krajnje ojađena, a za divno čudo upravo je u takvom stanju pokazivala ili razvila neobičan smisao za humor. Za vreme vožnje kroz grad on je u šali upitao, ne bi li bilo prijatno da njih dvoje sada sasvim neusiljeno i bez ikakvih zadnjih misli popiju negde po čašicu i zaplešu; ona je na to klimnula glavom i rekla da to ne bi bilo naodmet, možda bi čak bilo i prijatno, ali kada se stigavši pred njenu kuću ponudio da je isprati do njenih vrata, ona mu sarkastično odbrusi: — Bolje nemojte, kao što znate, imam dovoljno muških poseta — ali ipak hvala.

Tokom cele večeri i sve do pola noći Meding je pokušavao da ubedi Bajcmenea da treba pritvoriti Katarinu Blum radi njene lične sigurnosti, a kada ga je Bajcmene upitao da se nije možda zaljubio, reče da nije, ali mu je ona na neki način draga, istih su godina, osim toga on ne veruje u Bajcmeneovu teoriju o tobožnjoj velikoj zaveri u koju je i Katarina umešana.

To što nije saopštio — a što je Blorna ipak saznao posredstvom gospođe Voltershajm — bila su dva saveta koje je dao Katarini Blum kada ju je ipak preko hodnika dopratio do lifta, i to dva prilično tugaljiva saveta koji su ga mogli skupo stajati jer su bili opasni po njega i njegove kolege, naime, zaustavivši se pred liftom rekao je Katarini: — Ne prilazite telefonu i sutra ne otvarajte novine. — Ne zna se tačno da li je pri tom mislio na LIST, ili uopšte na sve listove.

21.

Oko 15,30 časova istoga dana (četvrtak, 21. 2. 74) Blorna je u mestu u kome je provodio odmor prvi put stavio smučke na noge sa namerom da se uputi na neku dužu stazu. Od tog trenutka bio mu je upropašćen odmor kome se toliko radovao. Prijatna je bila sinoćna duga šetnja odmah po dolasku, puna dva časa sa Trude po snegu, zatim boca vina uz vatru kamina i dubok san kraj otvorenog prozora; takođe i prvi doručak na odmoru, bezbrižno produžen i još ono nekoliko časova provedenih u pletenoj naslonjači na terasi, dobro umotan, a onda je — upravo tada — iskrsnuo onaj tip iz LISTA koji mu je prišao i bez ikakvog uvoda počeo da baljezga o Katarini. Smatra li on da bi ona bila u stanju da izvrši zločin? — Kako to mislite? — upitao je. — Ja sam advokat i znam ko je sve u stanju da izvrši zločin. Kakav to zločin? Zar Katarina? Nezamislivo, šta vam pada na pamet! Otkud vam ta ideja? — Kada je naposletku saznao da je prema nepobitnim dokazima kod Katarine prenoćio bandit za kojim se odavna traga, i da je ona od jutros oko 11 časova podvrgnuta strogom saslušavanju, hteo je da se vrati prvim avionom da joj se nađe pri ruci, međutim, tip iz LISTA — da li je stvarno već tada delovao tako prljavo, ili se taj utisak uvrežio u njemu tek kasnije? — reče da stvari ipak ne stoje tako loše, upitavši ga zatim da li bi bio voljan da mu navede neke karakterne osobine Katarine Blum. Kada je on to odbio, tip je izjavio da je to prilično loš znak koji bi se mogao protumačiti veoma nepovoljno, u ovakvom slučaju se, naime, radi o „priči za naslovnu stranu", stoga ćutati o njenom karakteru upućuje na pomisao o veoma lošem karakteru, na šta Blorna — razjaren i već do krajnosti razdražen — izjavi: — Katarina je veoma razborita i pribrana ličnost, — ali odmah zatim bilo mu je krivo što je to rekao jer i to nije bilo ono pravo i ni izbliza nije izražavalo to što je hteo i što je trebalo da kaže. On nikada nije imao posla sa listovima, najmanje sa LISTOM, i kada se tip odvezao svojim poršeom, Blorna je skinuo smučke,

svestan da je njegovom odmoru odzvonilo. Popeo se do Trude, koja se umotana u ćebad lagodno i sneno ispružila na balkonu na suncu, i ispričao joj sve. — Pozovi je telefonom, — reče ona, i on pokuša da je zove tri, četiri, pet puta i svaki put mu je rečeno „govornik se ne javlja". Oko jedanaest časova pokušao je još jednom da je pozove, ali se opet niko nije javio. Pio je mnogo i spavao loše.

22.

Kada se u petak ujutro oko pola deset mrzovoljan pojavio za doručkom, Trude mu je pružila LIST. Katarina na naslovnoj strani. Njena fotografija velikog formata. Džinovska slova. RAZBOJNIKOVA DRAGANA ODBIJA DA DA ISKAZ O MUŠKIM POSETAMA. BANDIT I UBICA LUDVIG GETEN, ZA KOJIL SE TRAGA VIŠE OD GODINU I PO DANA, MOGAO JE JUČE DA BUDE UHVAĆEN DA MU NJEGOVA LJUBAVNICA, KUĆNA POMOĆNICA KATARINA BLUM, NIJE POMOGLA DA ZAMETNE TRAG I POBEGNE. POLICIJA PRETPOSTAVLJA DA JE BLUMOVA VEĆ DUŽE VREME UMEŠANA U ZAVERU. (NASTAVAK NA POSLEDNJOJ STRANI POD NASLOVOM: MUŠKE POSETE).

Na poslednjoj strani pročitao je zatim da je LIST njegovu izjavu, da je Katarina razborita i pribrana ličnost, pretvorio u „kao led hladna i proračunata", dok je ono što je rekao uopšteno o kriminalitetu preinačio u „ona je svakako u stanju da izvrši zločin".

ŽUPNIK U GEMELSBROJHU IZJAVIO JE SLEDEĆE: „TA JE KADRA DA POČINI SVAŠTA. OTAC JOJ JE BIO PRIKRIVENI KOMUNIST, A MAJKA, KOJU SAM JA IZ SAMILOSTI NEKO VREME ZAPOŠLJAVAO KAO ČISTAČICU — KRALA JE VINO ZA MISU I SA SVOJIM LJUBAVNICIMA SLAVILA ORGIJE U CRKVENOJ RIZNICI."

„OD PRE DVE GODINE BLUMOVA JE REDOVNO PRIMALA MUŠKE POSETE. NIJE LI NJEN STAN BIO CENTAR KONSPIRACIJE, SASTAJALIŠTE BANDITA, PREKRCAVALIŠTE ORUŽJA? NA KOJI NAČIN JE DVADESET SEDMOGODIŠNJA KUĆNA POMOĆNICA DOŠLA DO VLASTITOG STANA, ČIJA SE VREDNOST PRIBLIŽNO PROCENJUJE NA 110 000 MARAKA? DA LI JE IMALA UDELA U PLENU OD PLJAČKI BANAKA? POLICIJA TRAGA I DALJE. DRŽAVNO TUŽILAŠTVO RADI PUNOM PAROM. SUTRA OBJAVLJUJEMO NOVE VESTI. LIST KAO I UVEK DONOSI NOJNOVIJE VESTI! SVE INFORMACIJE O POZADINI OVOG SLUČAJA U SUTRAŠNJEM VIKEND-IZDANJU."

Popodne je Blorna na aerodromu rekonstruisao tok daljih događaja.

10,25 telefonski poziv veoma uzbuđenog Lidinga, koji me preklinje da se odmah vratim i stupim u vezu sa takođe veoma uzbuđenim Alojzom. Alojz, navodno krajnje rastrojen — što kod njega nikada nisam doživeo i stoga mi se to čini neverovatnim — trenutno učestvuje na zasedanju hrišćanskih preduzimača u Bad Bedeligu, gde treba da drži glavni referat i vodi načelnu diskusiju.

10,40 telefonski poziv Katarine koja me pita da li sam zbilja rekao sve onako kako je pisalo u LISTU. Srećan što mogu da razjasnim stvari, objasnio sam joj o čemu se radi, ona mi na to reče (zapisano po sećanju) približno sledeće: — Verujem vam, zacelo verujem jer sad znam način na koji ove svinje rade. Jutros su iščeprkali i moju teško bolesnu majku, Bretloa i druge ljude. — Na pitanje gde se nalazi, ona reče: — Kod Elze, a sad opet moram na saslušanje.

11,00 telefonski poziv Alojza, u njegovom glasu sam zaista prvi put u životu — a poznajem ga već dvadeset godina — osetio uzbuđenje i strah. Tražio je da se odmah vratim da bih ga zastupao po nekom veoma tugaljivom pitanju. On sad mora da održi svoj referat, potom da ruča sa preduzimačima, kasnije treba da vodi diskusiju, a uveče obavezno mora da prisustvuje drugarskoj večeri, ali bi između 19,30 i 21,30 mogao da navrati do nas kući i da se iza toga pridruži učesnicima na drugarskoj večeri.

11,30 Trude je takođe mišljenja da se moramo vratiti i biti uz Katarinu. Sudeći po njenom ironičnom osmehu ona već ima neku svoju (po svoj prilici kao i uvek) umesnu teoriju o Alojzovim teškoćama.

12,15 uzeli smo avionske karte, spakovali se, platili račun. Nakon ravno 40-časovnog odmora taksi nas vozi u I. Na tamošnjem aerodromu čekanje u magli od 14,00 do 15,00 časova. Duži razgovor sa Trude o Katarini kojoj sam, kao što Trude zna, veoma odan. Razgovarali smo, između ostalog, o tome kako smo Katarinu bodrili da se okane svog čistunstva, da zaboravi svoje nesrećno detinjstvo i propali brak. Kako smo pokušavali da savladamo njen ponos kada se radilo o novcu, naime da joj sa našeg konta damo kredit koji bi bio povoljniji od bančinog. Ali nikakvo objašnjenje, niti saznanje da nas ničim neće oštetiti ali će zato uštedeti mnogo novaca ako nam umesto obaveznih 14% bude plaćala samo 9% kamate, nisu mogli da je ubede. Govorili smo o tome koliku zahvalnost dugujemo Katarini: otkako nam je ona razumno, ljubazno i planski vodila domaćinstvo naši rashodi su znatno umanjeni, osim toga oboma nam je omogućila da se potpunije posvetimo svom pozivu, što se novcem uopšte ne može izraziti. Oslobodila nas je petogodišnje stihije koja je toliko opterećivala naš brak i rad u našem pozivu.

Oko 16,30, s obzirom da se magla ne razilazi, donosimo odluku da ipak putujemo vozom. Po Trudinom savetu nisam nazvao Alojza Štrojbledera. Taksijem na stanicu — gde taman uhvatismo voz za Frankfurt. Očajno loše putovanje — mučnina, nervoza. Čak je i Trude ozbiljna i uzrujana. Naslućuje krupne nedaće. Krajnje iscrpljeni u Minhenu prelazimo u voz u kome smo dobili mesta u spavaćim kolima. Oboje ćemo imati mnogo muka radi i u vezi Katarine, a takođe i neprilike sa Lidingom i Štrojblederom.

23.

U subotu ujutro već na samoj železničkoj stanici grada koji je shodno sezoni još uvek veseo, dok izgužvani i izmrcvareni idu peronom — već tu ih dočeka LIST, opet sa Katarinom na naslovnoj strani, i to u trenutku kada u pratnji kriminalističkog službenika u civilu silazi niz stepenice Uprave policije. RAZBOJNIČKA JARANA JOŠ UVEK OKORELO ĆUTI! OD GETENA NI TRAGA NI GLASA! POLICIJA U NAJSTROŽOJ PRIPRAVNOSTI.

Trude kupi tu pačavru i oni se taksijem ćutke odvezoše kući; dok je on plaćao taksistu, Trude je otključavala ulazna vrata, u tom vozač upre prstom u LIST i reče: — I vas dvoje ste tu, odmah sam vas poznao. Vi ste advokat i poslodavac ove kurvice. — Dao mu je preterani bakšiš i vozač, čije cerekanje ni izbliza nije bilo tako zlurado kao njegov glas, poneo im je kofer, torbe i smučke sve do trema i ljubazno im rekao „zbogom".

Trude je uključila mašinu za kafu i umivala se u kupatilu. LIST je ležao u salonu na stolu, kao i dva telegrama, jedan od Lidinga, drugi od Štrojbledera. Onaj od Lidinga: „Najblaže rečeno razočaran što nismo uspostavili vezu. Liding." Onaj od Štrojbledera: „Ne shvatam zašto me ostavljaš na cedilu. Očekujem da me smesta nazoveš. Alojz."

Bilo je tačno osam i petnaest, vreme u koje bi im Katarina poslužila doručak: sto je uvek bio ukusno postavljen, sa cvećem i sveže opranim stolnjakom i ubrusima, sa raznim vrstama hleba i meda, jajima i kafom, a za Trude tost i marmelada od pomorandži.

Čak je i Trude bila bezmalo sentimentalna kada je unela mašinu za kafu, malo suvog peciva, meda i maslaca. — Nikad više neće biti kao pre, nikad više. Oni će je udesiti. Ako ne policija onda LIST, a kada je se LIST jednom okane, dokrajčiće je ljudi. Hajde da pročitaš prvo ovo, a onda nazovi mušku posetu. — On poče da čita:

„U svom nastojanju do vas obuhvatno informiše, LISTU je pošlo za rukom da prikupi dalje iskaze koji osvetljavaju karakter Blumove i njenu neprozirnu prošlost. Reporterima LISTA je uspelo da pronađu teško bolesnu majku Blumove. Ona se, pre svega, žalila što je kćer već odavna nije posetila. Zatim je, suočena sa nepobitnim činjenicama, rekla: — Tako je moralo doći i tako se moralo i završiti. — Bivši muž, čestiti tekstilni radnik Vilhelm Bretlo, od kojeg je

Blumova razvedena zbog zlonamernog napuštanja bračne zajednice, još spremnije se odazvao da LISTU pruži neka obaveštenja. — Sad, najzad, znam zašto je odbegla — reče s mukom zadržavajući suze. — Zbog čega me je napustila. Eto, TO se njoj motalo po glavi. Sad mi je sve jasno. Naša skromna sreća je nije mogla zadovoljiti. Pucala je na visoko, najzad, kako bi pošteni, skromni radnik ikada mogao da dođe do poršea. Možda biste čitaocima LISTA (dodao je mudro) preneli moj savet: iskrivljene predstave o socijalizmu moraju se završiti ovako. Pitam ja vas i vaše čitaoce: otkuda jednoj služavki takva bogatstva? Svakako ih nije zaradila pošteno. Sad znam zašto sam uvek zazirao od njene radikalnosti i odbojnosti prema crkvi, i blagosiljam odluku našeg Gospoda što nam nije podario decu. I kada uza sve to saznadoh da su joj milije nežnosti jednog ubice i razbojnika od moje jednostavne naklonosti, onda je za mene završeno i to poglavlje. Pa ipak, želeo bih da joj doviknem: moja mala Katarino, kamo sreće da si ostala kraj mene. Tokom godina i mi bismo stekli posed i malolitražna kola, doduše, nikada ti ne bih mogao pružiti porše već samo skromnu sreću kakvu može da pruži samo čestiti radnik koji ne veruje sindikatima. Oh, Katarino."

Pod naslovom: „Bračni par penzionera preneražen, ali ne i iznenađen", Blorna je i na poslednjoj strani našao crveno uokvireni stubac:

„PENZIONISANI DIREKTOR PROSVETNOG VEĆA DR BERTOLD HIPERC I GOSPOĐA ERNA HIPERC BILI SU PRENERAŽENI, ALI NE ‚NAROČITO IZNENAĐENI' SAZNAVŠI ZA AKTIVNOSTI BLUMOVE. SARADNICA LISTA POSETILA IH JE U LEMGOU KOD NJIHOVE UDATE KĆERI, KOJA TAMO UPRAVLJA JEDNIM SANATORIJEM, I TU JE KLASIČNI FILOLOG I ISTORIČAR HIPERC, KOD KOJEG BLUMOVA RADI VEĆ TRI GODINE, IZJAVIO: — ONA JE U SVAKOM POGLEDU RADIKALNA OSOBA, KOJA NAS JE VEŠTO OBMANJIVALA."

(Hiperc, sa kojim je Blorna kasnije govorio telefonom, kleo se da je rekao sledeće: — Ako se za Katarinu uopšte može reći da je radikalna, onda jedino u smislu da je radikalno voljna da pomogne, ona je promišljena i inteligentna — sve drugo bi značilo da sam se grdno prevario u njoj, međutim, za sobom imam četrdesetogodišnje iskustvo pedagoga i retko kad sam se prevario).

Nastavak sa strane 1:

„KRAJNJE SKRHANI BIVŠI MUŽ BLUMOVE, KOGA JE LIST POSETIO NA JEDNOJ PROBI DRUŠTVA BUBNJARA I SVIRAČA U GEMELSBROJHU, OKRENUO JE GLAVU DA SAKRIJE SUZE. OSTALI ČLANOVI DRUŠTVA TAKOĐE — SU KAKO JE TO IZRAZIO STARIJI SEOSKI GAZDA — SA GROZOM OKRETALI GLAVE OD KATARINE, KOJA JE ODUVEK BILA ČUDNA I VAZDA IZIGRAVALA NEKAKVU ČISTUNICU. U SVAKOM SLUČAJU, OVO JE POMUTILO BEZAZLENO KARNEVALSKO VESELJE JEDNOG VALJANOG RADNIKA."

Na kraju i jedna fotografija Blorne i Trude u vrtu, kraj bazena za plivanje. Ispod nje napis: „Kakvu ulogu igra žena koja je nekad bila poznata pod imenom ‚crvena Trude', i njen muž koji se u izvesnim prilikama predstavlja kao ‚levičar'. Odlično plaćeni advokat preduzeća dr Blorna sa ženom kraj plivačkog bazena svoje luksuzne vile."

24.

Na ovom mestu dolazi do neke vrste ustave, nastupa nešto što se na filmu i u literaturi naziva retrospekcijom: od subote ujutro, kada su se supružnici Blorna izgužvani i prilično ojađeni vratili sa odmora, vraćamo se na petak pre podne kada je Katarina ponovo odvedena na saslušanje u Upravu policije; ovom prilikom samo u pratnji gospođe Plecer i starijeg lakše naoružanog službenika, i to ne iz njenog vlastitog stana već iz stana gospođe Voltershajm, do koje se Katarina dovezla oko pet časova izjutra, ovog puta svojim kolima. Službenica nije krila da joj je bilo poznato da Katarinu neće zateći kod njene kuće već kod Voltershajmove.

(Za ljubav pravičnosti ne bismo smeli zaboraviti da još jednom dozovemo u sećanje žrtve i napore bračnog para Blorna: prekid odmora, vožnja taksijem do aerodroma u I. Čekanje u magli. Vožnja taksijem do železničke stanice. Putovanje vozom za Frankfurt, sa prelaskom u Minhenu. Nakon drmusanja u spavaćim kolima, stigavši kući u rano jutro na prvom koraku su suočavani sa LISTOM! Kasnije — razume se, prekasno — Blorna se pokajao što umesto Katarine, o kojoj je posredstvom tipa iz LISTA znao da je saslušavaju, nije pozvao Haha telefonom).

Bilo je nešto što je palo u oči svima koji su prisustvovali Katarininom saslušavanju u petak — to su opet bili Meding, Plecerova, dvojica državnih tužilaca dr Korten i dr Hah, zapisničarka Ana Lokster, kojoj je bila mrska jezična senzibilnost Blumove i smatrala je „izmotancijom" — a to je bilo Bajcmeneovo gotovo ozareno raspoloženje. U prostoriju za pretrese je ušao trljajući zadovoljno ruke, ponašao se prema Katarini predusretljivo i izvinio joj se zbog „izvesnih grubosti" koje nemaju veze sa njegovom funkcijom nego samo sa njegovom ličnošću, jer je on, eto, pomalo neotesan momak; zatim je kao prvo uzeo u ruke spisak koji je u međuvremenu sastavljen od svih zapljenjenih predmeta, a radilo se o sledećem:

1. Iskrzani zeleni podsetnik malog formata, koji je sadržao isključivo telefonske brojeve, protokolisane u međuvremenu, nije davao povoda ni za kakvu sumnju. Katarina Blum je ovaj podsetnik, očigledno, koristila već bezmalo deset godina. Ekspert za rukopise, koji je ispitivao Getenove pismene tragove (Geten je, između ostalog, dezertirao iz Bundesvera, a kako je tamo radio u kancelariji, ostavio je za sobom mnoge rukopisne tragove), rekao je da razvoj njenog rukopisa predstavlja školski primer takvog procesa. Šesnaestogodišnje devojče zapisalo je broj telefona mesara Gerbersa, sedamnaestogodišnjakinja zapisala je broj lekara dr Klutena, dvadesetogodišnja devojka broj dr Fenerna — i kasnije brojeve telefona gostioničara, restoratera, kolega.

2. Izvodi računa sa štednog uloga, na kojima je svaki prenos na drugi račun ili otpisivanje moglo tačno da se identifikuje po napomenama koje je Blumova upisivala sa strane. Uplate i isplate — sve je bilo tačno i nijedan od pokretanih iznosa nije izazivao sumnju. Isto je važilo i za njeno knjigovodstvo, za pribeleške i saopštenja sadržanim u maloj svesci sa kopčama u kojoj je beležila stanje svojih obaveza prema firmi „Hafteks", od koje je kupila svoj vlastiti stan u naselju „Stanovati otmeno uz reku". Sve njene poreske prijave, poreska rešenja i plaćanje dažbina podrobno je pregledao stručnjak za bilanse koji nigde nije mogao da pronađe neke „veće skrivene iznose". Bajcmene je u prvom redu zahtevao da se ispitaju njene finansijske transakcije, prvenstveno u periodu koji je u šali označio kao „vreme muških poseta". Ništa. Ipak se ispostavilo da je Katarina svojoj majci mesečno slala po 150 DM, da se putem pretplate kod firme Kolter iz Kuira starala o održavanju groba svog oca u Gemelsbrojhu. Proveravane su i njene nabavke nameštaja, sprava za domaćinstvo, haljina, donjeg rublja, njeni računi za benzin — i nigde nije otkrivena ni najmanja šupljina. Ekspert za knjigovodstvo je vrativši Bajcmeneu akta izjavio: — Čoveče, ako bude oslobođena i ako bi htela da se zaposli — javi mi neizostavno. Ovako nešto se vazda traži i nikad ne nalazi. — Ni telefonski računi Blumove nisu davali povod za podozrenje. Očigledno je retko vodila telefonske razgovore.

Osim toga zapaženo je još da je Katarina Blum svom bratu Kurtu, koji se zbog provalne krađe trenutno nalazio u ćorci, povremeno slala manje sume koje su se kretale od 15 do 30 maraka, kao dopunu njegovom džeparcu.

Crkvenu porezu Blumova nije plaćala. Iz njenih poreskih akata se videlo da je još 1966, sa devetnaest godina, istupila iz katoličke crkve.

3. Drugi mali podsetnik sa raznim, pre svega, finansijskim podacima imao je tri rubrike: jednu za domaćinstvo supružnika Blorna sa svim odbicima i zbirom iznosa za nabavku namirnica, sa izdacima za sredstva za održavanje čistoće, za hemijsko čišćenje i perionice. Tom prilikom je utvrđeno da je Katarina svojeručno glačala rublje.

Druga rubrika se odnosila na domaćinstvo Hipercovih, sa odgovarajućim podacima i obračunima.

Jedna rubrika je bila namenjena sopstvenom domaćinstvu Blumove, na koje je očigledno trošila neznatna sredstva; bilo je meseci u kojima su njeni izdaci za hranu iznosili jedva 30 do 50 maraka.

Nasuprot tome češće je odlazila u bioskop — televiziju nije imala — tu i tamo kupovala je čokoladu, pa i čokoladne bombone.

Četvrta rubrika sadržala je prihode i rashode iz njenih dopunskih zaposlenja — rashodi za nabavku i čišćenje radne odeće i troškovi za folksvagen. I upravo tu — kod računa za benzin — Bajcmene se iznenada umešao i prijaznošću koja je iznenadila sve prisutne upitao: kako su nastali ovi relativno visoki izdaci za benzin; uostalom, to se poklapa sa upadljivo visokom cifrom na kilometar-brojaču. Ustanovljeno je, naime, da razdaljina od njenog stana do Blorninog i natrag iznosi oko 6 km, a razdaljina do stana Hipercovih tamo i natrag oko 8, do gospođe Voltershajm približno 4 kilometra, ako se u proseku, širokogrudo računato, doda još po jedan dopunski posao nedeljno računajući i za to — opet širokogrudo — još 20 km, što bi raspoređeno na dane u nedelji iznosilo 3 km, došlo bi se na 21 do 22 km dnevno. Uz to ne treba zaboraviti da ona ne posećuje Voltershajmovu svakodnevno, ali tim sitnicama se zacelo neće pridavati naročiti značaj. Samim tim došlo bi se na 8000 pređenih kilometara godišnje, međutim, kako to proizilazi iz pismene pogodbe sa kuvarom Klormerom, ona — Katarina Blum — preuzela je od njega pre šest godina folksvagen koji je prešao 56000 kilometara. Doda li se tome 6 X 8000 — značilo bi da je ona ukupno prešla 104000— 105000, dok taj zbir trenutno iznosi bezmalo 162000 kilometara. Doduše, zna se da je ona tu i tamo posećivala svoju majku u Gemelsbrojhu i kasnije u sanatoriju u Kuir-Hohsaklu, povremeno i svoga brata u zatvoru — ali razdaljina do Gemelsbrojha, odnosno Kuir-Hohsakla i natrag iznosi oko 50 km, a do njenog brata oko 60 km, ako se mesečno računa po jedna, ili širokogrudo dve posete — njen brat sedi tek godinu i po, a prethodno je stanovao kod majke u Gemelsbrojhu — došlo bi se do daljih 7000 do 8000 km računajući period od šest godina, ali još uvek 45000 do 50000 km ostaju nerazjašnjeni, odnosno bez pokrića. Kuda li se ona tako često vozila? On zacelo ne bi želeo da ponovi neke grube aluzije, ali ona mora da shvati njegovo pitanje: da li se možda negde — i gde — sastajala sa jednom ili sa više osoba?

Ne samo Katarina, svi prisutni su fascinirano i zapanjeno slušali računicu koju je Bajcmene izneo blagim tonom i, po svemu sudeći, Blumova se nije ljutila što je Bajcmene sve to pred njom izračunao i suočio je sa činjenicama, na njoj se pre zapažala neka napetost u kojoj je bilo i zgražanja i fascinacije jer, kada je progovorila, nije nastojala da nalazi nekakvo objašnjenje za onih 50000 km, već je pokušavala da sama sebi razjasni gde i kada, kuda se i zbog čega vozila kolima. Još kada je sela da daje iskaz bila je iznenađujuće pristupačna, gotovo „meka", delovala je pomalo prestrašena i prihvatila je i ponuđeni čaj ne zahtevajući da ga plati iz svog džepa. I sad, kad je Bajcmene završio sa svojim pitanjima i proračunima, zavladala je — prema iskazu nekolicine, odnosno gotovo svih prisutnih — grobna tišina, kao da se predosećalo da je neko na osnovu jedne konstatacije, koja bi se veoma lako mogla i prevideti da nije bilo računa za benzin, uistinu prodro u neku intimnu tajnu Blumove čiji se život do tog trenutka činio tako pregledan.

— Da, — zausti Katarina Blum, i od tog trenutka svaka je njena izjava ušla u zapisnik, — to je tačno i dnevno iznosi — to sam sad na brzinu sračunala u glavi — skoro 25 kilometara. Nikad nisam razmišljala o tome, niti sam ikad vodila računa o troškovima, jednostavno ponekad bih sela u kola i krenula bez određenog cilja, odnosno neki cilj bi iskrsnuo sam po

sebi, tj. vozila bih u nekom pravcu pukim slučajem, na jug prema Koblencu, ili na zapad prema Ahenu, ili pak prema donjoj Rajni. I to ne svakoga dana. Ne bih mogla da kažem koliko često i u kakvim vremenskim razmacima. Većinom kada je padala kiša, ja završila posao i ostala sama. Ali ne, ispravljam svoj iskaz: zapucala bih tako samo kada je padala kiša. Zapravo ne znam zašto. Treba da znate da sam ponekad, kad nisam morala da odem do Hipercovih i nisam imala nikakav dopunski posao i obavezu — dolazila kući već u pet sati a nisam imala posla. Nisam htela da svraćam tako često kod Elze, pogotovo ne otkako se sprijateljila sa Konradom; za ženu koja je sama nije saevim bez rizika da ode u bioskop. Katkad bih posedela u nekoj crkvi, ne iz religioznih pobuda nego zato što te tu ostavljaju na miru, ali u novije vreme ima i ovde gnjavatora koji prilaze i žvalave, i to ne samo među svetovnim licima. Naravno, imam i nekoliko prijatelja: na primer, Verner Klormer od kojeg sam kupila folksvagen i njegova žena, a i drugi Kloftovi nameštenici, ali prilično je teško i većinom mučno kada žena dođe u društvo sama i ne želi da po svaku cenu, ili bolje reći bezuslovno prihvati ili traži bilo kakvu priliku. Zato bih ja onda radije sedala u kola, upalila radio i zaždila nekud, i to uvek drumovima i uvek po kiši, a najradije putevima zasađenim drvećem — katkad bih tako šišala sve do Holandije ili Belgije, popila kafu, pa i pivo i vraćala se. Eh, da. Tek sad, pošto ste mi postavili to pitanje, postaje mi jasno. Ako me pitate koliko puta, rekla bih: dva-tri puta mesečno — katkad ređe a katkad i češće, većinom satima, sve dok se oko devet ili deset, ponekad tek oko jedanaest časova ne bih vratila kući mrtva umorna. Verovatno je razlog tome bio i strah: znam mnoge usamljene žene koje se uveče, sedeći same ispred televizora, do besvesti opijaju.

Po blagonaklonom osmehu kojim je Bajcmene bez ikakvog komentara primio .na znanje ovo objašnjenje, nije se moglo zaključiti šta misli. Klimnuo je glavom i opet protrljao ruke, kanda su reči Katarine Blum potvrdile jednu od njegovih teorija. Neko vreme je vladala mukla tišina, kao da su svi prisutni bili zapanjeni ili mučno dirnuti; činilo se da je Blumova prvi put odala nešto iz svoje intimne sfere. Stoga se ispitivanje oko daljih zapljenjenih predmeta završilo vrlo brzo.

4. Album sa fotografijama sadržao je samo snimke osoba koje je bilo lako identifikovati. Otac Katarine Blum, koji je izgledao bolešljiv, ogorčen i daleko stariji nego što je uistinu bio. Njena majka, za koju se ispostavilo da boluje od raka i da je na samrti. Njen brat. Sama Katarina sa četiri, sa šest godina, snimak na dan prve pričesti kada joj je bilo deset godina, kao mlada sa dvadeset; njen muž, župnik u Gemelsbrojhu, susedi, rođaci, razni fotosi Elze Voltershajm, zatim slika isprva neidentifikovanog starijeg gospodina, koji je delovao veoma čio i za koga se ispostavilo da je dr Fenern, pravosnažno osuđeni računoispitač. Nigde fotografije koja bi se mogla dovesti u vezu sa Bajcmeneovim teorijama.

5. Putna isprava na ime Katarina Bretlo rođ. Blum. S tim u vezi postavljena su pitanja o putovanjima, pa se pokazalo da Katarina nikada nije „istinski putovala" i da je, osim nekoliko dana kada je bila bolesna, uvek radila. Fenern, kao i Blornini su joj, doduše, isplaćivali dodatak za godišnji odmor, ali ona je ili nastavila da radi, ili se drugde prihvatila da ispomaže.

6. Stara kutija od čokoladnih bombona. Njen sadržaj: nekoliko pisama, jedva desetak od njene majke, brata, muža i gospođe Voltershajm. Nijedno pismo nije sadržalo bilo šta u vezi sa postojećom sumnjom. Kutija od čokoladnih bombona sadržala je i nekoliko fotografija njenog oca kao desetara u nemačkom vermahtu, zatim njenog muža u uniformi društva bubnjara, nekoliko listova istrgnutih iz kalendara na kojima su bile odštampane neke poslovice i izreke, prilično obimna zbirka sopstvenih kuhinjskih recepata i jedna brošura „O korišćenju šerija kao dodatak umacima".

7. Fascikla sa svedočanstvima, diplomama, dokumentima, kompletnim aktima o razvodu i beležničkim spisima koji su se odnosili na njen vlastiti stan.

8. Tri svežnja ključeva koji su, u međuvremenu, prokontrolisani. Tu su bili ključevi ulaznih vrata i ormara u njenom stanu, kao i ključevi od stana supružnika Blorna i Hiperc.

Utvrđeno je i uneto u zapisnik da se među gore navedenim predmetima nije našlo ništa što bi pobudilo sumnju; objašnjenje Katarine Blum o potrošnji benzina i broju pređenih kilometara prihvaćeno je bez komentara.

Tek tada je Bajcmene izvukao iz džepa prsten sa rubinom i brilijantima koji je, očigledno, nosio uza se ovako nezavijen, jer ga je brižljivo protrljao o rukav svog sakoa da se cakli pre no što će ga pružiti Katarini. — Da li vam je ovaj prsten poznat?

— Da — odvrati ona bez oklevanja i pometnje.

— Pripada li vama?

— Da.

— Znate li kolika je njegova vrednost?

— Ne znam tačno. Svakako nije velika.

— Eto, — reče Bajcmene ljubazno — dali smo ga proceniti, i to predostrožnosti radi ne samo kod našeg veštaka ovde u kući već, kako vam ni u kom slučaju ne bismo naneli nepravdu, procenio ga je i zlatar u gradu. Ovaj prsten vredi osam do deset hiljada maraka. Zar niste znali? Ja vam to čak i verujem, ali ipak biste morali da objasnite odakle vam taj prsten. Kada je u pitanju potraga za zločincem, dokazanim izvršiocem pljačke uz opravdanu sumnju da je počinio i ubistvo, ovakav prsten nije sitnica, a ne predstavlja ni ništa privatno ili intimno kao što je prevaliti stotine kilometara i voziti se automobilom satima po kiši. Od koga potiče ovaj prsten, od Getena ili muške posete, ili nije li ipak Geten ta muška poseta, a ako nije — kuda ste se to vi kao damska poseta — da se šaljivo izrazim — vozili po kiši hiljadama kilometara? Za nas je sitnica da ustanovimo od kojeg zlatara potiče prsten, da li je kupljen ili ukraden, ali bih želeo da vam pružim šansu — jer smatram da niste kriminalka već samo naivna i preterano romantična. Kako ćete mi — tj. nama — objasniti da ste vi, osoba za koju je poznato da se uspija i izigrava čistunicu, kojoj su njeni poznanici i prijatelji dali nadimak ‚kaluđerica', koja izbegava diskoteke jer u njima vlada raskalašno raspoloženje, žena koja se razvela od muža jer je postao ‚nametljiv' — kako ćete nam, dakle, objasniti da ste tog Getena — navodno — upoznali tek prekjuče, a već istoga dana — moglo bi se reći iz istih stopa — odveli ste ga u svoj stan, gde ste veoma brzo — hm, da kažemo — postali intimni. Kako vi to nazivate? Ljubav na prvi pogled? Zaljubljenost? Nežnost? Zar ne uviđate da u svemu tome ima i nekih apsurdnosti zbog kojih se sumnja ne isključuje konačno? Zatim, ima tu još nešto. — Mašivši se džepa na kaputu izvuče otud beli omot za pisma većeg formata, a iz ovoga manji, prilično ekstravagantni ljubičasti omot za pisma postavljen hartijom boje slonovače. — Ovaj prazni omot za pisma, koji smo našli u fioci vašeg noćnog ormarića zajedno sa prstenom, nosi pečat pošte na železničkoj stanici u Diseldorfu od 12. 2. 74. u 18,00 časova — a adresiran je na vas. Bože moj, — reče Bajcmene na kraju — ako ste imali prijatelja koji vas je posećivao tu i tamo, do koga ste se vi koji put odvezli, koji vam je pisao pisma i ponekad vam napravio neki poklon — recite nam bez zazora, nije to nikakav zločin. Tereti vas samo ono što je u vezi sa Getenom.

Svim prisutnim je bilo jasno da je Katarina poznala prsten, ali nije znala njegovu vrednost; kao i to da je opet iskrsla tugaljiva tema muške posete. Da li se stidela samo zato što je svoj dobar glas smatrala ugroženim ili glas neke druge osobe koju nije htela da uvlači u ovo? Ovog puta je samo malčice porumenela. Da li samo zato nije htela da izjavi da je prsten dobila od Getena jer je smatrala da bi zvučalo prilično neuverljivo da Getena prikazuje kao kavaljera takvog kova? Bila je pribrana, bezmalo „pitoma" kada je izjavila u zapisnik: — Tačno je da sam na kućnom balu gospođe Voltershajm plesala isključivo i usrdno sa Ludvigom Getenom, koga sam tada videla prvi put u životu, čije sam kršteno ime doznala tek u četvrtak ujutro prilikom

policijskog saslušanja. Prema njemu sam osećala veliku nežnost, kao i on prema meni. Oko deset časova napustila sam stan gospođe Voltershajm i odvezla se sa Ludvigom Getenom u svoj.

— O poreklu ovog komada nakita ne mogu, odnosno unosim ispravku: neću da dajem nikakvo obaveštenje. Budući da ga nisam stekla na nezakoniti način, ne osećam se obaveznom da kažem odakle potiče. Pošiljalac pokazanog mi omota za pismo za mene je nepoznat. Pretpostavljam da je u pitanju jedan od uobičajenih reklamnih dopisa. Vremenom sam u stručnim gastronomskim krugovima postala donekle poznata. Ne nalazim nikakvo objašnjenje za činjenicu da se jedna reklamna pošiljka razašilje bez naznake pošiljaoca, u prilično skupom i luksuzno postavljenom omotu. Međutim, htela bih da napomenem da je izvesnim gastronomskim firmama stalo do privida otmenosti.

Na pitanje zašto je upravo toga dana tramvajem otišla do gospođe Voltershajm, iako se očigledno često i, kako sama priznaje, veoma rado vozi kolima, Katarina Blum je izjavila da nije mogla znati da li će popiti mnogo ili malo alkohola, stoga je smatrala sigurnijim da se ne vozi sopstvenim kolima. Na naredno pitanje: pije li mnogo i da li se povremeno možda čak i opija, odgovor je glasio da pije malo i da nikada nije bila pijana, samo su je jednom — i to u prisustvu i po nagovoru njenog muža — drugi opili na jednoj od drugarskih večeri društva bubnjara, i to nekakvim pićem sa anisom koje je imalo ukus sličan limunadi. Naknadno joj rekoše da je ovaj prilično skupi bućkuriš omiljeno sredstvo da se neka osoba opije. Kada joj je predočeno da njeno objašnjenje — naime, da se plašila da će možda popiti malo više — nije verodostojno jer ona nikada nije preterivala sa pićem, prema tome, zar joj nije jasno da se sve više stiče utisak da se ona dogovorila sa Getenom, samim tim je znala da joj njena kola neće biti potrebna jer će je on svojim kolima odvesti kući, ona je samo odmahnula glavom i rekla da se sve odigralo onako kako je ona to navela. Došlo joj je jednostavno da se napije, ali se zatim predomislila.

Pre podnevnog odmora trebalo je raščistiti još jednu tačku: zbog čega ona nije posedovala ni štednu, ni čekovnu knjižicu. Da nema možda ipak još negde neki bankovni račun. Ne, osim tekućeg računa u štedionici. Ona je svaki i najmanji iznos kojim je raspolagala davala za otplatu visokokamatnog kredita; kamate na kredit su često dvostruko veće od kamata na štedne uloge, a na žiro-računu gotovo i nema kamate. Osim toga, plaćanje čekovima smatra skupim i zametnim. Ona sve svoje tekuće izdatke, za održavanje svog domaćinstva i za automobil, plaća u gotovom.

25.

Neizbežne su izvesne retrospektive, koje bi se mogle nazvati napetostima, jer se ne mogu svi izvori jednim zahvatom odvoditi i skretati tako da se isušeno zemljište odmah pomalja. Ovde, međutim, treba izbeći izlišne napetosti, stoga ćemo objasniti zašto su tog prepodneva u petak — kako Bajcmene, tako i Katarina — bili tako popustljivi, gotovo bi se reklo meki i čak i pitomi, Katarina je, štaviše, na mahove delovala uplašeno i zastrašeno. LIST, koji je jedna ljubazna susetka guriula ispod ulaznih vrata gospođe Voltershajm, izazvao je, doduše, kod obe žene gnev, srdžbu, revolt, stid i strah, ali ih je telefonski razgovor sa Blornom neposredno iza toga stišao i, kako se ubrzo nakon što su obe preneražene žene pogledom preletele preko LISTA, a Katarina telefonom razgovarala sa Blornom, pojavila i gospođa Plecer koja je otvoreno priznala da se Katarinin stan, naravno, nalazi pod nadzorom, stoga joj je bilo poznato da će je zateći ovde, a sada se, na žalost, opet moraju uputiti na saslušanje — na žalost, ovog puta i gospođa Voltershajm — ukratko, blagodareći otvorenom i prijaznom nastupu gospođe Plecer potisnuto je užasavanje koje je LIST izazvao, dok je kod Katarine na prvo mesto opet stupio noćašnji doživljaj koji je ispunjavao osećanjem sreće: Ludvig je nazvao telefonom, i to odande! Bio je tako mio i drag da mu ona nije rekla ni slovca o svojim neprilikama, da se on ne

bi osećao uzrokom njenih nevolja. Nisu razgovarali ni o ljubavi, ona mu je to izričito zabranila još u kolima kada su se vozili njenoj kući. Oh da, ona je dobro, naravno, bilo bi joj lepše da je uz njega zauvek, ili bar zadugo, po sebi se razume, najradije za sva vremena uvek s njim, da, ona će se odmarati za vreme karnevala i nikad, dok je živa neće plesati s drugim muškarcem osim s njim, i nikad drugačije već uvek samo južnoamerički i to isključivo s njim, a sada bi htela da zna kako je njemu tamo. On je veoma dobro smešten i odlično snabdeven i, pošto mu je ona zabranila da govori o ljubavi, on bi ipak želeo da joj kaže da mu je ona veoma, veoma draga i jednoga dana — on još ne zna kad, to može da potraje nekoliko meseci, ali i godinu i dve — on će joj javiti da ona treba da pođe za njim, zasad još ne zna kuda. I tako dalje, sve na način na koji dvoje prožimani velikom uzajamnom nežnošću ćaskaju preko telefona. Ni pomena o bilo kakvim intimnostima, pogotovo ni reči o činu koji je Bajcmene (ili što je možda verovatnije — Hah) tako grubo definisao. I tako dalje. O svemu što dvoje — osećajući jedno za drugo veliku nežnost — žele da iskažu. I to prilično dugo. Deset minuta. Možda i duže, pričala je Katarina Elzi. U pogledu konkretnog rečnika ovo dvoje nežnih možda bi se moglo ukazati na izvesne moderne filmove, u kojima se preko telefona — često na velike razdaljine — ćaska prilično mnogo i prividno beznačajno.

Telefonski razgovor koji je Katarina vodila sa Ludvigom bio je ujedno povod što je Bajcmene bio tako opušten, prijazan i blag i, dok je on naslućivao zbog čega se okanila onog svog nepristupačnog kočoperenja — ona naravno nije ni sanjala da je on istim povodom, mada ne iz istog razloga, bio tako raspoložen. (Ovaj neobični i znameniti događaj trebalo bi uzeti kao povod za češće telefoniranje, jer se zapravo nikad ne zna kome se takvim razgovorom čini uistinu veliko zadovoljstvo). Ali Bajcmeneu je bio poznat uzrok Katarinine strepnje jer je znao i za jedan drugi anonimni poziv.

Umoljeni ste da ne istražujete izvore poverljivih saopštenja koje ovo poglavlje sadrži, u pitanju je samo proboj jedne ustavljene sporedne barice čiji se diletantski podignuti gat sada preseca kako bi došlo do oticanja, odnosno protoka pre no što će slabi gat popustiti i sva napetost isteći.

26.

Da bismo izbegli svaki mogući nesporazum, neophodno je da utvrdimo da su kako Elza Voltershajm tako i Blorna znali da je Katarina počinila kažnjivo delo kada je pomogla Getenu da se neopaženo izgubi iz njenog stana; omogućivši mu bekstvo, ona je morala znati za neka njegova krivična dela, mada ne i za ona najteža! Elza Voltershajm joj je to neštedimide rekla u oči kratko vreme pre no što je gospođa Plecer došla da ih obe povede na saslušanje. Blorna je takođe ulučio prvu sledeću priliku da upozori Katarinu da je to što čini kažnjivo. Nećemo kriti šta je Katarina rekla gospođi Voltershajm o Getenu: — Bože moj, on je čovek koji je morao doći i ja bih se bila udala za njega i izrodila sa njim decu — makar morala čekati godinama dok iziđe iz ćorke.

27.

Saslušanje Katarine Blum se ovim moglo smatrati završenim, ali joj je rečeno da mora biti spremna da je eventualno suoče sa iskazima ostalih učesnika na plesnoj zabavi Voltershajmove. Trebalo je, naime, razjasniti još jedno pitanje, prilično važno s obzirom na Bajcmeneovu teoriju o dogovoru i zaveri: kako je Ludvig Geten uopšte dospeo na bal gospođe Voltershajm?

Katarini Blum je ostavljeno na volju da li će otići kući, ili će pričekati na nekom za nju pogodnom mestu, ali ona je odbila da ode kući jer je, kako reče, omrzla svoj stan i zato će radije u jednoj od ćelija sačekati da gospođa Voltershajm bude saslušana i da se zatim

zajedno s njom vrati kući. Tek tada je Katarina izvukla iz džepa oba izdanja LISTA i zapitala da li bi država — to su njene reči — mogla nešto da učini i da je zaštiti protiv ovakvih gadosti, da joj vrati izgubljenu čast. Ona je, naime, u međuvremenu postala svesna da je opravdano što su je saslušavali, iako joj nije sasvim jasno da je baš neophodno „prodiranje u svaki detalj njenog života", ali joj je svakako neshvatljivo kako je LIST mogao da sazna sve pojedinosti o kojima je bilo reči u toku saslušanja — kao što su muška poseta i sve ostale lažne i izmišljene tvrdnje. Tu se umešao državni tužilac Hah, rekavši da je zbog ogromnog interesovanja javnosti za slučaj Getena nužno morao dati izveštaj štampi; konferencija za štampu zasad nije održana, ali se po svoj prilici to sada više ne može izbeći s obzirom na uzbuđenje i strah izazvan Getenovim bekstvom koje je ona — Katarina — omogućila. Uostalom, ona je preko svog poznanstva sa Getenom postala „aktuelna ličnost" a time i predmet opravdanog interesovanja javnosti. Uvredljivi i možda čak i klevetnički detalji u izveštajima štampe mogu postati predmet privatne tužbe koju ona može podneti — ukoliko bi se ispostavilo da je „nešto procurilo" iz kruga istražnih vlasti, one će zvanično — u to ona može biti sigurna — podneti prijavu protiv nepoznatog krivca i pomoći joj da ostvari svoje pravo. Katarinu Blum posle toga odvedoše u jednu od ćelija. Nije bila pod stražom, uz nju je bila samo mlađa policijska pomoćnica Renata Cindah, i to nenaoružana, koja je kasnije izjavila da je Katarina Blum za sve ovo vreme — puna dva i po časa — neprekidno i uvek nanovo čitala dva izdanja LISTA. Odbila je ponuđeni čaj, sendviče i uopšte sve, ne agresivno već pre bi se reklo „skoro ljubazno i apatično". Tako isto nije se odazvala razgovoru o modi, filmovima i plesu koje je ona — Renata Cindah — započela da bi skrenula tok Katarininih misli.

U želji da pomogne Blumovoj koja se zagriženo udubila u čitanje LISTA, zamolila je kolegu Hiftena da je privremeno zameni pa j'e iz arhiva donela napise drugih listova, koji su objektivno pisali o ulozi Blumove, njenom učešću i saslušavanju. Bilo je tu kraćih izveštaja na trećoj ili četvrtoj strani u kojima čak ni prezime nije odštampano u celini već se, uglavnom, spominjala samo Katarina B., kućna pomoćnica. Tako je na primer list Umšau objavio izveštaj od svega desetak redaka, naravno bez fotografije, u kome se govorilo o neosuđivanoj osobi koja se sticajem zlosrećnih okolnosti uplela u mrežu kriminala. Sve to — ona je pred Blumovom raširila petnaest isečaka iz novina — nije moglo da uteši Blumovu, koja je samo postavila pitanje: — A ko to uopšte čita? Ljudi koje ja znam svi odreda čitaju LIST!

28.

Kako bi se raščistilo pitanje na koji način je Geten dospeo na kućni bal gospođe Voltershajm, saslušavana je prvo sama gospođa Voltershajm i tada se od prvog trenutka jasno pokazalo da je njen nastup u odnosu na istražni gremijum ako ne izrazito neprijateljski, a ono ipak odbojniji od držanja Blumove. Ona je izjavila da se rodila 1930. godine, imala je dakle 44 godine, neudata, po zanimanju ekonomka, bez diplome. Pre no što bi dala svoj iskaz o samom predmetu ona „bez ikakvog uzbuđenja, kao britva odsečnim tonom, što je njenom gnevu davalo veću težinu nego da je grdila i vikala" pomenu način na koji LIST piše o Katarini Blum, kao i činjenicu da se detalji iz saslušanja očigledno saopštavaju ovoj vrsti štampe. Njoj je jasno da se Katarinina uloga mora ispitati, ali ipak postavlja pitanje da li se može nazvati odgovornim postupak kojim se „uništava jedan mladi život". Katarinu ona poznaje od dana njenog rođenja i sada zapaža na njoj znake rastrojstva i pometnju, koji su naročito od juče uočljivi. Ona nije psiholog, ali smatra veoma alarmantnom činjenicu da Katarina očigledno više nije zainteresovana za svoj stan do kojeg joj je dosad bilo toliko stalo i za koji je tako dugo radila. Nije bilo lako prekinuti optužujuću bujicu reči Voltershajmove, čak ni Bajcmene nije mogao da iziđe s njom na kraj, i tek kada je prekinuo prebacujući joj što je Getena primila u kuću, ona reče da nije znala kako se zove, on se sam nije predstavio, niti ga je ko drugi njoj predstavio. Ona zna jedino da je te srede oko 19,30 časova došao k njoj u pratnji Herte Šojmel, zajedno

sa njenom prijateljicom Klaudijom Šterm koja se sa svoje strane pojavila u pratnji nekog čoveka prerušenog u šejha, za koga zna samo da su ga zvali Karl i da se kasnije ponašao veoma čudno. Ne može biti govora o bilo kakvom dogovoru sa tim Getenom, ona pre toga nikada nije čula za njega iako je do u tančine upoznata sa Katarininim životom. Doduše, suočena sa Katarininom izjavom o „čudnim vožnjama autom", morala je priznati da o tome ništa nije znala, a time je njena izjava da Katarinin život poznaje do tančina pretrpela odlučujući udarac. Na pominjanje muške posete ona se zbunila i rekla da pretpostavlja da Katarina o tome ništa nije htela da kaže, stoga i ona odbija da daje iskaz. Jedino što može da kaže jeste da je cela stvar „zapravo poprilični kič", a „kada kažem kič ne mislim na Katarinu nego na posetioca". Ako je Katarina ovlasti, ona će reći o tome sve što zna; međutim, smatra isključenim da su Katarinine vožnje autom vodile do tog gospodina. Da, taj gospodin postoji, a razlog što se usteže da kaže nešto više o njemu jeste: jednostavno ne želi da ga izlaže grdnoj poruzi. Katarinina uloga je u oba slučaja — u slučaju Geten i u slučaju muška poseta — iznad svake sumnje. Katarina je uvek bila vredna, čestita, pomalo plašljiva, ili bolje reći zaplašena devojka, kao dete je čak bila veoma pobožna i odana crkvi. Ali onda je njena majka, koja je čistila crkvu u Gemelsbrojhu, više puta uhvaćena u nekim nepriličnim situacijama, jednom su je čak zatekli kada je u crkvenoj riznici sa crkvenjakom ispijala bocu vina za misu. Iz toga se napravila „orgija" i skandal, i župnik je loše postupio sa Katarinom. Jeste, gospođa Blum, Katarinina majka, je veoma labilna osoba, povremeno je bila i alkoholičarka, ali pri tom se ne sme zaboraviti ono bolešljivo džangrizalo, Katarinin otac, koji se iz rata vratio kao olupina, zatim ozlojeđenu majku i — slobodno se može reći — promašenog brata. Osim toga, veoma dobro joj je poznata i istorija Katarininog totalno neuspelog braka. Ona je sa svoje strane unapred bila protiv te bračne veze, Bretlo je — da izvinite na izrazu — tipični serator koji podjednako puzi pred svetovnim i crkvenim vlastima, povrh toga još je i ogavni hvalisavac. Katarininu ranu udaju ona je uvek smatrala bekstvom iz grozne domaće okoline i, kao što se pokazalo, čim se oslobodila te okoline i nesmotreno sklopljenog braka, Katarina se razvila upravo uzorno. Njene profesionalne kvalifikacije su iznad svake sumnje i ona — Voltershajmova — može da potvrdi i da dokaže ne samo usmeno nego po potrebi i pismeno da je to tako, jer je ona član ispitne komisije pri Zanatskoj komori. Novi oblici privatnog dočekivanja gostiju i javnog ugostiteljstva sve više se usmeravaju na takozvani „organizovani bifetizam", stoga rastu i šanse žene kakva je Katarina Blum koja se školovala i obrazovala da odgovara svim organizacionim, kalkulacionim i estetskim zahtevima. Međutim, ukoliko ne bude dobila satisfakciju u odnosu na LIST, uporedo sa gubitkom Katarininog interesovanja za svoj stan nestaće i njen interes za svoj poziv. Kod ove tačke iskaza gospođu Voltershajm poučiše da nije stvar policije, niti državnog tužilaštva da „krivično goni izvesne oblike novinarstva, koji su izvesno za osudu". Ne može se olako dirati u slobodu štampe, ali ona može biti sigurna da će se i privatna tužba tretirati pravično i da će se protiv nepoznatog krivca podići optužba zbog korišćenja nelegalnih izvora informacija. Mladi državni tužilac dr Korten održao je bezmalo strasni govor u prilog slobode štampe i tajnosti informacije, naglasivši odlučno da osobe koje se ne mešaju sa sumnjivim svetom i ne upadaju u loše društvo sigurno ne pružaju štampi nikakvog povoda za izvitoperene prikaze.

Sve ovo — kao što su pojava Getena i tog ominoznog u šejha prerušenog Karla — ipak dovodi do zaključka da je ona zaista čudno nebrižna u pogleda izbora društva. On nalazi da sve to još nije dovoljno razjašnjeno i smatra da će saslušavanje dveju odnosnih ili dotičnih mladih dama pružiti neko verodostojno objašnjenje. U svakom slučaju, on ne može a da ne zameri gospođi Voltershajm što nije baš izbirljiva u pogledu svojih gostiju. Gospođa Voltershajm na to izjavi da nije voljna primati takve pouke od gospodina koji je znatno mlađi od nje i objasni da je te dve mlade dame pozvala rekavši im da one dovedu svoje prijatelje, a istini za volju ona zacelo nema običaj da od prijatelja koje njeni gosti dovode zatraži njihove lične karte, ili policijsko uverenje o dobrom vladanju. Zbog ove izjave je bila ukorena i skrenuta joj je

pažnja da godine tu ne igraju nikakvu ulogu, dok položaj dr Kortena kao državnog tužioca igra i te kako značajnu ulogu. Naposletku, ovde se vodi istraga u vezi jednog teškog, ako ne i najtežeg slučaja zločinačkog nasilja u koji je, prema nepobitnim dokazima, Geten umešan. Stoga ona mora prepustiti predstavniku države da odredi koje detalje i pouke smatra nužnim. Na ponovljeno pitanje da li su Geten i muška poseta jedna te ista osoba, Voltershajmova reče da se ta mogućnost sa sigurnošću može isključiti. Međutim, na pitanje da li poznaje lično „mušku posetu", da li je ikada videla ili srela to lice, ona odgovori odrečno i, budući da nije znala za tako važni intimni detalj kao što su vožnje autom, njen iskaz je ocenjen kao nezadovoljavajući i nakon „nepovoljnog utiska" koji je ostavila na prisutne rečeno joj je da do daljeg može da ide. Pre no što je očigledno ljuta napustila prostoriju, gospođa Volterehajm je izjavila u zapisnik da joj se u šejha prerušeni Karl učinio u najmanju ruku isto tako sumnjiv kao Geten. U svakom slučaju, taj Karl je u nužniku stalno govorio sam sa sobom, a onda je jednostavno nestao ne oprostivši se.

29.

Prema raspoloživim dokazima Getena je na zabavu dovela sedamnaestogodišnja prodavačica Herta Šojmel, pa je ona saslušavana kao sledeća. Očigledno zaplašena izjavila je da nikada nije imala posla sa policijom, ali je zatim dala relativno verodostojno objašnjenje o svom poznanstvu sa Getenom. Njen iskaz je glasio: — Stanujem zajedno sa svojom prijateljicom Klaudijom Šterm, koja radi u fabrici čokolade, u jednosobnom stanu sa kuhinjom i tušem. Obe smo iz Kuir-Oftersbrojha i obe smo u daljem srodstvu kako sa gospođom Voltershajm, tako i sa Katarinom Blum (iako je Šojmelova htela podrobnije da objasni to daleko srodstvo, pominjući dede i babe koji su bili braća, odnosno sestre od ujaka i strica druge babe i dede, istražne vlasti su odustale od utvrđivanja stepena srodstva, smatrajući izraz „dalji rod" dovoljnim). Gospođu Voltershajm zovemo tetkom, Katarinu smatramo sestrom. Te večeri, u sredu 20. februara 1974. godine, Klaudija i ja se nađosmo u velikoj neprilici. Obećale smo tetka Elzi da ćemo dovesti naše prijatelje na zabavu, jer bi u protivnom nedostajali partneri za ples. Ali moj prijatelj, koji trenutno služi vojsku, tačnije rečeno u pionirskim jedinicama, opet je neočekivano morao u neku unutrašnju patrolu i, mada sam ga savetovala da jednostavno kidne, nije mi uspelo da ga nagovorim jer je već više puta tako šturnuo pa se plašio velikih disciplinskih okapanja. Klaudijin prijatelj je već u rane popodnevne časove bio tako pijan da smo ga morale strpati u krevet. Zato smo odlučile da svratimo u kafanu „Polkt" i da tamo upecamo nekog zgodnog điđu, jer nismo htele da se obrukamo pred tetka Elzom. U vreme karnevala tu se uvek nešto zbiva. Ljudi se tu sastaju pre i posle balova, pre i posle sednica i možete biti sigurni da ćete zateći mnoge mlade ljude. U sredu popodne u kafani „Polkt" je već uveliko vladalo veselo raspoloženje. Mladić, za kojeg tek sad saznajem da se zove Ludvig Geten i da je teški kriminalac za kojim se traga, dva puta me zamolio za ples i za vreme drugog plesa upitala sam ga da li bi bio raspoložen da pođe sa mnom na Jednu zabavu. On je to smesta radosno prihvatio. Rekao je da je na proputovanju, da nema gde da svrati i da ne zna gde da provede veče, stoga bi veoma rado pošao sa mnom. Tog trenutka, kada sam se tako dogovarala sa tim Getenom, Klaudija je plesala kraj mene sa čovekom koji se prerušio u šejha, njih dvoje su verovatno čuli naš razgovor jer je šejh, kasnije sam saznala da se zove Karl, iz istih stopa na neki šeretsko ponizni način upitao Klaudiju ne bi li se i za njega našlo neko mestašce na toj zabavi, jer je i on usamljen i zapravo ne zna kuda bi. Mi smo na taj način postigle svoj cilj i ubrzo posle toga odvezli smo se Ludvigovim — hoću reći gospodin Getenovim — kolima do stana tetka Elze. Bila su to kola marke porše, ne naročito udobna za četiri osobe ali se nismo dugo vozili. Na pitanje da li je Katarina Blum znala da ćemo ići u kafanu „Polkt" da nekoga upecamo, odgovaram sa: da. Nazvala sam ujutro Katarinu kod advokata Blorne, gde ona radi, i ispričala joj da ćemo Klaudija i ja morati da

dođemo same ako nikoga ne nađemo. Tom prilikom rekla sam joj i to da ćemo svratiti u kafanu „Polkt".Ona se s tim nije složila i rekla je da smo lakoverne i lakomislene. Ali Katarina je u tim stvarima katkad smešna. Utoliko više smo se iznenadile što je Katarina gotovo od prvog trenutka opsjela Getena i plesala s njim celo veče, kao da se poznaju od vajkada.

30.

Iskaz Herte Šojmel potvrdila je skoro doslovce njena prijateljica Klaudija Šterm. Do protivrečnosti je došlo samo po jednoj jedinoj, beznačajnoj tački. Naime, ona sa šejhom Karlom nije plesala dva nego tri puta, jer je Karl došao da je zamoli za ples pre nego što je Geten zaplesao sa Hertom. Klaudiju Šterm je takođe začudilo što se Katarina, poznata po svojoj nepristupačnosti, tako brzo zbližila sa Getenom, štaviše, bila je s njim bezmalo intimna.

31.

Saslušavana su još i tri dalja učesnika kućnog bala. Samostalni trgovac tekstilom Konrad Bajters, star 56 godina, prijatelj gospođe Voltershajm, i bračni par Hedvig i Georg Ploten, stari 36 odnosno 42 godine, po zanimanju oboje upravni činovnici. Sve troje su savršeno podudarajući se u svojim iskazima opisali tok večeri od dolaska Katarine Blum, a zatim od dolaska Herte Šojmel u pratnji Ludviga Getena i Klaudije Šterm u pratnji Karla prerušenog u šejha. Uostalom, bilo je to veoma prijatno veče, plesalo se i ćaskalo, a Karl se istakao kao velika šaljivčina. Georg Ploten je izjavio da je raspoloženje pomutilo jedino to — ako se to uopšte može reći, jer ono dvoje sigurno nisu osećali tako — „što je Ludvig Geten totalno zaokupio Katarinu Blum". To je u tok večeri unosilo izvesnu ozbiljnost, nešto gotovo svečano što se ne slaže sa raspoloženjem koje obično vlada na karnevalskim priredbama. Gospođa Hedvig Ploten je izjavila da je i njoj, po odlasku Katarine i Ludviga kada je pošla u kuhinju da donese još malo leda, palo u oči da šejh, uveden pod imenom Karl, sam sa sobom razgovara u nužniku. Uostalom, taj je Karl ubrzo zatim otišao a da se nije ni oprostio.

32.

Katarina Blum, koja je ponovo privedena na saslušanje, potvrdila je telefonski razgovor koji je vodila sa Hertom Šojmel, ali je i dalje poricala da se iza toga krije dogovor između nje i Getena. Predočeno joj je, naime, i to ne od strane Bajcmenea nego od mlađeg od dvojice državnih tužilaca, dr Kortena, da bi svakako bilo bolje da prizna da je Geten nju nazvao posle telefonskog razgovora sa Hertom Šojmel, pa ga je ona na veoma rafinirani način uputila u kafanu „Polkt", rekavši mu da tamo treba da priđe Šojmelovoj, a eve to da bi se zatim neupadljivo sastala s njim kod Voltershajmove. Ona je sigurno znala da to nije teško izvesti, s obzirom na okolnost da je Šojmelova prilično nakinđurena i upadljiva plavuša. Katarina Blum, koja je već bila potpuno apatična, samo je odmahivala glavom, dok je u desnoj ruci 'za sve to vreme stezala oba izdanja LISTA. Posle ovoga bilo joj je dozvoljeno da ode, i tako je zajedno sa gospođom Voltershajm i njenim prijateljem Konradom Bajtersom napustila Upravu policije.

33.

U toku ponovnog pretresanja potpisanih zapisnika o saslušanjima proveravalo se nema li nekih šupljina u istrazi, pa je dr Korten postavio pitanje ne bi li trebalo svom ozbiljnošću pokušati da se uhvati šejh zvani Karl, kako bi se ispitala njegova veoma mutna uloga u ovom slučaju. Ujedno je izjavio da je zacelo veoma iznenađen što nisu preduzimane nikakve mere gonjenja za tim „Karlom". Na kraju krajeva, taj Karl se pojavio istovremeno, ako ne i zajedno

sa Getenom u kafani „Polkt", njemu je takođe uspelo da se uvuče na tu zabavu, stoga se — Kortenu — njegova uloga čini veoma nejasna, štaviše sumnjiva.

Na to svi prisutni prsnuše u smeh, čak je i uzdržljiva službenica kriminalističke policije Plecer dopustila sebi osmeh. Zapisničarka, gospođa Ana Lokster, smejala se tako prostački da je Bajcmene morao opomenuti da se pristojno ponaša. I, kako Kortenu još uvek ništa nije bilo jasno, njegov kolega Hah mu, naposletku, objasni u čemu je stvar. Zar Korten nije shvatio i zar mu nije palo u oči da je komesar Bajcmene namerno ćutke prelazio preko tog šejha, da ga nije ni pomenuo? Očigledno je, prema tome, da je on jedan od „naših ljudi", a razgovor koji je tobože sam sa sobom vodio u nužniku samo je — doduše, nevešto izvedeno — obaveštavanje kolega preko mini radio-odašiljača da treba da prate u stopu Getena i Blumovu, čija je adresa u međuvremenu već bila utvrđena. — Svakako vam je, gospodine kolega, jasno i to da je kostim šejha u sezoni karnevala najbolja kamuflaža, jer su ove godine — iz veoma lako pojmljivih razloga — šejhovi popularniji od kauboja.

— Razume se, — nadoveza se Bajcmene — od samog početka nam je bilo jasno da će karneval olakšati banditima da se prikriju, a nama otežati da im ostanemo na tragu iako smo tada već Getena pratili punih trideset i šest časova. Uostalom, Geten se nije ni prerušio, noćio je u jednom folksvagen-autobusu na parkiralištu sa kojeg je kasnije ukrao poršea, zatim je doručkovao u jednoj kafani u kojoj se u toaletu obrijao i presvukao. Ni za minut ga nismo gubili iz vida, desetak službenika prerušeni u šejhove, kauboje i Špance, snabdeveni mini radio-odašiljačima i kamuflirani kao mamurni povratnici sa bala pratili su ga u stopu i izveštavali o svakom eventualnom pokušaju gonjenog da uspostavi neke kontakte. Poznate su nam i ispitali smo sve osobe sa kojima je Geten dolazio u dodir pre no što je kročio u kafanu „Polkt", i to:

šanker za čijim je šankom popio čašu piva

dve devojke sa kojima je plesao u nekom lokalu u starom delu grada

radnik na benzinskoj pumpi u blizini Holcmarkta na kojoj je ukradeni porše napunio gorivom

prodavac u kiosku za novine u Matijasovoj ulici

prodavac u Jednoj duvandžinici

službenik banke u kojoj je menjao sedam stotina američkih dolara, koji najverovatnije potiču iz jedne od opljačkanih banki.

Sve ove osobe identifikovane su i proverene kao lica koja ne predstavljaju planske kontakte osumnjičenog, kao što nijedna od reči izmenjenih sa pojedinim osobama ne navodi na zaključak da se radi o dogovorenoj šifri. Pa ipak me niko ne može ubediti da je i Blumova bila samo slučajni kontakt. Njen telefonski razgovor sa Šojmelovom i tačnost sa kojom se pojavila kod Voltershajmove, zatim ta prokleta usrdnost i nežnost koju su oboje već od prvog trenutka ispoljavali kod plesa — brzina kojom su potom zajedno odmaglili — eve to govori protiv nekog tobožnjeg pukog slučaja. Između ostalog, to potkrepljuje i činjenica da je on navodno otšnao ne oprostivši se s njom, mada je očigledno ona bila ta koja mu je pokazala neki izlaz iz tog stambenog bloka koji je promakao našem strogom nadzoru. Ni za trenutak nismo gubili iz vida taj blok, odnosno zgradu unutar stambenog bloka u kojoj ona stanuje. Razume se, nismo mogli da držimo pod totalnom kontrolom površinu od bezmalo jednog i po kvadratnog kilometra. Ona je nesumnjivo znala za neki put kojim će mu poći za rukom da pobegne i pokazala mu ga, osim toga, ubeđen sam da je ona za njega — a možda i za druge — pripremila neko skrovište i da tačno zna gde se on nalazi. Kuće njenih poslodavaca smo pročešljali, tragali smo i u njenom rodnom selu, temeljno smo pretresli i stan gospođe Voltershajm dok je ovde saslušavana. I ništa. Čini mi se da će biti najbolje da je pustimo da se slobodno kreće u nadi da će počiniti neku grešku, trag do njegovog boravišta verovatno vodi preko te ominozne muške posete, a siguran sam da put koji je koristio za bekstvo unutar stambenog bloka vodi preko gospođe Blorna koju smo, u međuvremenu, upoznali i kao „crvenu Trude" i koja je učestvovala u izradi kompletnog nacrta tog stambenog bloka.

34.

Na ovom mestu razaznajemo da je prva retrospekriva tako reći završena, da se od petka opet prebacujemo na subotu. Učinićemo sve što možemo da izbegnemo svaku dalju retrospektivu, a tako isto i nepotrebne napetosti. Mada ih verovatno nećemo moći izbeći do kraja.

Možda bi radi potpunijeg obaveštavanja bilo zanimljivo reći da je Katarina Blum, posle završenog saslušanja u petak posle podne zamolila Elzu Voltershajm i Konrada Bajtersa da je ipak odvezu prvo u njen stan, zamolivši ih — ko boga — da se popnu zajedno s njom. Rekla je da se plaši jer joj se dogodilo nešto sasvim grozno one noći u četvrtak, kratko vreme posle telefonskog razgovora sa Getenom (činjenica da je o svojim telefonskim kontaktima sa Getenom govorila tako otvoreno — mada ne i na samom saslušanju — trebalo bi svakog posmatrača sa strane da uveri u njenu nevinost!). Dakle, odmah posle telefonskog razgovora sa Getenom, tek što je spustila slušalicu, telefon je ponovo zazvonio i ona je odmah digla slušalicu u „bezumnoj nadi" da je to opet Geten, ali na drugom kraju žice nije bio njen Ludvig nego jedan „užasno tihi" muški glas koji joj je „skoro šapatom" govorio sve same „prostačke stvari", nekakve gadosti, a najgore je bilo to što je taj čova tvrdio da i on stanuje u istoj kući i rekao joj zbog čega ona traži tako udaljene veze kad je on spreman i sposoban da joj pruži svakojake nežnosti. Da, upravo taj telefonski poziv je bio razlog što je ona iste noći otišla k Elzi. Ona se plaši, plaši se čak i telefona, a kako Geten ima njen broj telefona dok ona nema njegov, ona se ipak nada još nekom njegovom pozivu, ali se u isti mah plaši telefona.

Nećemo kriti da su Blumovoj predstojali još i dalji užasi. Kao prvo: njeno poštansko sanduče koje je dotle u njenom životu igralo sasvim neznatnu ulogu, u koje bi većinom zavirivala samo zato što „svi to rade", najčešće uzalud. Tog petka ujutro sanduče se gotovo prelivalo, svakako ne na Katarininu radost. Iako su se Elza V. i Bajters svojski trudili da se prvi dokopaju pisama i štampanih stvari, ona se nije dala omesti već je, nadajući se vestima od njenog dragog Ludviga, pregledala svu poštu — ukupno dvadesetak pošiljki — i kako očigledno ništa nije našla od Ludviga, strpala je celu tu gomilu u svoju ručnu torbicu. I sama vožnja liftom bila je mučna, jer se istovremeno ukrcalo još dvoje stanara. Jedan je bio (moramo i to navesti, iako zaista ne zvuči verodostojno) gospodin prerušen u šejha koji se sabio u ugao sa očiglednom željom da se što više distancira i, na svu sreću, izišao već na četvrtom spratu, i jedna dama (zbilja zvuči ludo ali je cela istina) prerušena u Andalužanku koja se, zaklonjena iza svoje maske, nikako nije odmakla od Katarine već je stala tik uz nju i zagledala je netremice drskim i radoznalim pogledom svojih „bezobraznih, nemilosrdnih, mrkih očiju". Ona se vozila dalje od osmog sprata.

Opomene radi: biće i gorih stvari. Kada se, najzad, našla u svom stanu, u koji je Katarina ušla držeći se doslovce grčevito za Bajtersa i gospođu V., zazvonio je telefon; gospođa V. je tu bila brža od Katarine, poletela je i digla slušalicu a onda se na njenom licu ogledala preneraženost, prebledela je i čulo se kako mrmlja reči: — Prokleta krmačo, prokleta bedna krmačo, — a svakako je bilo mudro što je slušalicu spustila ne na, nego pored aparata.

Gospođa V. i Bajters uzalud su zajedničkim snagama pokušavali da Katarini otmu poštu, ona je čvrsto obavila prste oko svežnja pisama i štampanih pošiljki, među njima su bila i dva izdanja LISTA koje je takođe izvukla iz džepa, insistirajući da ih sama pregleda. Nije se imalo kud — ona je pročitala sve!

Nije sve bilo anonimno. Jedno neanonimno i ujedno najopsežnije pismo uputilo je preduzeće koje je sebe nazvalo Otpremnička kuća INTIM, sa ponudama svih mogućih seks-artikala. Za Katarinino duševno stanje to je zacelo bilo isuviše, još gore je bilo to što je neko rukom dopisao: „Ovo su istinske nežnosti", Ukratko, ili bolje reći statistički prikazano: među daljih osamnaest popšljaka nalazilo se

sedam rukom pisanih anonimnih dopisnica sa „neotesanim" seksualnim ponudama, i za divno čudo u svima je pisalo: „komunistička krmačo"

četiri dalje anonimne dopisnice sadržale su političke pogrde bez seksualnih ponuda. Izrazi u njima kretali su se od „crvene podrivačice" do „kremljovske strine"

pet pisama su sadržala isečke iz LISTA, većinom — u tri ili četiri — sa komentarima ispisanim crvenim mastilom sa strane, između ostalog sledećeg sadržaja: „To što Staljinu nije uspelo, neće ni tebi poći za rukom"

dva pisma su predstavljala pobožne opomene ispisane na priloženim traktatima koji su glasili: „Moraš ponovo naučiti da se moliš, jadno izgubljeno dete", i „Klekni i priznaj, Bog te se još nije odrekao".

Tek je tog trenutka Elza V. otkrila cedulju gurnutu ispod vrata koju je, srećom, uspela da sakrije od Katarine: „Zašto se ne koristiš mojim katalogom nežnosti? Moram li te silom naterati da okusiš sreću? Tvoj sused, koga si tako prezrivo odbila. Opominjem te da se pripaziš!" Ovo je bilo ispisano štampanim slovima i Elzi V. se učinilo da ih je napisala akademski obrazovana osoba, štaviše, po njenom mišljenju u pitanju je bio lekar.

35.

Začuđujuće je što ni gospođa V., kao ni Konrad B. nisu bili začuđeni dok su — i ne pomišljajući da se umešaju u bilo kakvoj formi — posmatrali kako Katarina prilazi malom kućnom baru u sobi za dnevni boravak, kako iz njega vadi bocu šerija, viskija, crnog vina i načetu flašu sa sirupom od trešanja da bi ih zatim bez i najmanjeg vidnog znaka uzbuđenja treskala o besprekorno čiste zidove gde su se razbile i njihova sadržina se razlila na sve strane.

To isto je uradila i u svojoj maloj kuhinji, gde je u iste svrhe koristila kečap od crvenog patlidžana, umak za salate, sirće i vorčester sos. Treba li dodati da je to isto uradila i u svom kupatilu sa kremovima u tubama, bočicama, puderom, praškovima, sredstvima za kupanje, a u svojoj spavaćoj sobi sa bočicom kolonjske vode?

Za sve to vreme delovala je kao osoba koja radi veoma planski, nimalo uzrujana, ubeđena u ono što radi i tako uverljivo da Elza V. i Konrad B. nisu ni pokušavali da je spreče.

36.

Razume se, bilo je prilično teorija kojima se pokušavalo odreditit trenutak u kome je Katarina prvi put odlučila da izvrši ubistvo ili smišljala plan ubistva. Jedni misle da je već prvi članak u LISTU, u četvrtak, bio dovoljan povod, dok drugi smatraju petak odlučujućim danom jer se LIST tada još uvek nije bio smirio i što su susedski odnosi Katarinini i stan do kojeg joj je bilo mnogo stalo (bar subjektivno) bili razoreni; anonimni telefonski pozivi, anonimni dopisi — a zatim još i LIST od subote i, povrh svega (ovde hitamo ispred događaja!) NEDELjNI LIST. Ali zar ovakva mudrijašenja nisu potpuno izlišna? Ona je planirala i počinila ubistvo — kraj! U njoj se nešto „širilo", nesumnjivo su je posebno razljutile izjave bivšeg muža i sasvim sigurno je sve to što je pisalo u NEDELjNOM LISTU delovalo ako ne podbadajuće, a ono svakako nimalo stišavajuće.

37.

Pre no što bismo retrospaktivu smatrali konačno završenom i putem pretapanja ponovo se vraćali na subotu, moramo saopštiti kako su kod gospođe Voltershajm protekli petak veče i noć između petka i subote. U celini: iznenađujuće spokojno. Pokušaji Konrada Bajtersa da puštajući ploče sa muzikom za ples, štaviše, južnoameričkom, skrene misli u drugom pravcu i

sva nagovaranja da Katarina zapleše s njim pretrpeli su, doduše, neuspeh, kao i svi pokušaji da se Katarina natera da se odvoji od LISTA i njene anonimne pošte; nije uspelo ni da se cela ova stvar prikaže kao nešto ne naročito važno i prolazno. Zar nije morala da preturi preko glave i gore stvari: detinjstvo u bedi, brak s onim metiljavim Bretloom, pijančenje i „blago rečeno propadanje majke, koja je u krajnjoj liniji odgovorna što je Kurt posrnuo". Nije li Geten zasad na sigurnom mestu, i zar nije ozbiljno njegovo obećanje da će je pozvati k sebi? Zar nije bio karneval i zar njena finansijska situacija nije sređena? Zar nisu postojali tako dragi ljudi kao supružnici Blorna i Hiperc, a zar "onaj sujetni šmokljan" — još uvek se zaziralo da se muška poseta naziva imenom — u osnovi ipak nije osoba koja je zabavna i ne opterećuje? Tu se Katarina usprotivila i pomenula „idiotski prsten i majmunski omot za pisma" zbog kojih je upala u strašni škripac, uz to je pala sumnja i na Ludviga. Ali ona zacelo nije mogla da zna da će taj šmokljan iz sujete žrtvovati toliki novac. Ne, ona ga zaista ne smatra zabavnim. Nipošto. Kada je razgovor skrenuo zatim na neka praktična pitanja — kao, da li će potražiti novi stan i ne bi li trebalo već sada razmišljati gde — Katarina je izbegla svaki odgovor, izjavivši da među svim praktičnim pitanjima jedino namerava da napravi sebi kostim za karneval, zamolivši Elzu da joj pozajmi jedan veliki krevetski čaršav jer, budući da su šejhovi u modi, i ona će u subotu ili u nedelju da se „otisne" kao Beduinka. Najzad, zar se dogodilo nešto loše? Gotovo ništa, ili bolje reći sve je maltene pozitivno, Katarina je naišla na „čoveka koji je morao doći", provela je s njim „jednu ljubavnu noć", doduše, nakon toga su je saslušavali, odnosno ispitivali jer Ludvig zacelo nije „nevinašce". U LISTU su zatim objavljivane uobičajene svinjarije, neke svinje su je anonimno pozivali telefonom, dok su drugi anonimno pisali. Ali zar život ne teče dalje? Zar Ludvig nije odlično smešten — a to je jedino i isključivo njoj poznato — moglo bi se reći sa punim komforom? Sada ćemo sašiti kostim za karneval u kome će Katarina izgledati očaravajuće; biće veoma zgodna u belom burnusu kad se bude „otisnula" u njemu.

Naposletku, čak i priroda traži svoje pravo, hvata san, dremež, pa buđenje i opet dremanje. Hoćemo li na kraju svi zajedno popiti po čašicu? Što da ne. Slika savršenog spokojstva: mlada žena koja je zadremala nad šićem, dok se starija žena i stariji muškarac pažljivo i tiho kreću oko nje da i „priroda dobije svoje pravo". Priroda dobija toliko pravo da Katarinu ne budi čak ni telefon koji zvoni oko pola dva izjutra. Zbog čega se inače tako trezvenoj i pribranoj ženi kao što je gospođa Voltershajm tresu ruke uzimajući slušalicu? Očekuje li anonimne nežnosti kakve je iskusila nekoliko časova ranije? Razume se, pola dva izjutra je vreme u kome telefonski pozivi izazivaju zebnju, ali ona ipak diže slušalicu koju joj Bajters odmah uzima iz ruke, i čim on kaže: — Da, — s druge strane žice se prekida veza. I opet telefon zvoni i čim on digne slušalicu, još pre no što bi rekao: — Da, — slušalica se spušta. Zna se da ima ljudi koji bi želeli da te pogode u živac otkako su iz LISTA saznali kako se zoveš i gde stanuješ, zato je bolje slušalicu ne položiti na viljušku aparata.

Odlučeno je da se Katarina poštedi bar subotnjeg izdanja LISTA, ali ona je ulučila trenutak kada je Elza zaspala a Konrad B. se brijao u kupatilu, lepo se išunjala na ulicu gde je u praskozorje provalila prvo novinsko sandučе LISTA na koje je naišla i na taj način počinila neku vrstu svetogrđa, jer je zloupotrebila POVERENjE LISTA i izvukla jedan primerak LISTA a da za nj nije platila! To je trenutak u kome objavljujemo da je retrospektiva privremeno završena, jer je to trenutak u kome supružnici Blorna, te iste subote, izgužvani, razdraženi i žalosni napuštaju noćni voz da bi se na prvom koraku dokopali istog izdanja LISTA koji će potom proučavati kod kuće.

38.

Subotnje jutro nije prijatno kod Blorninih, naprotiv, veoma je neprijatno i to ne samo zbog besane noći, truckanja i drmusanja u spavaćim kolima, ne samo zbog LISTA za koji gospođa Blorna kaže da je to kuga koja te prati po celom svetu i nigde nisi bezbedan; neprijatno ne

samo zbog telegrama od uticajnih i poslovnih prijatelja iz „Listre" punih prekora, već i zbog Haha koga su toga dana prerano pozvali telefonom, jednostavno isuviše rano (a opet prekasno ako se bolje razmisli, trebalo ga je nazvati još u četvrtak). On nije bio naročito ljubazan, rekao je da je Katarinino saslušavanje zaključeno, on ne bi mogao da kaže da li će se protiv nje povesti postupak, trenutno joj je nesumnjivo potrebna podrška, ali zasad ne pravna. Nije li Blorna možda smetnuo s uma da je karneval i da i državni tužioci imaju pravo na odmor, kao i da tu i tamo praznuju? Najzad, za njima su 24 godine poznanstva, zajedničke studije, nekad se bubalo zajedno, pevalo, odlazilo i na izlete, stoga se prvim trenucima lošeg raspoloženja ne pridaje veća važnost, pogotovo kada se čovek i sam oseća veoma neprijatno, a odmah zatim izražena je molba — i to od strane jednog državnog tužioca — da se ubuduće o svemu porazgovara radije usmeno, nikako preko telefona. Da, ima stvari koje je terete i koje su krajnje nejasne, ali zasad ništa više o tome, možda posle podne usmeno. Gde? Pa u gradu. Najbolje bi bilo negde uz put. U predvorju muzeja. U šesnaest i trideset. Ne može se uspostaviti telefonska veza sa Katarininim stanom, niti sa gospođom Voltershajm, pa ni sa bračnim parom Hiperc. Neprijatno je i to što se nedostatak Katarininih vrednih ruku oseća već na prvom koraku. Kako je mogućno da se čini da je u roku ciglo jednog časa zavladao haos, iako je samo pristavljena kafa, iz ormara je uzeto suvo pecivo, maslac i med, a u tremu je po dolasku u kuću ostavljeno nekoliko komada prtljaga; naposletku je i Trude razdražena jer je on uvek nanovo pita u čemu li ona vidi vezu između Katarinine afere i Alojza Štrojbledera ili čak Lidinga, a ona mu nikako ne izlazi u susret već mu samo na onaj svoj tobože naivno ironični način — koji je inače voleo ali tog jutra nikako nije cenio — ukazuje na dva izdanja LISTA i pita da li mu nije jedna reč posebno pala u oči, a kada je on pita koja, ona odbija da mu kaže sa sarkastičnom napomenom da želi da stavi na probu njegovu oštroumnost, on je onda uvek nanovo čitao tu prokletu prljavštinu koja te „prati po celom svetu", ali nedovoljno usredsređeno jer ga je obuzimao gnev zbog iskrivljavanja njegove izjave i pominjanja „crvene Trude", da bi na kraju ipak kapitulirao i ponizno zamolio Trude da mu pomogne; on je, naime, do te mere van sebe da je sva njegova oštroumnost zatajila, osim toga, on već godinama radi samo kao branilac preduzeća i veoma retko kao krivični branilac, na šta mu je ona odsečno dobacila: — Na žalost! — ali se onda ipak smilovala i rekla: — Zar ti nije pala u oči reč muška poseta, povezujući je sa telegramima? Zar bi iko na ovome svetu tog Getinga — nije nego Getena, pogledaj pažljivo njegovu fotografiju — zar bi ga iko, bez obzira kako je obučen, označio kao muška poseta? Ne bi, je l' da, izraženo jezikom dobrovoljno špijunirajućih stanara takav čovek se još uvek naziva švalerom, a ja ću ti se u ovaj tren pretvoriti u proročicu i predskazati da ćemo najkasnije u roku od jednog časa takođe imati mušku posetu, osim toga, predskazujem ti još i sekiracije, sukobe — možda i kraj jednog starog prijateljstva, imaćeš nevolje i sa svojom crvenom Trude i više nego samo nezgode i sa Katarinom, koja ima dva svojstva opasna po život: vernost i ponos, stoga ona nikad neće priznati da je mladiću pokazala put kojim će moći da pobegne, a koji smo — ona i ja — zajednički češće proučavali. Smiri se, dragi moj, budi spokojan: to se neće saznati, ali strogo uzevši ja sam kriva što je tom Getingu, nije nego Getenu, uspelo da se neopažen izgubi iz njenog stana. Verovatno se više i ne sećaš da je u mojoj spavaćoj sobi visio na zidu nacrt svih postrojenja i uređaja za grejanje, ventilaciju, kanalizaciju i vodovod u bloku „Stanovati elegantno uz reku". Okna za grejanje su na njemu bila ucrtana crvenom, za ventilaciju plavom, vodovi za kablove zelenom i za kanalizaciju žutom bojom. Ovaj plan je toliko fascinirao Katarinu — ona je i sama veoma uredna osoba koja ume da planira, i to genijalno — da se uvek dugo zadržavala pred njim, zapitkujući kakve su povezanosti i značenja ove „apstraktne slike" — kako je ona nazivala taj nacrt, tako da sam bila naumila da nabavim kopiju i da joj je poklonim. Prilično mi je laknulo što to ipak nisam uradila, zamisli da su kod nje našli kopiju tog nacrta — smatralo bi se da su time dati temelji teorije o zaveri i ideji da se njen stan koristio kao prekrcavalište, a takođe i dokaz o postojanju spone crvena Trude — banditi — Katarina — muška poseta. Takav nacrt bi, naravno,

predstavljao idealno uputstvo za sve vrste provalnika i brakolomnika da neopaženo ulaze i izlaze. Još sam joj sama objašnjavala kolika je visina pojedinih podzemnih prolaza, gde se može hodati uspravno a gde samo presamitivši se, gde se mora bauljati u slučaju prskanja vodovodnih cevi ili kvara na kablovima. Eto, samo na taj način se taj ljubazni mladi džentlmen, o čijim nežnostima ona sada može samo još da sanja, izmigoljio policiji i, ako je on doista pljačkaš banaka, onda je svakako sa lakoćom prozreo ceo sistem. Možda je i muška poseta ulazila i izlazila tim putem. Ovi moderni stambeni blokovi iziskuju sasvim drugi sistem nadzora nego što je to slučaj kod staromodnih najamnih kuća. U datom trenutku trebalo bi da daš odgovarajući mig policiji i državnom tužilaštvu. Oni drže pod nadzorom glavne ulaze, eventualno hodnik i lift, ali postoji još i teretni lift koji se spušta pravo do podruma — dovoljno je da čovek bauljajući prevali stotinak metara, da negde podigne poklopac kanalizacije i da mu se izgubi svaki trag. Veruj mi, sada mu preostaje samo još da se moli bogu, zacelo mu ni sa koga kraja nisu potrebni krupni naslovi u LISTU u vezi ovoga ili onoga, potrebno mu je neposredno i odlučno manipulisanje, razotkrivanje i izveštavanje o toj stvari, a ono čega se plaši upravo koliko i krupnih naslova jeste jetko i namćorasto lice izvesne Mod, njegove zakonite i crkveno venčane žene sa kojom, povrh svega, ima još i četvoro dece. Zar nisi uočio kako je „dečački ushićeno" i gotovo raspojasano, ali moram priznati zbilja simpatično plesao nekoliko puta sa Katarinom, kako se skoro nametao da je prati kući i kako je bio detinjasto razočaran kada je nabavila kola? Ona je bila oličenje onoga što je tražio, za čim mu je srce žudilo — za tako retko ljupkim stvorenjem kao što je Katarina, koje nije raskalašno ali je — kako vi to nazivate — podobno za ljubav, žena ozbiljna a mlada i tako zgodna da ona toga i sama nije svesna. Zar nije i tvoje muško srce pomalo uživalo u njoj?

Doista jeste: ona je bila naslada za njegovo muško srce i on je to priznavao, kao što nije krio ni to da je za nju osećao više od puke naklonosti, uostalom ona — Trude — zna da svakoga, ne samo muškarce, ponekad obuzima želja da nekoga priviju uza se i možda i više od toga — ali ne kada je u pitanju Katarina, nipošto, u njoj je bilo nečeg što jednostavno nije dalo da i on bude njena muška poseta i, ako ga je išta sprečavalo, štaviše onemogućavalo da postane muška poseta — ili bolje reći: da tako nešto pokuša — onda to nije bilo iz poštovanja i obzira prema njoj — Trude — nego iz poštovanja koje oseća prema Katarini, da, može se reći da je to neki respekt i bezmalo strahopoštovanje pred njenom — ma proklet bio — da, pred njenom čednosti, pa i više od čednosti za koju on ne nalazi pogodan izraz. Možda su Katarinina čudna srdačnost, mada uvek na odstojanju — iako je on petnaest godina stariji od nje i bez obzira na sve što je u životu postigao — i način na koji je Katarina usmerila, isplanirala i organizovala svoj upropašćeni život, eto, to je ono što ga je sprečavalo, ukoliko su mu uopšte bilo kada dolazile takve misli, jer se plašio da bi mogao da upropasti i nju i njen život budući da je tako ranljiva, tako prokleto ranljiva, i ukoliko bi se ispostavilo da je zbilja Alojz ta muška poseta, on bi mu — naprosto — „razbio njušku"; da, njoj treba pomoći, ona nije dorasla svim ovim trikovima, saslušavanjima i izviđanjima, međutim, sada je prekasno i on mora, bezuslovno mora naći Katarinu u toku dana... ali tu je došlo do naglog prekida njegovih meditacija jer je Trude, njoj svojstvenim oporim tonom izjavila: — Muška poseta se upravo dovezla.

39.

Odmah da utvrdimo da Blorna nije razbio njušku Alojza Štrojbledera, koji se dovezao bombastično raskošnim iznajmljenim kolima. Ovde treba da poteče što je mogućno manje krvi, osim toga, prikazi fizičke sile — ukoliko se ne mogu potpuno izbeći — treba da se ograniče na onaj minimum koji je neizbežan kod pravilnog izveštavanja. To ne znači da je kod Blorninih posle svega bilo prijatnije, naprotiv: atmosfera je bila još neprijatnija jer se Trude B. nije mogla odreći zadovoljstva da starog prijatelja, dok je kašičicom mešala šećer u šoljici sa kafom, pozdravi rečima — Halo, eto muške posete. — Pretpostavljam, — promrsi Blorna našavši se u

nebranom grožđu — da je Trude i ovoga puta pogodila pravo u metu. — Da, — odvrati Štrojbleder — ali se postavlja pitanje da li je to uvek i taktično.

No ovom mestu možemo konstatovati da je između gospođe Blorna i Alojza Štrojbledera došlo do gotovo nepodnošljivih zategnutosti, i to otkako je on jednom pokušao možda ne baš da je zavede ali bar da flertuje sa njom, i to žestoko, a ona mu je na onaj svoj opori način dala na znanje da on sebe, doduše, smatra neodoljivim, što uopšte nije tačno, bar ne što se nje tiče. Pod ovakvim uslovima svima će biti razumljivo da je Blorna hitno odveo Štrojbledera u svoju radnu sobu, zamolivši svoju ženu da ih ostavi same a da u međuvremenu (— Vreme između čega? — ubacila je gospođa Blorna) učini sve, sve što je mogućno da se Katarina pronađe.

40.

Zašto sopstvena radna soba odjednom deluje odvratno, kao da u njoj caruju nered i prljavština mada nigde nema ni zrnca prašine i svaka se stvar nalazi na svom mestu? Šta čini crvene kožne stolice tako mrskim, na njima su se zaključili mnogi unosni poslovi, vodili su se toliki poverljivi razgovori, zaista je udobno sedeti na njima i slušati muziku, zbog čega su čak i police sa knjigama odurne, a svojeručno potpisani Šagal na zidu sumnjiv kao da je u pitanju falsifikat koji je napravio sam umetnik? Pepeljare, upaljač, boca sa viskijem — šta li se može zameriti ovim bezazlenim, mada skupocenim predmetima? Šta čini tako nepodnošljivim ovaj neprijatni dan iza veoma neprijatne noći, a napetost među starim prijateljima tolikom da se čini da će svakoga časa početi da vrcaju varnice? Šta se može zameriti zidovima koji su po najnovijoj modi premazivani hrapavom četkom i bledožutom bojom, a ukrašeni savremenom grafikom?

— Eto, — reče Alojz Štrojbleder — došao sam zapravo samo da ti kažem da mi tvoja pomoć u ovoj stvari više nije potrebna. Ti si opet izgubio živce kad si se na aerodromu našao u magli. Naime, jedan čas nakon što ste ti i tvoja žena izgubili živce ili strpljenje magla se razišla, pa ste lepo mogli da stigaete oko 18,30. Da ste malo razmislili, mogli ste nazvati aerodrom u Minhenu, pa biste saznali da su smetnje otklonjene. Ali da pređemo preko toga. Da ne bismo igrali obeleženim kartama — čak i da nije bilo magle i da je avion poleteo prema redu letenja, ti bi stigao prekasno jer je odlučujući deo saslušanja tada već odavno bio okončan, te se više ništa ne bi ni moglo sprečiti.

— Ja sam ionako nemoćan u odnosu na LIST — reče Blorna.

— LIST ne predstavlja opasnost, Liding to ima u rukama, ali ima drugih listova i, mada meni koriste svi mogući krupni naslovi, nikako mi nisu potrebni napisi ove vrste, koji me dovode u vezu sa banditima. Priča o nekoj romantičnoj vezi može da mi stvori privatne teškoće, ali nikakve neprilike u javnosti. Čak mi ni snimak sa tako privlačnom ženom kao što je Katarina Blum ne bi naškodio, uostalom, odustalo se od teorije o muškoj poseti i ni oko prstena ili pisma neće biti teškoća — da, poklonio sam joj prilično skupocen prsten koji je sad nađen, a pisao sam i nekoliko pisama od kojih je nađen samo jedan omot. Nepovoljno je što taj Tetges pod tuđim imenom piše po ilustrovanim listovima o stvarima koje LIST ne sme da objavi, i što mu je Katarina — da, upravo tako — obećala ekskluzivni intervju. Saznao sam to pre nekoliko minuta od Lidinga koji takođe odobrava ovaj Tetgesov intervju — budući da ima u rukama LIST — ali nema uticaja na druge Tetgesove novinarske aktivnosti koje ovaj obavlja preko nekog trećeg. Reklo bi se da ti ni o čemu nisi informisan, a?

— Nemam pojma — reče Blorna.

— Malo čudno za advokata kome sam, naposletku, poverio svoje poslove; to sve zato što si budalasto traćio vreme drmajući i truckajući se po vozovima umesto da stupiš u vezu sa meteorološkim uredima koji bi ti rekli da će se magla uskoro razići. Ti, dakle, očigledno nisi stupio u vezu s njom?

— Nisam, a ti?
— Ni ja, bar ne neposredno. Znam da je ona pre otprilike jednog časa telefonom pozvala LIST i obećala da će Tetgesu sutra poslepodne dati ekskluzivni intervju. On je to prihvatio. Ali ima tu još jedna stvar koja me muči još i više, toliko da me je i stomak zaboleo (Štrojbleder je tog trenutka imao bezmalo potresen izraz lica, a glas mu je bio ucveljen) — od sutra možeš da me grdiš koliko god hoćeš jer sam zaista zloupotrebio vaše poverenje, s druge strane, mi uistinu živimo u slobodnoj zemlji u kojoj je, između ostalog, dopušten i slobodni ljubavni život, stoga mi moraš verovati kad kažem da bih učinio sve da joj pomognem, čak bih stavio na kocku i svoj dobar glas jer — ne mari, možeš i da mi se smeješ — ja volim tu ženu; ali njoj se više ne može pomoći — meni još može — ona jednostavno ne dozvoljava da joj se pomogne...
— Zar ne bi mogao da joj pomogneš ni u odnosu na LIST, protiv tih svinja?
— Bogo moj, to sa LISTOM ne treba uzimati baš tako ozbiljno, iako su vas trenutno malo pritesnili. Zaboga, nećemo se sad valjda prepirati oko bulevarskog novinarstva i slobode štampe. Ukratko, voleo bih da i ti prisustvuješ tom intervjuu kao moj i takođe i njen advokat. Naime, ono najtugaljivije još nije otkriveno ni u toku istrage, niti od strane štampe: pre pola godine doslovce sam joj naturio ključ naše vikend-kuće u Kolforstenhajmu. Taj ključ nije nađen ni prilikom pretresa stana, niti kod lične vizitacije, pa ipak: ona ga ima ili ga je imala, ukoliko ga nije jednostavno bacila. S moje strane bila je to naprosto neka sentimentalnost, uostalom nazovi to kako hoćeš, želeo sam da ona ima ključ te kuće, nisam hteo da gubim nadu da će me jednom ipak posetiti u njoj. Veruj mi, ako bi joj to pomoglo, ako bih joj se time našao pri ruci, ja bih čak i otišao i priznao: evo me, ja sam ta muška poseta — ali znam da bi me se odrekla, dok se svog Ludviga sigurno nikad ne bi odrekla.
Na Štrojblederovom licu pojavio se neki novi, iznenađujući izraz koji je kod Blorne izazvao malone sažaljenje, u svakom slučaju radoznalost; da li je to bila pogruženost, ili možda ljubomora? — Šta je to bilo sa tim nakitom, pismima i ključem? — Do đavola, Huberte, zar još uvek ne shvataš? Postoji nešto što ne mogu da kažem ni Lidingu, ni Hahu, još manje policiji, a to je da sam ubeđen da je ona ključ dala svom Ludvigu i da taj tip već dva dana čuči tamo. Ja jednostavno strahujem za Katarinu, za policijske službenike, pa i za tog budalastog mladog klipana koji možda sedi u mojoj kući u Kolforstenhajmu. Želeo bih da se on izgubi odande pre no što ga otkriju, istovremeno bih voleo da ga ščepaju i da se ta stvar okonča. Shvataš li sada? I šta mi savetuješ?
— Mogao bi zvati telefonom, mislim na Kolforstnehajm.
— Zar veruješ da bi prišao telefonu ako je tamo?
— Onda moraš da nazoveš policiju, nema drugog puta. To treba uraditi da bi se sprečilo neko veće zlo. U najgorem slučaju nazovi anonimno. Ako postoji ma i najmanja mogućnost da se Geten nalazi u tvojoj kući, moraš o tome odmah obavestiti policiju. U protivnom ću ja to uraditi.
— Zar da moja kuća i moje ime čine predmet krupnih naslova po novinama u vezi sa tim banditom? Smislio sam nešto drugo... pomislio sam da bi ti mogao da se odvezeš do Kolforstenhajma, kao moj advokat, i da pogledaš da li je tamo sve U redu.
— I to upravo u ovom trenutku? Na karnevalsku subotu, kada je LISTU već poznato da sam naprečac prekinuo odmor — kanda samo da bih se uverio da je u tvojoj vikend kući sve u redu? Da vidim funkcioniše li hladnjak, zar ne? Da li je termostat grejanja na ulje pravilno podešen, da neko prozorsko staklo nije razbijeno, da li je bar dobro snabdeven i da li posteljina nije memljiva? I zbog toga se veoma ugledni advokat preduzeća, vlasnik luksuzne vile sa bazenom za plivanje, oženjen „crvenom Trude", navrat-nanos vraća sa odmora? Nalaziš li zbilja da je to mudra ideja kada gospoda reporteri LISTA prate svaki moj pokret — a ja, tek što sam tako reći izišao iz spavaćih kola, sedam u kola i odlazim do tvoje vile da bih proverio da li će trava skoro da nikne i da li su se visibabe već pomolile? Smatraš li to odista

dobrom idejom — a da ne govorimo o tome da je simpatični Ludvig već dao dokaza svojih streljačkih veština?

— Prokletstvo! Ne znam da li su tvoja ironija i vicevi u ovom slučaju umesni. Zamolio sam te kao svog advokata i prijatelja za uslugu koja zapravo i nije lične prirode, pre bi se reklo da se radi o obavezi ispravnog državljanina — a ti mi pominješ visibabe. Od juče je cela ova stvar do te mere poverljiva da od jutros nemamo nikakvih informacija. Sve što znamo poteklo je iz LISTA sa kojim Liding, srećom, ima veoma dobre veze. Državno tužilaštvo i policija telefonom više ne razgovaraju čak ni sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, gde Liding takođe ima dobre veze. Huberte, ovde se radi o životu i smrti!

U taj mah je ušla Trude, a da nije zakucala na vrata, sa tranzistorom u ruci i reče mirnim glasom: — Više se ne radi o smrti nego samo o životu, hvala bogu. Mladić je uhvaćen, glupo je što je pre toga pucao i što su i na njega pucali, ranjen je ali nema opasnosti po njegov život. Sve se to odigralo u tvom vrtu, Alojze, između bazena za plivanje i pergole. Pomenuta je luksuzna vila jednog Lidingovog ortaka, čija se vrednost ceni na nula koma pet miliona. Uostalom, još postoje kavaljeri: prvo što je naš vrli Ludvig izjavio bilo je da Katarina sa svim tim nema nikakve veze, da ta privatna ljubavna afera nema veze sa krivičnim delima za koja ga optužuju a koja on i dalje poriče. Verovatno ćeš morati da obnoviš neka prozorska stakla, Alojze, tamo se svojski puškaralo. Tvoje ime još nije pomenuto, ali bi možda ipak trebalo da nazoveš Mod koja je sigurno uzbuđena i željna utehe. Uostalom, istovremeno sa Getenom policija je u tri različita mesta ukebala i trojicu njegovih saučesnika. Cela stvar je prikazana kao trijumfalni uspeh nekog komesara Bajcmenea. No, a sad put pod noge, dragi Alojze, promene radi pojavi se kod svoje žene u vidu muške posete.

Nije teško zamisliti da je tog trenutka malo nedostajalo da u Blorninoj radnoj sobi dođe do fizičkog razračunavanja, što ni u kom slučaju ne bi odgovaralo atmosferi i uređenju ove prostorije. Štrojbleder je — navodno — hteo da zgrabi Trudu Blorna za gušu, ali ga je njen muž u tome sprečio sa napomenom da je nedopustivo dići ruku na jednu damu.

Štrojbleder je na to — navodno — rekao da nije baš sasvim sigurno da se definicija „dama" može primeniti i na ženu sa tako poganim jezikom, da se neke reči u izvesnim relacijama ne mogu izgovarati ironično, pre svega kada se saopštavaju tragični događaji, i ako mu samo još jednom, jedan jedini put do ušiju dopre ova kobna reč onda — e, a šta onda — onda je svemu kraj. Tek što je napustio kuću, a Blorna nije ni stigao da kaže Trudi da je kanda ipak malčice preterala, ona ga doslovce preseče, rekavši: — Noćas je umrla Katarinina majka. Saznala sam da je mogu naći u Kuir-Hohsaklu.

41.

Pre no što bismo pristupili poslednjim poduhvatima u cilju odvođenja, zaokretanja i skretanja dozvolite jednu, da tako kažemo tehničku međuprimedbu. U ovoj priči se isuviše mnogo događa. Radnja je na neki mučni i gotovo nesavladivi način žestoka, što joj nanosi štete. Naravno, žalosno je da žena koja se u vidu slobodnog zanimanja bavi vođenjem domaćinstva ubije novinara, zato se ovakav slučaj mora razjasniti, ili bar pokušati objasniti ga. Ali šta da se radi sa izvanredno uspešnim advokatima, koji zbog jedne kućne nameštenice prekidaju zasluženi i s mukom stečeni odmor na smučkama? Šta sa industrijalcima (koji su uzgred po zanimanju profesori i menadžeri stranke), koji u nastupu nedozrele sentimentalnosti toj istoj kućnoj nameštenici bezmalo naturaju ključ svoje vikend-kuće (uz put i sebe), kao što znamo, i jedno i drugo bez uspeha; koji, s jedne strane, žele publicitet ali samo određene vrste; sve ove okolnosti i ljudi se jednostavno ne mogu uskladiti, stoga neprestano ometaju tok (odnosno linearno odvijanje radnje) jer su tako reći imuni. Šta da se radi sa kriminalističkim službenicima koji stalno traže i dobijaju tražene „čepčiće". Sažetije izraženo: sve je isuviše propusno, pa ipak za izvestioca nedovoljno propusno jer se, doduše, ponešto i saznaje (na primer, od Haha

i nekih policijskih službenika i službenica), ali ama baš ništa od onoga što kažu ne predstavlja ni izdaleka dokaz, s obzirom da nije potvrđeno ili makar i izrečeno pred nekim sudom. Dakle, nema snagu svedočenja! Ni najmanju vrednost pred javnošću. Na primer, tu je ova afera sa čepčićima. Uplitanje u telefonske vodove, razume se, služi istrazi, ali se rezultati — budući da su dobijeni posredstvom jedne druge a ne istražne vlasti — ne smeju koristiti u javnom postupku, štaviše, ne mogu ni da se pomenu. Pre svega: što se događa u psihi ljudi koji se služe telefonskim čepčićima? Šta li misli u sebi jedan neporočni službenik koji jednostavno vrši svoju dužnost, a tu dužnost (njemu možda mrsku) obavlja ako ne pod pritiskom naređenja, a ono svakako zarad nasušnog hleba, elem, šta li misli kada je primoran da prisluškuje telefonski razgovor koji nepoznati stanar, koga ćemo ovde kratkoće radi nazvati nudilac nežnosti, vodi sa tako izrazito zgodnom, privlačnom i skoro neporočnom ženom kao što je Katarina Blum? Hoće li se uzbuditi moralno ili seksualno, ili kao posledica oba poriva? Hoće li biti revoltiran, ili će se sažaliti, ko zna neće li možda osetiti neko sasvim čudno zadovoljstvo kada se osoba koja nosi nadimak „kaluđerica" povređuje do dna duše nekakvim ponudama izgovorenim promuklim dahtanjem i pretećim glasom? Mnogo toga se događa u prvom planu — a još više u pozadini. Šta li misli bezazleni prisluškivač, zarađujući tegobno svoj hleb kada, na primer, izvesni Liding, koga smo uzgred već pomenuli, telefonom pozove uredništvo LISTA i kaže: — Š. treba odmah i potpuno izbaciti, ali zato punom parom ubaciti B. — Lidingov telefon se ne prisluškuje zato što se on sam nalazi pod nadzorom, već zato što postoji opasnost da njega eventualno nazivaju nekakvi ucenjivači, polit-gangsteri i slični. Odakle bi neporočni prisluškivač mogao da zna da Š. znači Štrojbleder, a da se pod B. misli na Blornu, da se stoga u NEDELjNOM LISTU više ništa neće moći pročitati o Š. ali utoliko više o B. Pa ipak — ko da zna ili makar da nasluti — da Liding veoma ceni advokata Blornu, koji je kako u nacionalnim tako i u međunarodnim okvirima bezbroj puta dokazao svoju umešnost. Eto, na to se mislilo kada je na drugom mestu bilo reči o izvorima koji se „ne mogu spojiti", slično priči o princu i princezi čiju sveću lažna kaluđerica potuljeno gasi i zbog toga je — neko utonuo prilično duboko, pa se i udavio.

Da pomenemo da gospođa Liding daje svojoj kuvarici nalog da pozove telefonom sekretaricu njenog muža i da tako dozna kakve bi slatkiše u nedelju voleo Liding za ručak, da li palačinke sa makom? Da li jagode sa sladoledom i slatkom pavlakom, ili samo sa sladoledom, ili pak samo sa pavlakom, na šta sekretarica — koja ne želi da uznemirava svoga šefa, a zna njegov ukus, ili možda naprosto želi da izazove smutnju, odnosno neprilike — prilično zajedljivim tonom saopštava kuvarici da je ona sa svoje strane sigurna da bi gospodin Liding ove nedelje najradije jeo karamel puding sa krokant sosom; kuvarica koja, razume se, takođe poznaje Lidingov ukus žestoko se usprotivi i izjavljuje da je to za nju nešto doista sasvim novo i da li je sekretarica sigurna da nije sopstveni ukus zamenila sa ukusom gospodina Lidinga, stoga bi možda ipak trebalo da prebaci vezu kako bi ona neposredno mogla da se dogovori sa gospodinom Lidingom u pogledu njegovih želja za slatkišima. Sekretarica, koja kao konferencijska sekretarica češće putuje sa gospodinom Lidingom i jede s njim po raznim PALAS-hotelima i INTER-restoranima, odlučno tvrdi da on, kada ga ona prati na putu, uvek jede karamel puding sa krokant sosom; kuvarica na to odvraća da on u nedelju neće biti s njom — sa sekretaricom — na putu, a nije isključeno da Lidingovi prohtevi u pogledu slatkiša zavise od društva u kome se nalazi. Itd. itd. Još dugo se vodi prepirka oko palačinki sa makom — i ceo razgovor se o trošku poreskih obveznika snima na magnetofonskoj traci! Čovek koji zatim preslušava snimljenu traku, razume se, mora da vodi računa ne radi li se tu o nekakvoj anarhističkoj šifri, ne znače li palačinke ručne granate a sladoled sa jagodama bombe — te možda pomisli u sebi: ala ti imaju brige, ili bar da ja imam takve brige, jer je njemu upravo pobegla kćer, ili se sin odao uživanju haša, ili mu je gazda povisio stanarinu; a sve ovo — snimanje na magnetofonsku traku — samo zato što je neko Lidingu zapretio bombom; na taj

način bezazleni službenik ili nameštenik, najzad, saznaje šta su palačinke sa makom, koje bi njemu služile kao glavno jelo.

Isuviše mnogo se događa u prednjem planu, a ne znamo ništa o tome šta se dešava u pozadini. Trebalo bi pustiti magnetofonske trake! Tako bismo, najzad, saznali da li je i do koje mere, na primer, gospođa Voltershajm intimna sa Konradom Bajtersom. Šta znači reč prijatelj kada se radi o odnosima između ovo dvoje? Naziva li ga ona dragi, mili, ili mu kaže samo Konrad, ili eventualno Koni; koju vrstu verbalnih nežnosti upražnjavaju i da li uopšte jedno drugom tepaju?

Da li joj on možda peva pesme preko telefona, budući da se zna da ima solidan, skoro koncertni ili bar horski bariton? Peva li serenade? Šlagere? Ili arije? Ili se pak na prostački način vrši razmena saopštenja o prošlim i ubuduće planiranim intimnostima? To su stvari koje bi ipak trebalo saznati jer, s obzirom na činjenicu da je većina ljudi lišena sposobnosti održavanja telepatskih veza, većina se ipak hvata za telefon kao pouzdanije sredstvo komunikacije. Međutim, da li je pretpostavljenim u tim organima jasno kakva psihička opterećenja nameću svojim službenicima i nameštenicima? Pretpostavimo da jedna privremeno sumnjiva osoba vulgarne prirode, kojoj je po prethodnom odobrenju utaknut čepčić u telefonsku vezu, nazove svog takođe vulgarnog trenutnog partnera u ljubavi. Budući da živimo u slobodnoj zemlji, te i preko telefona možemo govoriti slobodno i otvoreno, šta li sve odzvanja u ušima ili sa magnetofonske trake zapljuskuje jednu možda smernu ili čak strogo moralnu osobu — bez obzira kog pola. Ko može da primi na sebe toliku odgovornost? Da li je obezbeđeno i psihijatrijsko staranje? Šta kaže na ovo Sindikat javne službe, transport i saobraćaj? Vodimo računa o industrijalcima, anarhistima, direktorima banaka, ali ko brine za naše nacionalne magnetofonske borbene snage? Zar crkve o tome nemaju šta da kažu? Zar biskupskoj konferenciji u Fuldi, ili centralnom komitetu nemačkih katolika više ništa ne pada na um? Zašto papa ćuti o tom pitanju? Zar niko i ne sluti šta se sve nameće nevinim ušima, između karamel-krema i zgusnute pornografije? Mladi ljudi se pozivaju da se opredele za službenički poziv — a kome su zatim izloženi na milost i nemilost? Telefonskim moralnim propalicama. Najzad, ovo je oblast u kojoj bi crkva i sindikati mogli da sarađuju. U najmanju ruku mogao bi da se planira neki vid obrazovnog programa za prisluškivače. Magnetofonske trake sa nastavom iz istorije. To i ne košta mnogo.

42.

Sada se pokajnički vraćamo u prvi plan, prionuvši neminovnom zadatku oko kanala, i opet moramo da počnemo sa jednim objašnjenjem! Obećali smo da neće biti više krvi, stoga nam je veoma mnogo stalo do konstatacije da smrću gospođe Blum, Katarinine majke, ovo obećanje nije neposredno prekršeno. Tu se ne radi o ubistvu, mada nije u pitanju sasvim normalan slučaj smrti. Smrt gospođe Blum je, doduše, nasilno prouzrokovana, ali nenamerno nasilno. U svakom slučaju — a to treba imati u vidu — onaj koji je prouzrokovao smrt nije imao nameru da ubije, ni sa niti bez predumišljaja, pa čak ni da nanese tešku telesnu povredu. Dokazano je i činjenicama potkrepljeno — a i po sopstvenom priznanju — u pitanju je onaj isti Tetges koji je, doduše, zatim i sam doživeo krvavi i namerno nasilnički prouzrokovani kraj. Tetges je još u četvrtak tragao po Gemelsbrojhu za adresom gospođe Blum i, saznavši je, uzalud je pokušavao da prodre u bolnici do nje. Vratar, glavna sestra odeljenja Edelgard i šef lekar dr Hajnen upozorili su ga da je gospođi Blum, posle teške ali uspešno izvedene operacije raka, potreban mir; da njeno ozdravljenje zavisi od toga da ne bude izložena nikakvim uzbuđenjima, stoga ne dolazi u obzir da se s njom napravi intervju. Na primedbu da je gospođa Blum preko veze njene kćeri sa Getenom takođe postala „aktuelna ličnost", lekar je izjavio da su za njega i aktuelne ličnosti, pre svega, bolesnici. Tetges je za vreme ovih razgovora ustanovio da u zgradi rade moleri, pa se kasnije pred kolegama čak i razmetao da mu je primenivši „najprostiji

od svih trikova, naime, trik tobožnjeg zanatlije" — pošto je nabavio molersku bluzu, lonac sa bojom i četku — u petak ujutro ipak uspelo da prodre do gospođe Blum, jer ništa nije tako širokogrudo kao srce majke, pa i bolesne; suočivši gospođu Blum sa činjenicama nije bio siguran da li je ona sve shvatila, jer očigledno Geten za nju nije predstavljao nikakav pojam, a ona je onda rekla: „Zašto se to moralo tako završiti, zašto je to moralo doći?"; ove reči je u LISTU preinačio u: „Tako je moralo doći i tako se moralo završiti." Malu izmenu u izjavi gospođe Blum objasnio je time da je on kao reporter osposobljen i vičan da „priprostim ljudima pomogne da artikulišu ono što žele da kažu".

43.

Nije se čak moglo pouzdano utvrditi da li je Tetges uistinu prodro do gospođe Blum, ili je slagao, odnosno izmislio svoju posetu kako bi reči Katarinine majke citirane u LISTU mogao da prikaže kao intervju, dokazujući time svoju novinarsku visprenost i veštinu, naprosto da se pravi važan. Dr Hajnen, sestra Edelgard, jedna španska bolničarka po imenu Huelva, jedna portugalska čistačica po imenu Puelko — svi oni smatraju da je potpuno isključeno da je „onaj tip odista bio dovoljno drzak da to uradi" (dr Hajnen). Bez sumnje, nije samo možda izmišljena poseta kod Katarinine majke bila odlučujuća, stoga se postavlja pitanje da li osoblje bolnice poriče mogućnost takvog nedopustivog čina, ili je Tetges izmislio posetu da bi reči Katarinine majke prikazao kao doslovne citate. Dokazima je potvrđeno da je Katarina sebi krojila kostim sa namerom da traga po onoj istoj krčmi iz koje je zlosrećni Šener „odgiljao sa nekom ribom", i to nakon što je bila ugovorila intervju sa Tetgesom i nakon što je NEDELjNI LIST objavio još jedan Tetgesov izveštaj. Prema tome, treba sačekati. Pouzdano se zna, dokazano je i tako reći posvedočeno da je dr Hajnena iznenadila naprasna smrt njegove bolesnice Marije Blum, kao i da je izjavio da on „ne može dokazati da su uzrok smrti bili nepredviđeni uticaji, ali se oni isto tako ne mogu ni isključiti". U svakom slučaju, odgovornost se ne može prebaciti na nedužne molere. Čast nemačkog zanatstva se ne sme okaljati: ni sestra Edelgard, kao ni inostrane dame Huelva i Puelko ne mogu da garantuju da su svi moleri — njih četvorica od firme Merkens iz Kuira — odista bili pravi moleri, a budući da su njih četvorica radili na četiri različita mesta, niko ne može znati nije li se neko ušunjao u molerskoj bluzi, sa loncem sa bojom i četkom u ruci. Utvrdilo se sledeće: Tetges je tvrdio (ne može se govoriti o priznanju jer se njegova poseta ne može pouzdano dokazati) da je bio kod Marije Blum i da ju je intervjuisao, a Katarina je saznala za tu njegovu tvrdnju. Gospodin Merkens je takođe priznao da, naravno, nisu uvek sva četvorica molera bili istovremeno na poslu i, ukoliko je neko hteo da se ušunja, bila bi to za dotičnog samo sitnica. Dr Hajnen je kasnije izjavio da bi on tužio LIST zbog objavljenog citata reči Katarinine majke, jer je to — ukoliko je istinito — upravo čudovišno, međutim, svoju pretnju isto tako nije ostvario kao što ni Blorna nije Štrojblederu „razbio njušku" kao što je bio pretio.

44.

Te subote, 23. februara 1974. godine, oko podne najzad su se u kafani Klog u Kuiru (u pitanju je sinovac gostioničara kod kojeg je Katarina kao mlada žena povremeno ispomagala u kuhinji ili kao servirka) sastali supružnici Blorna, gospođa Voltershajm, Konrad Bajters i Katarina. Nisu izostali zagrljaji, bilo je i suza, čak i u očima gospođe Blorna. U kafani Klog je, naravno vladalo karnevalsko raspoloženje, ali vlasnik, Ervin Klog, koji je Katarinu poznavao, bio sa njom na ti i veoma je cenio, stavio im je na raspoloženje svoju privatnu dnevnu sobu. Odande je Blorna telefonirao prvo Hahu, otkazavši sastanak zakazan u tremu muzeja. Osim toga, saopštio je Hahu da je Katarinina majka umrla neočekivano, a da je njena smrt najverovatnije posledica posete novinara Tetgesa iz LISTA. Hah je bio ljubazniji nego jutros i

zamolio ga da Katarini, koja nada se nije ljuta na njega jer zato nema ni razloga, izrazi njegovo lično saučešće. Uostalom, on u svako doba stoji na raspolaganju. Trenutno je, doduše, prezauzet saslušavanjima Getena, ali će ipak naći vremena; inače iz saslušanja Getena zasad ne proizilazi ništa što bi Katarinu teretilo. On govori o njoj sa iskrenom naklonošću i veoma fer. Doduše, ne može se očekivati dozvola za posetu jer među njima ne postoji srodstvo, a definicija „verenica" ocenila bi se sasvim sigurno kao prilično neodređena i nevažeća veza.

Po svemu sudeći, ne bi se moglo reći da je Katarinu slomila vest o smrti njene majke. Gotovo bi se reklo da joj je laknulo. Katarina je, razume se, dr Hajnenu pokazala izdanje LISTA u kome je objavljen Tetgesov intervju i navedene reči njene majke, mada nije delila revolt dr Hajnena zbog intervjua, izjavivši da su ovi ljudi ubice i podli klevetnici što ona, naravno, prezire, ali je očigledno dužnost ove vrste novinskih piskarala da nevinim ljudima oduzmu čast, dobar glas i zdravlje. Dr Hajnen, koji je u njoj pogrešno naslućivao marksistkinju (verovatno je i on pročitao u LISTU aluzije Bretloa, Katarininog razvedenog muža), zaprepašćen njenom hladnoćom upita da li ona ovu pojavu — postupak LISTA — smatra strukturalnim problemom. Katarina je, ne znajući šta je time hteo da kaže, odrečno odmahnula glavom. Sestra Edelgard je zatim odvede u mrtvačnicu, u koju je ušla u pratnji gospođe Voltershajm. Katarina je svojom rukom digla pokrov sa lica majke, promrmljavši — Da, — i poljubila je u čelo, a kada je sestra Edelgard pozva da izgovori kratku molitvu, ona opet odmahnu glavom i reče: — Ne. — Pošto je opet prebacila čaršav preko lica svoje majke, zahvalila se kaluđerici i zaplakala se tek na izlazu iz mrtvačnice, isprva prigušeno, pa sve Jače i naposletku nezadrživo. Možda se setila svog pokojnog oca koga je, kada je imala šest godina, takođe videla poslednji put u mrtvačnici jedne bolnice. Elzi Voltershajm pade na pamet, ili bolje reći u oči da nikada nije videla Katarinu da plače čak ni kao dete kada su je kinjili u školi, ili zato što se žalostila zbog svoje bedne okoline. Katarina se veoma uljudno, skoro srdačno zahvalila inostranim damama, Huelvi i Puelko, na svemu što su učinile za njenu majku. Napustila je bolnicu pribrana, ne zaboravivši da prethodno preko uprave bolnice telegrafski obavesti svoga brata Kurta u zatvoru.

Tokom celog popodneva i večeri bila je — pribrana. Iako je uvek nanovo uzimala u ruke oba izdanja LISTA, u kojima su supružnici Blorna, Elza V. i Konrad B. suočavani sa svim detaljima i njihovom interpretacijom ovih detalja, ipak se činilo da se njen odnos prema LISTU izmenio. Savremenim jezikom izraženo reklo bi se da je bio manje emocionalan, a više analitički. U tom njoj bliskom i prijateljski naklonjenom krugu okupljenom u sobi za dnevni boravak Ervina Kloga, ona je otvoreno govorila i o svom odnosu prema Štrojblederu; on ju je jednom posle sedeljke kod Blorninih dovezao kući i, mada ga je ona odlučno i maltene sa gađenjem odbila, ipak je pratio sve do glavnog ulaza a zatim čak i u stan, pošto je jednostavno gurnuo nogu između vrata. Naravno, pokušao je da bude nametljiv, verovatno se i uvredio što ga ona nije smatrala neodoljivim, i naposletku je otišao — ali to je već bilo negde oko ponoći. Od toga dana on je formalno proganjao, stalno je dolazio, slao cveće i pisao pisma, u više navrata mu je uspelo da prodre u stan, a jednom takvom prilikom on joj je naprosto naturio prsten. Eto, to je sve. Nije htela da prizna njegove posete, odnosno nije odala njegovo ime jer joj se činilo da bi službenicima koji su vodili istragu uzalud izjavljivala da se među njima ama baš ništa nije dogodilo, da nisu izmenili čak ni jedan jedini poljubac. Ko bi joj poverovao da je ona odolela čoveku kakav je Štrojbleder, koji nije samo imućan već je u političkim, privrednim i naučnim krugovima čuven zbog svog neodoljivog šarma koji je ravan privlačnosti filmskog glumca, prema tome, ko bi jednoj kućnoj nameštenici — kao što je ona — verovao da je odolela takvom filmskom glumcu, i to ne iz moralnih pobuda već povodivši se za svojim ukusom? On za nju jednostavno nije imao nikakvih draži i ona celu tu priču o muškrš posetama smatra za najodurnije mešanje u sferu koju ne bi htela da označi kao intimnu, jer bi se to opet moglo pogrešno protumačiti, budući da nema ni trunčice neke intimnosti sa Štrojblederom, odvratno je to što je on nju doveo u položaj koji ona nikome ne bi umela da objasni, a najmanje grupi islednika. Međutim, u krajnjoj liniji — i tu se nasmejala — ona ipak oseća izvesnu zahvalnost

prema njemu jer je ključ njegove vile ispao važan za Ludviga, u svakom slučaju adresa, jer — i tu se opet nasmejala — Ludvig bi prodro u kuću i bez ključa, ali je ovako, naravno, bilo lakše; osim toga ona je znala da se vila neće koristiti preko celog karnevala jer joj je Štrojbleder dva dana ranije grdno dosađivao i gnjavio je predlažući da u njoj provedu karnevalski vikend, i to pre no što je prihvatio da učestvuje na zasedanju u Bad B. Jeste, Ludvig joj je rekao da ga policija traži, ali je izjavio da je jedina njegova krivica to što je dezertirao iz Bundesvera i zato se sprema da klisne u inostranstvo, a njoj je bilo pravo zadovoljstvo — i tu se nasmejala po treći put — da ga svojeručno ubaci u otvor za grejanje i da mu objasni gde se nalazi izlaz za slučaj nužde, koji kod kompleksa „Stanovati otmeno uz reku" izbija na svetlost dana na uglu Hohkepelove ulice. Ne, nisu mislili da se nalaze pod policijskim nadzorom, za nju je to bila neka vrsta romantične igre lopova i žandara i tek ujutro — Ludvig je zapravo otišao već u šest izjutra — ona je videla koliko je sve ovo ozbiljno. Njoj je očigledno bilo laknulo što je Geten uhapšen jer je izjavila da sad bar više neće moći da pravi gluposti. Za sve ovo vreme ona je strepela, zbog tog Bajcmenea uvek joj je bilo hladno oko srca.

45.

Na ovom mestu treba da se konstatuje i zabeleži da subotnje popodne i veče protekoše u bezmalo prijatnoj atmosferi, tako prijatnoj da su svi — supružnici Blorna, Elza Voltershajm i tom prilikom neobično ćutljivi Konrad Bajters — bili prilično spokojni. Najzad, svi su — čak i Katarina — nalazili da je situacija „popustila". Geten uhapšen, Katarinino saslušavanje okončano, Katarinina majka oslobođena teške bolesti, mada prevremeno, formalnosti oko sahrane su u toku, sva potrebna dokumenta obećana su im u Kuiru za pokladni ponedeljak, jedan službenik mesne uprave ljubazno je izrazio spremnost da ih ispostavi bez obzira na praznik. Naposletku, izvesne utehe je bilo i u tome što je vlasnik kafane, Ervin Klog, koji je odlučno odbio da naplati ono što je poručeno (u pitanju su bili kafa, likeri, salata od krompira, kobasice i kolači), na rastanku rekao: — Glavu gore, Katrinčice, ne misle ovde svi loše o tebi. — Uteha koja se krila u ovim rečima bila je neosporno relativna, jer šta je trebalo da znači ono „ne misle svi" — pa ipak, eto, nisu baš „svi". Dogovoriše se da se svi odvezu kod

Blorninih i tu provedu ostatak večeri. Katarini najstrože zabraniše da se lati bilo kakvog posla, ona je na odmoru i njeno je samo da se opusti. Gospođa Voltershajm je pripremila sendviče u kuhinji, dok su se Blorna i Bajters zajednički starali o kaminu. Katarina nije imala ništa protiv da i nju „jednom maze". Kasnije je zavladalo veoma prijatno raspoloženje i da nije bilo smrtnog slučaja i nije došlo do hapšenja jednog nekom veoma dragog čoveka, možda bi se i zaplesalo u poodmaklim časovima, najzad, bio je karneval.

Blorni nije pošlo za rukom da Katarinu odvrati od planiranog intervjua sa Tetgesom. Ona je sve vreme bila smirena i veoma ljubazna, a kasnije — pošto je intervju uistinu ispao „interview“— Blornu su i naknadno podilazili žmarci setivši se kako je odrešito i hladnokrvno insistirala na tom intervjuu i kako je odlučno odbila njegovu pomoć. Posle svega ipak nije bio sasvim siguran da li se Katarina te večeri odlučila na ubistvo. Čini mu se mnogo verovatnijim da je za njenu odluku NEDELjNI LIST bio presudan.

Društvance se razišlo u spokojnom raspoloženju, opet uz zagrljaje ali bez suza, i to pošto su svi zajedno slušali ozbiljnu i laku muziku, a Katarina i Elza pričale o životu u Gemelsbrojhu i Kuiru. Tek je bilo pola jedanaest kada su se Katarina, gospođa Voltershajm i Bajters oprostili od Blorninih, koji su bili srećni što su se ipak vratili u pravo vreme — bar što se Katarine tiče. Sedeći uz vatru kamina raspravljali su uz bocu vina o novim planovima za odmor, kao i o karakteru njihovog prijatelja Štrojbledera i njegove žene Mod. Kada je Blorna zamolio svoju ženu da prilikom budućih poseta Štrojbledera ne pominje „muške posete" jer, naposletku, i sama svakako uviđa da je to postala neuralgična reč, Trude Blorna reče: — Budi siguran da ga nećemo skoro videti.

46.

Pouzdano se zna da je Katarina preostali deo večeri provela mirno. Još jedanput je probala kostim Beduinke, pojačavši na njemu nekoliko šavova, i odlučila da umesto vela koristi belu maramu. Kraće vreme još su sve troje slušali radio, grickali pecivo i zatim otišli na počinak. Te večeri je Bajters prvi put otvoreno otišao sa gospođom Voltershajm u njenu spavaću sobu, dok se Katarina smestila na kauč.

47.

Kada su Elza Voltershajm i Konrad Bajters ustali u nedelju ujutro, sto za doručak je već bio ukusno postavljen, kafa je već bila filtrirana u termosu a Katarina, koja je očigledno već doručkovala sa odličnim apetitom, sedela je za stolom u sobi za dnevni boravak i čitala NEDELjNI LIST. Odavde pa nadalje više skoro i nećemo izveštavati već isključivo citirati. Istini za volju treba reći da „story" o Katarini više nije krasila naslovnu stranu uz obaveznu fotografiju. Ovog puta se na naslovnoj strani nalazio Ludvig Geten, a ispod slike je pisalo: „Nežni ljubavnik Katarine Blum uhvaćen u vili industrijalca". Sama „story" bila je podrobnije negoli dosad objavljena na stranicama 7—9, propraćena brojnim snimcima: Katarina prilikom prve pričesti, njen otac kao desetar po povratku iz rata, crkva u Gemelsbrojhu, ponovo snimak vile Blorninih. Slika Katarinine majke koja je sa svojih četrdesetak godina delovala prilično jadno, bezmalo propalo pred majušnom kućom u Gemelsbrojhu u kojoj su stanovali, i na kraju snimak bolnice u kojoj je Katarinina majka umrla u noći između petka i subote. Tekst uz ove snimke je glasio:

KAO PRVU DOKAZANU ŽRTVU VEOMA NEPROZIRNE KATARINE BLUM, KOJA SE JOŠ UVEK NALAZI NA SLOBODI, MOŽEMO DA NAVEDEMO NJENU MAJKU KOJA NIJE PREŽIVELA ŠOK SAZNAVŠI ZA AKTIVNOSTI SVOJE KĆERI. DOVOLJNO JE IZNENAĐUJUĆE I TO DA JE KĆER, DOK SE MAJKA BORILA SA SMRĆU, USRDNOM NEŽNOŠĆU PLESALA NA JEDNOM BALU SA RAZBOJNIKOM I UBICOM, MEĐUTIM, ČINJENICA DA POVODOM MAJČINE SMRTI NI SUZU NIJE PROLILA DOISTA SE GRANIČI SA KRAJNJOM PERVERZNOŠĆU. DA LI JE OVA ŽENA ZAISTA SAMO „KAO LED HLADNA I PRORAČUNATA"? SUPRUGA JEDNOG OD NJENIH RANIJIH POSLODAVACA, UGLEDNOG SEOSKOG LEKARA, OPISUJE JE OVIM REČIMA: „PO NJENOM DRŽANJU SE OSETILO DA JE DROLJA. MORALA SAM JE OTPUSTITI ZBOG MOJIH POODRASLIH SINOVA, NAŠIH PACIJENATA A I ZBOG UGLEDA MOGA MUŽA." NIJE LI KATARINA UČESTVOVALA I U PRONEVERAMA OZLOGLAŠENOG DR FENERNA? (LIST JE U SVOJE VREME IZVEŠTAVAMO I O OVOM SLUČAJU). DA LI JE NJEN OTAC BIO SIMULANT? ZBOG ČEGA SE NJEN BRAT ODAO KRIMINALU? NJEN NAGLI USPON I ZAMAŠNI PRIHODI JOŠ UVEK SU NERAZJAŠNJENI. KONAČNO SE UTVRDILO: KATARINA JE OMOGUĆILA BEKSTVO KRVAVOG GETENA, ONA JE ZLOUPOTREBILA PRIJATELJSKO POVERENJE I SPONTANU SPREMNOST VEOMA UGLEDNOG NAUČNIKA I INDUSTRIJALCA DA SVAKOME POMOGNE. U MEĐUVREMENU LIST RASPOLAŽE INFORMACIJAMA KOJE PRUŽAJU ZACELO ODLUČUJUĆE DOKAZE DA ONA NIJE PRIMALA MUŠKE POSETE, VEĆ JE ONA NEPOZVANA PRAVILA — DA SE TAKO IZRAZIMO — ŽENSKE POSETE, SA NAMEROM DA PROŠPIJUNIRA PO VILI. TAJANSTVENE VOŽNJE AUTOMOBILOM BLUMOVE VIŠE NISU BAŠ TAKO TAJANSTVENE. BEZ IMALO SKRUPULA ONA JE STAVILA NA KOCKU DOBAR GLAS ČOVEKA DOSTOJNOG POŠTOVANJA, NJEGOVU PORODIČNU SREĆU I POLITIČKU KARIJERU — O KOJOJ JE LIST IZVEŠTAVAO U VIŠE MAHOVA — SAVRŠENO RAVNODUŠNA PREMA OSEĆANJIMA JEDNE LOJALNE SUPRUGE I ČETVORO DECE.

OČIGLEDNO JE PO NALOGU NEKE LEVIČARSKE GRUPE TREBALO UNIŠTITI KARIJERU Š-A.

ZAR ĆE POLICIJA I DRŽAVNO TUŽILAŠTVO ODISTA POVEROVATI REČIMA PROPALICE GETENA, KOJI SKIDA SVU ODGOVORNOST SA BLUMOVE? LIST PONOVO PITA: NISU LI NAŠI METODI SASLUŠAVANJA ISUVIŠE BLAGI? TREBA LI SA NELJUDIMA POSTUPATI LJUDSKI?

ISPOD SLIKE BLORNE, NJEGOVE ŽENE I VILE PISALO JE:

U OVOJ KUĆI JE BLUMOVA RADILA OD SEDAM DO ŠESNAEST I TRIDESET, SAMOSTALNO, BEZ IKAKVOG NADZORA I UZ PUNO POVERENJE DR BLORNE I NJEGOVE GOSPOĐE. ŠTA LI SE OVDE ODIGRAVALO DOK SU SUPRUŽNICI BLORNA, NE SLUTEĆI NIŠTA, OBAVLJALI SVAKO SVOJ POZIV? ILI SU IPAK MOŽDA PONEŠTO NASLUĆIVALI? NJIHOV ODNOS PREMA BLUMOVOJ JE, KAŽU, VEOMA PRISAN, BEZMALO INTIMAN. SUSEDI SU REPORTERIMA IZJAVILI DA JE TO PRIJATELJSKI ODNOS. PREĆI ĆEMO PREKO NEKIH NAGOVEŠTAJA, JER NEMAJU VEZE SA OVIM SLUČAJEM. ILI MOŽDA IPAK? KAKVU JE ULOGU U SVEMU TOME ODIGRALA GOSPOĐA BLORNA, KOJA JE U ANALIMA JEDNE UGLEDNE VISOKE TEHNIČKE ŠKOLE JOŠ I DANAS POZNATA KAO „CRVENA TRUDE"? KAKO JE GETEN MOGAO DA POBEGNE IZ STANA BLUMOVE, IAKO MU JE POLICIJA BILA ZA PETAMA? KOME SU DO U TANČINE POZNATI GRAĐEVINSKI PLANOVI STAMBENE ZGRADE U KOMPLEKSU „STANOVATI OTMENO UZ REKU"? GOSPOĐI BLORNA. PRODAVAČICA HERTA Š. I RADNICA KLAUDIJA ŠT. PODUDARNO SU SARADNIKU LISTA REKLE: „TO DVOJE (MISLI SE NA BLUMOVU I BANDITA GETENA) PLESALI SU JEDNO S DRUGIM KAO DA SU SE POZNAVALI OD VAJKADA. NIJE TO BIO SLUČAJNI SUSRET VEĆ PONOVNO VIĐENJE."

48.

Kada je Bajcmene interno kritikovan što je Getena ostavio na miru skoro četrdeset i osam časova, jer je od četvrtka uveče počev od 23,30 časova znao da ovaj boravi u Štrojblederovoj vili i samim tim rizikovao da opet pobegne, komesar se nasmejao i izjavio da Geten od četvrtka oko ponoći više nije imao nikakvih šansi da pobegne. Kuća se, naime, nalazi u šumi i naprosto idealno je okružena lovačkim zasedama „kao stražarskim kulama", ministar unutrašnjih poslova je bio obavešten o svemu i složio se sa svim predloženim merama; helikopterom, koji se spustio na razdaljini na kojoj ga Geten nije mogao čuti, upućen je specijalni odred i raspoređen po visokim lovačkim zasedama, a narednog jutra je diskretno pojačan sa daljih dvadesetak službenika lokalne policije. Najvažnije je bilo da svi Getenovi pokušaji da uspostavi kontakte budu pod nadzorom i tu je postignut uspeh koji je opravdao rizik. Na taj način otkriveno je pet lica. Naravno, prvo je trebalo uhapsiti lica sa kojima je stupio u dodir, pa tek onda uhvatiti Getena. Na njega samog je došao red kada je iscrpeo sve svoje veze i kada je postao dovoljno lakomislen, ili drzak, osećajući se tako sigurnim da su ga čak spolja mogli posmatrati. Uostalom, do nekih važnih detalja je došao zahvaljujući reporterima LISTA, kao i izdavačkom preduzeću kome pripada i organima povezanim sa tom kućom, koji svi primenjuju veoma elastične i možda ne uvek uobičajene metode da bi dokučili pojedinosti koje zvanična istraga ne može da otkrije. Tako se, na primer, ispostavilo da gospođa Voltershajm, kao ni gospođa Blorna vlastima nisu nepoznate. Voltershajmova se rodila 1930. godine u Kuiru, kao nezakonito dete jedne radnice. Njena majka još živi, i to gde? U NDR, i to ne zato što mora nego dobrovoljno; više puta joj je bilo ponuđeno da se vrati u zavičaj, u Kuir gde je posedovala kućicu i jedno jutro zemlje, prvi put 1945. godine, zatim 1952. i još jednom 1961, kratko vreme pre no što je podignut zid. Ali ona je to tri puta odbila — sva tri puta odlučno. Možda je još zanimljivije da je otac Voltershajmove, izvesni Lum, takođe radnik i osim toga član tadašnje KPN, emigrirao 1932. godine u Sovjetski Savez i tamo navodno nestao.

On, Bajcmene, pretpostavlja da se ova vrsta nestalih lica ne nalazi na spisku nestalih pripadnika nemačkog vermahta.

49.

Da bismo bili sigurni da izvesno relativno jasno ukazivanje na neke povezanosti u postupcima i akcijama neće biti potisnuto kao da su u pitanju nevažni nagoveštaji, niti će se pogrešno protumačiti, dozvolite da ukažemo još i na sledeće okolnosti: LIST, koji je preko svog reportera Tetgesa prouzrokovao van svake sumnje preuranjenu smrt Katarinine majke, tvrdio je u svom izdanju nazvanom NEDELjNI LIST da je Katarina kriva za smrt svoje majke, optužujući je — više ili manje otvoreno — i za krađu ključa Štrojblederove vile! To je stvar koju bezuslovno treba ponovo istaći jer se zaista nikad ne može biti siguran. Čak ni siguran da li su sve klevete, laži i iskrivljavanja LISTA shvaćeni onako kako treba.

Na Blorninom primeru ćemo pokazati kako LIST može da deluje i na relativno racionalne ljude. U predgrađu sa vilama u kome su Blornini stanovali NEDELjNI LIST se, naravno, nije prodavao. To je razlog što je Blorna, verujući da je sada sve prošlo i s izvesnom strepnjom iščekujući samo još da se završi Katarinin razgovor sa Tetgesom, tek oko podne saznao za članak u NEDELjNOM LISTU, kada je telefonom pozvao gospođu Voltershajm. Gospođa Voltershajm je opet sa svoje strane bila ubeđena da je Blorna već čitao NEDELjNI LIST. Nadamo se da je svima jasno da je Blorna čovek koji svesrdno i iskreno brine za Katarinu, ali istovremeno je i trezven čovek. Kada mu je na njegov zahtev gospođa Voltershajm preko telefona pročitala odgovarajuće izvode iz NEDELjNOG LISTA, on naprosto — kako se to obično kaže — nije verovao svojim čulima (u ovom slučaju samo jednom čulu: sluhu), stoga je zatražio da mu to ponovo pročita i tada mu se — kako se to obično kaže — smrklo pred očima. Vikao je, urlao, tražio u kuhinji neku praznu bocu i kada ju je najzad našao, potrčao je s njom u garažu gde ga je, srećom, žena zaustavila i sprečila da smućka pravi pravcijati molotovljev koktel koji je nameravao ubaciti u uredništvo LISTA, a potom jedan drugi u Štrojblederovu „glavnu vilu". Zamislite tu sliku: akademski obrazovani građanin od četrdeset i dve godine, koji već sedam godina uživa Lidingovo poštovanje i Štrojblederovo uvažavanje zbog trezvenog i razumnog načina kojim je vodio pregovore — i to u međunarodnim okvirima, u Brazilu kao i u Saudijskoj Arabiji ili Severnoj Irskoj — prema tome, nije bio u pitanju nekakav provincijalac već istinski svetski čovek, i takav čovek je hteo da smućka molotovljev koktel!

Gospođa Blorna je to po kratkom postupku nazvala spontanim malograđansko—romantičnim anarhizmom i počela propisno da baje, kao što bi se obajao neki oboleli ili ranjeni deo tela, a onda je sama uzela u ruke telefon i zamolila gospođu Voltershajm da joj pročita odgovarajuće odlomke iz novina, i treba ovde reći: čak je i ona prebledela i učinila nešto što može biti gore od molotovljevih koktela, zgrabila je telefon i po drugi put i pozvala Lidinga (koji je tog trenutka upravo sedeo pred tanjirićem sa jagodama sa slatkom pavlakom i sa sladoledom od vanile), a onda je jednostavno rekla: — Svinjo, bedno prasište! — Nije, doduše, rekla svoje ime, ali se može pretpostaviti da je svim Blorninim poznanicima poznat glas njegove žene, koja je i inače bila na glasu zbog svojih pronicljivih i oštrih primedbi. Tu je opet njen muž — misleći da je ona telefonirala Štrojblederu — smatrao da je prekardašila. Došlo je do raznih lomova, čak i među supružnicima Blorna, kao i između Blorninih i drugih osoba, ali kako tom prilikom niko nije ubijen, dozvolite da pređemo preko toga. Ove nevažne, mada namerno prouzrokovane posledice NEDELjNOG LISTA pominjemo ovde samo da bi se znalo da su se čak i obrazovani, veoma solidno okućeni ljudi pobunili i pomišljali na najgrublja dela nasilja.

Provereno je da je Katarina u to vreme — nešto pre dvanaest časova — napustila lokal „Kod zlatne patke" u kome se okupljaju novinari, u kome se prethodno zadržala sat i po a da je niko nije poznao, verovatno je tu prikupljala podatke o Tetgesu, pa se vratila u svoj stan da sačeka

Tetgesa koji je došao četvrt časa kasnije. O samom „intervjuu" kanda više nema šta da se kaže. Zna se kakav je imao ishod. (Vidi stranu 3).

50.

U nameri da proveri istinitost izjave župnika u Gemelsbrojhu, koja je iznenadila sve učesnike, po kojoj je Katarinin otac bio prikriveni komunista, Blorna se na jedan dan odvezao u to selo. Kao prvo: župnik je potvrdio svoju izjavu i rekao da je LIST doslovce i pravilno citirao njegove reči, on ne može da dokaže svoju tvrdnju, niti hoće, štaviše, izjavio je da za to nema nikakve potrebe budući da se on još uvek može pouzdati u svoje čulo mirisa i tako je on naprosto nanjušio da je Blum komunista. Rekao je da nema nameru da definiše svoje čulo mirisa, kao što se nije pokazao nimalo predusretljiv kada ga je Blorna zamolio da mu ipak — kad već neće da definiše svoje čulo mirisa — pobliže objasni kakav je miris jednog komuniste, na šta miriše komunista, tu je — na žalost, to se ne može kriti — župnik postao prilično neljubazan, upitao je Blornu da li je katolik i kada je ovaj to potvrdio, župnik mu je skrenuo pažnju na obaveznu pokornost, što Blorna nije razumeo. Naravno, od tog trenutka nailazio je na grdne teškoće raspitujući se o Blumovima koji, po svemu sudeći, nisu bili omiljeni u selu; ništa lepo nije čuo o Katarininoj majci koja je doista jednom, u društvu kasnije otpuštenog crkvenjaka, u crkvenoj riznici ispraznila jednu bocu vina namenjenu za misu, kao što nije čuo ništa lepo ni o Katarininom bratu koji je bio prava napast, ali jedini citat koji bi mogao da bude potvrda tvrdnje da je Katarinin otac bio komunista bila je izjava koju je 1949. godine u jednoj seoskoj krčmi dao seljaku Šojmelu, koja je navodno glasila: — Socijalizam baš i nije ono najgore. — Više od toga se nije moglo saznati. Na kraju svojih bezuspešnih istraživanja Blorna je postigao jedino da ga nisu psovali kao komunistu, ali su ga takvim nazvali, a što ga je posebno iznenadilo: doživeo je to od jedne dame, koja mu je do tog trenutka pružala izvesnu podršku, štaviše i neke znake simpatije, naime, penzionisana učiteljica Elma Cubringer podrugljivo se nasmešila kada se opraštao s njom, čak mu je i namignula jednim okom, rekavši: — Zašto ne priznate da ste i sami jedan od tih — a vaša žena pogotovo.

51.

Na žalost, ne možemo da krijemo i po neki akt nasilja do kojeg je dolazilo dok se Blorna pripremao za proces protiv Katarine. Najveću grešku je počinio kada je na njenu molbu prihvatio da brani i Getena, kao i što je neumorno pokušavao da za oboje dobije dozvolu da se uzajamno viđaju, izjavljujući da su verenici. Tvrdio je da su se verili one večeri dvadesetog februara i u toku naredne noći. Itd. itd. Nije teško zamisliti šta je sve LIST pisao o njemu, o Getenu, o Katarini i gospođi Blorna. Nećemo sve to pominjati, niti citirati. Izvesne poremećaje ili promene nivoa treba izvesti samo kad je to neophodno, a to ovde nije slučaj jer smo u međuvremenu sasvim dovoljno upoznali LIST. Bila je proturena i vest da Blorna namerava da se razvede, a to je glasina u kojoj nije bilo ama baš ni trunčice istine, ali je ipak među supružnike posejala izvesno podozrenje. Tvrdilo se da je finansijski nadrljao, što je bilo veoma loše baš zato što je bilo tačno. Nesumnjivo je donekle preterao kada je prihvatio da bude neka vrsta garanta za Katarinin stan, koji se nije mogao ni izdati, niti prodati jer je važio kao „okrvavljen". U svakom slučaju, njegova cena je pala, a Blorna je istovremeno morao da plati nesmanjene iznose za amortizaciju, kamate itd. Štaviše, bilo je nekih predznaka da „Hafteks", što se tiče stambenog kompleksa „Stanovati otmeno uz reku", razmatra mogućnost da podnese odštetni zahtev protiv Katarine Blum, jer je zbog nje umanjena zakupnička, trgovačka i društvena vrednost. Sve ovo ukazuje na predstojeće nedaće, prilično mnoge nedaće. Pokušaj da se gospođa Blorna otpusti iz arhitektonske firme radi zloupotrebe poverenja — što se obrazlaže time da je ona Katarinu upoznala sa substrukturom stambenog kompleksa —

odbijen je, doduše, u prvoj instanci, ali niko ne zna kakva će se odluka donositi u drugoj i trećoj instanci. I još nešto: više nema dvoja kola, nedavno je LIST objavio snimak Blorninih zaista prilično elegantnih „superkola", ispod kojeg je pisalo: „Kad će crveni advokat biti primoran da pređe u kola malog čoveka?"

52.

Blornin odnos prema „Lištri" (Lüding i Sträubleder Investment) narušen je, ako ne i prekinut. Tu i tamo još se pominje „sređivanje" nekih poslova. Štrojbleder mu je nedavno preko telefona saopštio: — Nećemo dozvoliti da pocrkate od gladi, — i Blornu je iznenadilo što je Štrojbleder govorio u množini. On još radi za „Lištru" i za „Hafteks", ali više ne na međunarodnom, pa čak ni na nacionalnom nivou, retko na regionalnom, većinom samo na lokalnom, što znači da se gnjavi sa sitnim prekršiocima ugovora i zakeralima koji podnose tužbu zato što je umesto obećane mermerne oplate korišćen običan škriljac iz Solnhofena, ili mora da se nosi sa tipovima koji nožem grebu vrata od kupatila jer im je bilo obećano da će biti premazana sa tri sloja boje, da bi zatim angažovali veštake koji će ustanoviti da su vrata farbana sa svega dva sloja boje; neispravne slavine nad kadom koje kaplju ili odvod smeća u kvaru služi kao povod za neplaćanje ugovorno utvrđenih obaveza — eto, to su slučajevi koje mu sada prepuštaju dok se ranije, ako ne stalno a ono veoma često, nalazio na putu između Buenos Airesa i Perzepolisa i sarađivao na izradi krupnih projekata. U vojsci se to naziva degradacijom i obično je skopčano sa tendencijom da se neko ponizi. Posledice: Blorna još nije dobio čir na želucu, ali već oseća da ima stomak. Nepovoljno je po njega: što je u Kolforstenhajmu vršio neka istraživanja na svoju ruku, od mesnog policijskog starešine je hteo da sazna da li je prilikom Getenovog hapšenja ključ od ulaznih vrata bio spolja ili iznutra u bravi, kao i da li je bilo nekih znakova da je Geten nasilno ušao u kuću. Čemu sve to kada je istraga zaključena? Neminovno je ovde utvrditi da se na taj način ne leči čir na želucu, iako je policijski starešina Hermans bio veoma ljubazan, nije ga osumnjičio da je komunista, ali mu je uporno savetovao da digne ruke od svega. Blorna ipak ima jednu utehu: njegova žena je sve ljubaznija prema njemu, još uvek ima oštar jezik ali više ne napada njega već druge, mada ne svakoga. Njen plan da se proda vila, kupi Katarinin stan i da se presele u njega zasad samo zbog veličine stana nije ostvaren, a to znači da je premali, jer Blorna namerava da likvidira svoju kancelariju u gradu i da sve poslove obavlja kod kuće; on, koji je važio za liberala sa izvesnim primesama bonvivana, čovek koga su svi smatrali za omiljenog kolegu punog životne radosti, čije su kućne zabave uvek bile posebno privlačne, sad pokazuje znake asketizma, ranije je mnogo polagao na odevanje, sad mu je odeća zapuštena i, budući da je ne zanemaruje na način koji bi se mogao nazvati savremenim, neke njegove kolege čak tvrde da svom telu ne posvećuje više ni najminimalniju negu i da počinje neprijatno da vonja. Prema tome, nema mnogo nade da će Blorna sebi izgraditi novu karijeru jer zacelo — ovde ništa, ama baš ništa nećemo da prećutimo — miris njegovog tela više nije kao nekad u čoveka koji jutrom prvo skokne pod tuš, obilno koristi sapun, deodorant i mirišljavu vodicu.

Ukratko: znatne promene su kod njega u toku. Njegovi prijatelji — ima ih još nekolicina, među njima je i Hah, sa kojim i zvanično ima posla u slučajevima Ludvig Geten i Katarina Blum — zabrinuti su otkako agresije — na primer, u odnosu na LIST koji nikako da ga se okane i uporno i dalje objavljuje kratke vesti o njemu — više ne provaljuju iz njega, on ih očigledno potiskuje. Zabrinutost njegovih prijatelja ide tako daleko da su zamolili Trudu Blorna da neupadljivo proverava nije li Blorna nabavio neko oružje, ne petlja li sa nekakvim eksplozivima jer je ubijeni Tetges stekao naslednika, koji pod imenom Eginhard Templer nastavlja Tetgesovu delatnost: pošlo mu je za rukom da fotografiše Blornu u trenutku kada je ulazio u jednu privatnu zalagaonicu, zatim ga je snimio i kroz izlog i tako pružio čitaocima LISTA uvid u pregovore između Blorne i vlasnika zalagaonice; rasprava se vodila oko visine zajma na

prsten koji zajmodavac zagleda kroz lupu. Natpis ispod slike: „Da li su crveni izvori odista presahli, ili je tobožnja nemaština samo obmana?"

53.

Najveća Blornina briga je da natera Katarinu da na glavnoj raspravi izjavi da je tek u nedelju ujutro odlučila da se osveti Tetgesu, ali i tada nije nameravala da ga usmrti već samo da ga zaplaši. Ona je, doduše, još u subotu kada je Tetgesa pozvala na intervju nameravala da mu nepoštedno kaže svoje mišljenje i predoči šta je sve počinio u njenom životu i u životu njene majke, ali čak ni u nedelju, kada je pročitala članak u NEDELjNOM LISTU, nije imala nameru da ubije. Trebalo je izbeći utisak da je Katarina danima planirala ubistvo a zatim ga i izvela. Ona, naime, tvrdi da su joj još u četvrtak, pošto je pročitala prvi članak, glavom prolazile ubilačke misli, dok on pokušava da joj objasni da mnogi povremeno imaju ubilačke misli — između ostalog, i on — ali treba utanačiti razliku između ubilačkih misli i planiranja ubistva. Osim ovoga uznemirava ga još i to da se Katarina još uvek ne kaje, prema tome, ona ni pred sudom neće moći da pokazuje kajanje. Ona nije nimalo potištena, naprotiv, u izvesnom smislu je srećna jer živi „pod istim uslovima kao i moj dragi Ludvig". Katarina uživa glas uzorne zatvorenice, radi u kuhinji, ali uskoro će je premestiti u ekonomsko odeljenje, ukoliko se početak glavne rasprave bude i dalje odlagao; međutim, pronose se glasovi da je u tom odeljenju ne očekuju sa oduševljenjem; kako uprava, tako i zatvorenice zaziru od glasa koji joj prethodi: da je veoma ispravna osoba, stoga se kao zastrašujuća vest širi glas da će Katarina možda sve vreme izdržavanja kazne — računa se da će biti podnet predlog na kaznu od petnaest godina, a da će dobiti osam do deset — raditi u ekonomatu. Kao što se iz ovoga vidi: ispravnost povezana sa inteligencijom i sposobnošću planiranja nigde nisu poželjni, čak ni po zatvorima, štaviše, ni od strane uprave u njima.

54.

Kao što je Hah poverljivo saopštio Blorni, optužba da je Geten izvršio ubistvo verovatno nije održiva, samim tim neće biti ni podignuta. Smatra se dokazanim da nije samo dezertirao iz Bundesvera, već je ovoj plodonosnoj ustanovi naneo i znatne štete (materijalne, ne samo moralne). Doduše, nije opljačkao banku ali je ispraznio sef sa vojničkim platama za dva puka i nekim znatnim novčanim rezervama; osim toga optužnica ga tereti i za falsifikovanje bilansa i krađu oružja. Geten takođe mora računati sa osam do deset godina. U vreme kada će biti pušten iz zatvora, on će imati oko trideset i četiri, a Katarina približno trideset i pet godina; zacelo i ona ima utvrđene planove za budućnost: računajući da će se do njenog otpuštanja nagomilati kamate na njen kapital, otvoriće „negde, svakako ne ovde" restoran sa servisom za „raznošenje hrane". Pitanje, da li se zvanično smatra Getenovom verenicom, rešiće se verovatno ne na višem nego na najvišem nivou. Podneti su odgovarajući predlozi koji sada kruže na dugom putu preko svih instanci. Uostalom, ispostavilo se da su kod svih kontakata koje je Geten uspostavio preko telefona u Štrojblederovoj vili u pitanju pripadnici Bundesvera, ili njihove žene, među njima ima i oficira i oficirskih žena. Računa se da će izbiti skandal srednjih razmera.

55.

Dok Katarina spokojno i ograničena jedino u slobodi kretanja iščekuje budućnost, dotle je Elza Voltershajm na najboljem putu da zapadne u sve veće ogorčenje. Nju je teško pogodilo što su njena majka i pokojni otac, koji je smatran za žrtvu staljinizma, ocrnjeni pred javnošću. Kod Elze Voltershajm se zapažaju pojačane antidruštvene tendencije, koje čak ni Konrad

Bajters ne uspeva da ublaži. Budući da se Elza tokom godina sve više specijalizirala za hladni bife, kako u pogledu njegovog planiranja i izrade, tako i u vršenju nadzora, njena agresivnost je sve više uperena protiv gostiju na prijemima, bilo inostranih ili domaćih novinara, protiv industrijalaca, sindikalnih funkcionera, bankara ili nameštenika na rukovodećim položajima. Nedavno ona reče Blorni: — Katkad se jedva mogu uzdržati da ne prospem činiju sa krompir salatom na frak nekog junoše, ili da ne izručim u nedra neke koze poslužavnik sa komadićima lososa — da i oni nauče šta je strah. Zamislite sve to sa ove druge, sa naše strane: svi su razjapili usta, ili recimo radije gubice i, naravno, svi su prvo navalili na sendviče sa kavijarom — među njima ima tipova za koje znam da su milioneri, ili žene milionera, ali zato još i u džepove trpaju cigarete, šibice i kolačiće. Uskoro će poneti sobom plastične kese da mogu da nose i kafu — i sve se to, na ovaj ili onaj način, podmiruje novcem koji mi dajemo u vidu poreza. Ima ih koji tako uštede doručak ili ručak pa se kao kopci ustreme na bife, razume se, time ne mislim da vređam kopce.

56.

Zasad se zna samo za jedan slučaj očevidnog nasilja koji je, na žalost, pobudio pažnju javnosti. Prilikom otvaranja izložbe slikara Frederika Le Boša, Blorna — koji se smatra njegovim mecenom — prvi put se ponovo sreo oči u oči sa Štrojblederom i kada mu je ovaj ozarena lica pošao u susret, a Blorna ne htede da mu pruži ruku, Štrojbleder ga hitro zgrabi za desnicu i prošapta: — Zaboga, nemoj to shvatiti tako ozbiljno, ne brini, nećemo dozvoliti da propadnete — ali, na žalost, ti kao da namerno želiš da propadneš. — Istini za volju, mada sa žaljenjem, moramo da saopštimo da je Blorna tog trenutka zbilja razbio Štrojblederu njušku. Da ispričamo na brzinu, kako bi se isto tako brzo zaboravilo: potekla je krv iz Štrojblederovog nosa, po privatnoj proceni četiri do sedam kapi, a što je još gore — Štrojbleder je, doduše, u prvi mah ustuknuo, ali je zatim rekao: — Opraštam ti, sve ti opraštam — s obzirom na tvoje emocionalno stanje. — Ove reči su do te mere razdražile Blornu da je došlo do prizora koji su očevici označili kao „gušanje" i, kako to već obično biva kada se ljudi kao Štrojbleder i Blorna pojave u javnosti, tu se našao i fotograf LISTA, izvesni Kotenzel, naslednik ubijenog Šenera, pa se gotovo i ne može zameriti LISTU — budući da smo za ovo vreme mogli da upoznamo njegov karakter — što je objavio snimak ovog gušanja sa natpisom: „Levičarski advokat fizički napao konzervativnog političara". Ovo je, razume se, objavljeno tek narednog jutra. Međutim, u toku izložbe došlo je do još jednog susreta između Mod Štrojbleder i Trude Blorna. Mod Štrojbleder se obratila Trudi Blorna rečima: — Budi uverena da iskreno saosećam s tobom, draga Trude, — na šta Trude B. odvrati Mod Š.: — Svoje saosećanje vrati pod hitno u frižider u kome držiš sva svoja osećanja. — Kada joj je Mod Š. još jednom nudila oproštaj, blagonaklonost, bezmalo i ljubav, rekavši: — Ništa na svetu, pa ni tvoje jetke primedbe ne mogu da umanje moju simpatiju, — Trude B. je odgovorila rečima koje se mogu samo opisati, ali nipošto ponoviti; u svakom slučaju, reči kojima je Trude odgovorila na pokušaje zbliženja Štrojblederove žene nisu dolikovale dami, a ona je — da stvar bude gora — povredila obavezu ćutanja kojoj podleže i žena advokata i pomenula prsten, pisma i ključ koje je „onaj tvoj, svakom prilikom odbijeni prosac ostavio u izvesnom stanu". Svađu dama prekinuo je Frederik Le Boš, koji nije propustio priliku da veoma prisebno upijačem pokupi Štrojblederovu krv, pretvorivši je u — kako je on to nazvao — „One minute piece of art", i svom delu dao naslov „Kraj dugogodišnjeg muškog prijateljstva", snabdevši ga svojim potpisom poklonio ga je ne Štrojblederu nego Blorni, sa rečima: — Ovo možeš da prodaš, da malko poboljšaš svoje finansije. — Po ovome i po delima nasilja opisanim na početku moglo bi da se zaključi da umetnost ipak i još uvek ima socijalnu funkciju.

57.

Ne može biti sumnje, doista je za žaljenje što na kraju ne možemo da dajemo prikaz veće sloge, niti da budimo nadu da će je biti. Iz svega što se odigralo nije proizišla integracija nego konfrontacija. Razume se, treba postaviti pitanje zašto je to tako i zbog čega? Jedna mlada žena uputila se raspoložena, da kažemo razdragana na plesnu zabavu, a četiri dana kasnije — zadržaćemo se na golim činjenicama, nije naše da sudimo i presudimo — ona postaje ubica, pogledamo li izbliza — u stvari zbog novinskih izveštaja. Osim toga, između dva dugogodišnja prijatelja dolazi do uzajamne netrpeljivosti i zategnutosti, najzad, do fizičkog napada. Među njihovim ženama dolazi do razmene jetkih primedbi. Sažaljenje se odbija, isto tako i izraz naklonosti. Razvitak je, dakle, veoma nepovoljan. Jedan svetski čovek pun vedrine koji voli život, putovanja i luksuz — zapustio se do te mere da počinje da vonja! Štaviše, kod njega je ustanovljen i zadah iz usta. Taj isti čovek nudi svoju vilu na prodaju i posećuje zalagaonice. Njegova žena pokušava da nađe „drugi posao", jer je sigurna da će u drugoj instanci izgubiti spor; ova darovita žena je čak spremna da se zaposli kao neka vrsta prodavačice višeg ranga, sa titulom „savetodavca za unutrašnju auhitekturu", kod jedne veće firme za prodaju nameštaja, ali joj je ubrzo dato na znanje da „naši kupci uglavnom dolaze iz onih krugova sa kojima ste vi, gospođo, raskrstili". Ukratko: izgledi nisu nimalo povoljni. Državni tužilac Hah već je nekim svojim prijateljima u poverenju došapnuo ono što se nije usudio da kaže samom Blorni: nije isključena mogućnost da će biti odbijen kao branilac. Šta li će se izroditi iz svega toga i kako će se završiti? Šta će biti sa Blornom ako više ne bude mogao da posećuje Katarinu i da je — to se zaista više ne može prećutati! — drži za ručicu. Ne može biti sumnje: on nju voli, ona njega ne, njemu ne ostaje ni najmanja nada jer sve, ama baš sve pripada njenom „dragom Ludvigu"! Ovde treba dodati da je „držanje za ručicu" u ovom slučaju jednostrano, sastoji se samo u tome da on, pružajući Katarini akta ili zabeleške, uzima njene ruke u svoje i zadržava ih tri, četiri ili najviše pet desetina sekundi duže no što je uobičajeno. Prokletstvo, kako uspostaviti nekakvu slogu u svemu tome kad ga čak ni njegova strasna naklonost prema Katarini ne podstiče da se — eto, reći ćemo bez uvijanja — malo češće pere. Kao uteha ne može da mu služi ni to da je on sam samcijat otkrio poreklo oružja kojim je ubistvo izvršeno — što nije pošlo za rukom ni Bajcmeneu, ni Medingu, niti njihovim pomagačima. Možda je preterano reći da ga je „otkrio", jer se radi o dobrovoljnom saopštenju Konrada Bajtersa koji je tom prilikom priznao da je bivši nacista, da najverovatnije blagodareći toj okolnosti sve dosad nije pobudio ničiju pažnju. On je, eto, u svoje vreme bio politički rukovodilac u Kuiru, pa je u tom svojstvu mogao da čini ponešto za majku gospođe Voltershajm, a što se tiče pištolja — to mu je nekadašnji službeni pištolj koji je sakrio, ali je bio dovoljno nesmotren da ga jednom prilikom pokaže Katarini; štaviše, jednom su utroje išli u šumu i vežbali gađanje; Katarina se pokazala kao odličan strelac, pa je tom prilikom pomenula da je još kao mlada devojka, radeći u gostionici streljačke družine kao konobarica, povremeno gađala u metu. Katarina ga je u subotu uveče zamolila da joj da ključ svoga stana, rekavši da on treba da je razume — ponekad želi da bude sama, a njen vlastiti stan za nju naprosto više ne postoji... međutim, ipak je u subotu ostala kod Elze, prema tome u nedelju je morala uzeti pištolj iz njegovog stana, i to kada se posle doručka i pošto je pročitala NEDELjNI LIST, prerušena u Beduinku odvezla u onaj novinarski burdelj.

58.

Na kraju ipak možemo da saopštimo i nešto donekle povoljno: Katarina je Blorni ispričala ceo tok događaja, kako je provela onih sedam ili šest i po časova koliko je proteklo između ubistva i njenog dolaska kod Medinga. Nalazimo se u srećnom položaju da ovaj prikaz možemo da

citiramo doslovce, jer je Katarina sročila svoje kazivanje i pismeno i dala ga Blorni da ga koristi u toku rasprave.

„U lokal u kome se sastaju novinari otišla sam samo da bih ga osmotrila. Htela sam da vidim kako izgleda čovek njegovog kova, kakvi su mu pokreti, kakav mu je način govora, kako pije, pleše i kreće se čovek koji je uništio moj život. Ah da, prethodno sam otišla u Konradov stan I uzela pištolj, čak sam ga sama napunila. Još kada smo se vežbali u gađanju u šumi tražila sam da mi to tačno pokaže. U tom lokalu čekala sam sat i po ili dva, ali nije došao. Rešila sam da i ne odem na taj intervju ako mi se učini isuviše odvratan, da sam ga prethodno videla, svakako ne bih ni otišla. On, međutim, nije navratio u krčmu. Da izbegnem da mi muškarci dosađuju zamolila sam gostioničara, zove se Kraflun, Peter, poznajem ga jer smo tu i tamo na istom mestu radili honorarno — on kao glavni konobar — da mi dozvoli da mu pomognem da točim piće za šankom. Peter je, naravno, znao šta je sve LIST pisao o meni, stoga je obećao da će mi dati znak čim se Tetges pojavi. S obzirom na karneval odazvala sam se nekima koji su tražili da plešem s njima, ali kako se Tetges nije pojavio, bila sam već prilično nervozna jer nisam htela da se sretnem s njim nepripremljena. Oko dvanaest časova sam se odvezla kući. Grozno sam se osećala u prljavom, umazanom stanu. Čekala sam svega nekoliko minuta kada je zazvonio, vremena je bilo samo koliko da otkočim pištolj i da ga stavim na dohvat ruke u svoju ručnu torbicu. Dakle, neko je pozvonio na vratima, kada sam ih otvorila, on je već stajao na pragu, a ja sam mislila da je pritisnuo zvonce dole u tremu i da imam još nekoliko minuta vremena, ali on se popeo liftom i isprečio se preda mnom, a ja sam se uplašila. Istog trenutka sam videla kakva je to svinja, i te kakva svinja! Uz to bio je zgodan. Čovek koji sebe smatra zgodnim. Uostalom, videli ste njegove fotografije. Rekao je: ‚No, cvetiću, a šta ćemo nas dvoje sad?' Nisam mu odgovorila ni slovca već sam ustuknula i povukla se u dnevnu sobu, on je išao za mnom i rekao: ‚Šta me gledaš tako zapanjeno, cvetiću moj, predložio bih ti da se mi sad prvo tucamo.' U tom sam stigla do svoje torbice i dok se on ustremio na mene, pomislih: ‚Hajde da se tucamo, ako treba' — izvukla sam pištolj i istog časa opalila. Dvaput, triput, četiri puta . .. Ne sećam se tačno. Uostalom, u policijskom izveštaju stoji koliko puta. Nemojte misliti da je za mene bilo nešto novo da se neki muškarac ustremljuje na mene — od svoje četrnaeste godine i još ranije počela sam da radim po kućama, navikla sam na svašta. Ali baš taj dripac — i još ono njegovo ‚da se tucamo', e, anda sam pomislila: važi, sad ću ja tebe da tucnem. Naravno, on to nije očekivao, još pola minuta je zurio u mene iznenađen, kao kad u bioskopu nekoga pogodi metak k'o grom iz vedra neba. Onda se stropoštao, mislim da je bio mrtav. Bacila sam pištolj pored njega i izišla, spustila sam se liftom i vratila u krčmu; Peter se iznenadio jer sam jedva pola časa bila odsutna. Nastavila sam da radim za šankom, više nisam plesala i sve vreme sam mislila u sebi ‚Ne, nije istina', mada sam znala da jeste. Povremeno bi mi Peter prišao da mi kaže: ‚Taj tvoj druškan danas neće ni doći', a ja bih na to odgovorila: ‚Svi su izgleda da neće', praveći se ravnodušna. Sve do četiri časa točila sam rakiju i pivo iz bureta, otvarala boce šampanjca i posluživala slane haringe. Onda sam otišla ne oprostivši se od Petera, svratila sam prvo u obližnju crkvu, u njoj sam provela oko pola časa, mislila sam na svoju majku i kako joj je život bio proklet i bedan, takođe i na oca koji je večito zakerao i grdio državu i crkvu, vlasti i činovnike, oficire i sve živo, ali ako bi nekad došao u dodir sa nekim od tih ljudi, onda bi puzio i maltene skičao od silne poniznosti. Mislila sam i na svoga muža, Bretloa, na sve gadosti koje je ispričao tom Tetgesu, naravno, i na moga brata koji se vazda trudio da mi iskamči svaku paru, makar to bilo svega nekoliko maraka, trošio je novac na nekakve gluposti, na odela, na motocikle ili po kockarnicama, setila sam se i župnika koji me je u školi uvek zvao „naša crvenkasta Katrinčica", tada nisam ni znala šta je time hteo da kaže, ali se ceo razred smejao jer bih ja svaki put odista pocrvenela. Razume se, mislila sam i na Ludviga. Kada sam izišla iz crkve ušla sam u prvi bioskop, pa opet u neku drugu crkvu, te karnevalske nedelje to je bilo jedino mesto gde se moglo naći malo mira. Mislila sam, naravno, i na ubijenog koji se nalazio u mom stanu. Bez kajanja i žaljenja. On je hteo da se

tuca, a ja sam ga tucnula, zar ne? Pomislila sam za trenutak da je možda on bio tip koji me je noću zivkao telefonom i stalno uznemiravao sirotu Elzu. Učinilo mi se da je imao isti glas, zato sam htela da ga pustim da još malo truća da bih se uverila da je to zaista on, ali šta bi mi to vredelo? Onda me je odjednom spopala želja za jakom kafom, pa sam pošla u kafanu Bekering, ne u sam lokal nego u kuhinju jer ženu vlasnika, Kete Bekering, poznajem još iz škole za domaćice. Kete je bila veoma ljubazna mada je imala prilično mnogo posla. Poslužila me šoljom njene specijalne kafe koju priprema na način naših staramajki. Ali odmah zatim i ona je počela da priča o onim bljuvotinama u LISTU, prijateljski ali kao da ipak bar malo veruje u ono što je objavljeno — naposletku, kako bi ljudi znali da su sve to izmišljotine. Pokušala sam da joj objasnim o čemu se radi, ali ona nije shvatila već je, namignuvši mi, rekla: ‚Prema tome, ti stvarno voliš tog đidu', a ja sam rekla: ‚Da'. Zahvalila sam se na kafi, izišla, uzela taksi i odvezla se do Medinga, koji je pre toga bio tako ljubazan prema meni."